মাছ আৰু মাছমৰীয়া

প্ৰথম খণ্ড

শ্ৰীসূৰ্য্য দাস

MASH ARU MASHMARIYA, a book on socio-economics, writen by Shri Surjya Das of Village Palasbari, Kamrup, Assam and Published on the aid of Tribal Research Institute, Government of Assam, Guwahati-28.

প্ৰকাশক ঃ

শ্ৰীসূৰ্য্য দাস
পলাশবাৰী, কামৰূপ, অসম

বৰ্ত্তমান ঠিকনা :
গৃহ নং-৩৭ (এ), পশ্চিম মালিগাঁও
গুৱাহাটী-৭৮১০১১

বেটুপাতৰ শিল্পী ঃ
শ্ৰীঅংশুমান দাস
মিৰ্জা, কামৰূপ, অসম

আলোক শিল্পী ঃ
শ্ৰীগঙ্গাধৰ বৰা
পাৰ্লী, পলাশবাৰী, কামৰূপ, অসম

ৰচনা কাল : ১৯৮৭
প্ৰথম সংস্কৰণ : ১৯৮৯ (জানুৱাৰী)

মূল্য : ২৫.০০ টকা

সৰ্ব্ব স্বত্ব—লিখকৰ

ছপা ঃ
শৰাইঘাট প্ৰিণ্টাৰ্ছ, গুৱাহাটী-৭৮১০০৩

উছৰ্গা

যি জনে আজীৱন ৰ'দ বতাহ বৰষুণ গ্ৰীষ্ম শীতক নেওচা দি দিনে নিশাই ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ বুকুত জাল মাৰি কটাই গল সেইজন স্বৰ্গগামী পিতৃ শ্ৰীবেথা ৰাম দাসৰ স্মৃতিত "মাছ আৰু মাছমৰীয়া" উছৰ্গা কৰিলো।

পলাশবাৰী
কামৰূপ, অসম

শ্ৰীসূৰ্য্য দাস

DIRECTORATE OF LIBRARY SERVICES • ASSAM, GUWAHATI •

ব্ৰহ্মপুত্ৰকে ধৰি অসমৰ নৈ, বিল, ডোঁভা, ডোং আদিত থকা বিবিধ আকাৰ প্ৰকাৰ আৰু প্ৰকৃতিৰ মাছ কাছৰ পূৰ্ণ বিবৰণ, নিৰ্জন জল প্ৰান্তে প্ৰান্তে মাছ মাৰি ফুৰা মাছমৰীয়া সকলৰ বিচিত্ৰ জীৱন যাত্ৰা আৰু তেওঁলোকৰ জীৱিকা নিৰ্ব্বাহৰ সম্বল বিভিন্ন জালৰ বিষয়ে আলোচনা কৰা হৈছে “মাছ আৰু মাছমৰীয়াত” ।

পাতনি

সমাজ বিজ্ঞানৰ গৱেষণা প্ৰণালীত Participant observation ৰ ভূমিকা লেখত লবলগীয়া। 'মাছ আৰু মাছমৰীয়া' নামৰ গ্ৰন্থখনিৰ লিখক শ্ৰীসূৰ্য্য দাসে তেখেতৰ অজ্ঞাতেই ওপৰত উল্লেখ কৰা গৱেষণা প্ৰণালীটো ব্যৱহাৰ কৰা বুলি মোৰ অনুমান হৈছে। উত্তৰ-পূৰ্ব সীমান্তৰেল কাৰ্য্যালয়ৰ সদৰত কাম কৰিও শ্ৰীদাসে সাহিত্য চৰ্চ্চা কৰাৰ প্ৰয়াস কৰাটো সঁচাকৈয়ে প্ৰশংসনীয়।

এই গ্ৰন্থখনত অসমৰ মৎসজীৱি সকলৰ ইতিবৃত্ত ডাঙি ধৰাৰ উপৰিও মাছমৰীয়া সকলৰ জীৱনৰ সুখ, দুখ, সংঘাট, অনুভূতি আদি ইমান স্পষ্টকৈ ডাঙি ধৰিছে যে মনত ভাব হয় যেন মাছমৰীয়া সকলে জীৱন্ত ৰূপতহে তেওঁলোকৰ মনোবেদনা খিনি প্ৰকাশ কৰিছে। মাছমৰীয়া সকলে মাছ ধৰাৰ সময়ত দিনে-নিশাই, জাৰে-জহে, আনকি প্ৰাকৃতিক দুৰ্যোগৰ সন্মুখীন হৈয়ো কেনেদৰে মাছ ধৰিবৰ বাবে কষ্ট কৰিব লাগে আৰু এই কষ্টৰ বিনিময়ত তেওঁলোকে কিমান কম উপাৰ্জ্জন কৰে সেই কথা কিতাপখনত স্পষ্ট ভাবে চিহ্নিত কৰা হৈছে।

মাছ বিলাকৰো যে এখন সুকীয়া জগত আছে আৰু প্ৰতিবিধ মাছৰো যে কিছুমান স্বকীয় বৈশিষ্ট আছে, সেই কথাও গ্ৰন্থখনৰ পৰা জনাত পাঠক সকলৰ সুবিধা হ'ব। মাছমৰীয়া সকলে এনে ধৰণৰ বৈশিষ্ট বিলাকৰ বিষয়ে যথেষ্ট অভিজ্ঞতা আহৰণ কৰিব লগা হয়।

সৰ্ব্বশেষত শ্ৰীদাসে মাছমৰীয়া সকলে ব্যৱহাৰ কৰা বিভিন্ন জালবিলাকৰো সম্যক বৰ্ণনা কিতাপখনত সন্নিবিষ্ট কৰিছে।

আশাকৰো কিতাপখন সুধী সমাজত সমাদৃত হ'ব। আমাৰ উঠি অহা ছাত্ৰ-ছাত্ৰী সকলকো সহজ সৰল ভাষাত লিখা এই কিতাপখনে নিশ্চয় জ্ঞানৰ ইন্ধন যোগাব।

আমি শ্ৰীদাসৰ পৰা ভৱিষ্যতেও এনেধৰণৰ লিখা পাম বুলি নিশ্চয় আশা কৰিব পাৰোঁ।

শ্ৰীবুদ্ধীন্দ্ৰ নাথ বৰদলৈ
সঞ্চালক,
জনজাতি গৱেষণা প্ৰতিষ্ঠান : অসম
বেলতলা : গুৱাহাটী-২৮

গুৱাহাটী
৬ ফেব্ৰুৱাৰী, ১৯৮৯ চন

লিখকৰ দুআষাৰ

তেনেই লৰালি কালতে দেউতাৰ লগত মাছ মাৰিছিলো। সেইদিন ধৰি চৰকাৰী চাকৰিত যোগদান কৰাৰ আগলৈকে গ্ৰীষ্মৰ প্ৰখৰ ৰ'দ আৰু হাড় কপোৱা শীতৰ নিশাত জাল মাৰিছিলো ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ বুকুৰ নিৰ্জন জল প্ৰান্তে প্ৰান্তে। জাল মাৰিছিলো বাৰিষাৰ বলিয়া সোঁতৰ ডকা চাকনৈয়াৰ মাজে মাজে পাৰহৈ গৈ ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ ইপাৰে সিপাৰে। জাল মাৰিছিলো খৰালিৰ স্বচ্ছ জলধাৰাৰ শান্ত ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ ঘুলি লেণ্ডা আদিত। জীৱনৰ এই অভিজ্ঞতাই মোক এই কথাকে বাৰে বাৰে সোঁৱৰাই দি আহিছে যে মাছমৰা মাছমৰীয়া সকলৰ বাবে খেলা নহয়, পেছাহে।

যেতিয়ালৈকে মাছ অনায়াসে পোৱা গৈছিল তেতিয়ালৈকে এই শিল্পটোৰ ওপৰত কোনোৱে বিশেষ গুৰুত্ব দিয়াৰ কথা অনুভৱ কৰা নাছিল। কিন্তু কুৰি শতিকাৰ অগ্ৰগতিৰ লগে লগে অসমৰ নদী-উপনদী, বিল আৰু জলাশয় সমূহত ক্ৰমাত মাছ হ্ৰাস পাই আহিল। আজি অসমৰ হাতে বজাৰে অসমীয়া ৰাইজে মাছ বিচাৰি নোপোৱা হৈছে। চাৰিওফালে মাছৰ অনাটনে দেখা দিছে। মাছৰ এই নাটনি দূৰীকৰণ অৰ্থে চৰকাৰে মাছ খেতিৰ বাবে বিবিধ আঁচনিৰ ব্যৱস্থা কৰি আহিছে। অকল এয়াই নহয় বৰ্ত্তমান মাছ বিষয়ৰ শিক্ষাদানৰ বাবে মহাবিদ্যালয় খোলাৰ ব্যৱস্থা কৰি আহিছে। কিন্তু যিসকলে মাছ মাৰি জীৱন নিৰ্ব্বাহ কৰি আহিছে সেই সকলৰ জীৱন নিৰ্ব্বাহৰ একমাত্ৰ সম্পদ মাছৰ প্ৰাকৃতিক বংশ বৃদ্ধিৰ ক্ষেত্ৰত বিশেষ আঁচনি লোৱাৰ কথা শুনা নাযায়। যদি নদী-উপনদী, বিল আৰু জলাশয় আদিত মাছ নাইকিয়া

হৈ যায় তেন্তে মাছমৰীয়া জাতি কেইটাই জীৱন নিৰ্ব্বাহৰ বাবে কি কৰিব ? মাছ বিষয়ৰ শিক্ষা দানৰে বা প্ৰয়োজন ক'ত ?

অসমত চৰকাৰে মাছ বিষয়ক মহাবিদ্যালয়ৰ পৰ্য্যায়ৰ শিক্ষাদানৰ ব্যৱস্থা কৰাত আমি আনন্দিত হৈছো। কিন্তু স্থানীয় মাছৰ ওপৰত অসমীয়া ভাষাত মাছ বিষয়ক কোনো গৱেষণামূলক বা আলোচনামূলক কিতাপ পত্ৰ আদি আজিও দেখা নাই। এই অভাৱ দূৰ কৰাৰ মানসেৰে অসমৰ স্থানীয় মাছ আৰু মাছমৰীয়া জাতিৰ বৈচিত্ৰময় জীৱনৰ ওপৰত গৱেষণামূলক কিতাপ এখন তিনিটা খণ্ডত লিখি উলিয়াইছো। উক্ত মাছ আৰু মাছমৰীয়া কিতাপৰ প্ৰথম খণ্ডৰ যোগেদি, মাছমৰীয়া জাতি সমূহ আৰু তেওঁলোকৰ বৈচিত্ৰময় জীৱন, জাতীয় সংস্কৃতি, জাল আৰু জাল মৰাৰ কৌশল আদিৰ আভাস দিয়া হৈছে। কিতাপখনৰ গুণা-গুণ বিচাৰ পাঠক সকলৰ ওপৰত এৰি দিলো।

এই সুযোগতে অসম চৰকাৰৰ জনজাতি গৱেষণা কেন্দ্ৰই কিতাপখন প্ৰকাশৰ বাবে অনুদান আগবঢ়োৱাত শ্ৰীবুদ্ধীন্দ্ৰ নাথ বৰদলৈ, সঞ্চালক ডাঙৰীয়ালৈ কৃতজ্ঞতা জনালো। লগতে বন্ধু শ্ৰীদুৰ্গা দাসে কিতাপখন প্ৰকাশৰ ক্ষেত্ৰত মোৰ লগতে লাগি থাকি মোক যি উৎসাহিত কৰিলে তাৰ বাবে তেওঁক ধন্যবাদ জ্ঞাপন কৰিলো।

পলাশবাৰী ২নং ৱাৰ্ড
পোঃ পলাশবাৰী
কামৰূপ, অসম

শ্ৰীসূৰ্য্য দাস

সূচীপত্ৰ

প্ৰথম অধ্যায়

মাছ আৰু অসমীয়া সংস্কৃতি ১

দ্বিতীয় অধ্যায়

মাছ আৰু মাছমৰীয়া ৯

তৃতীয় অধ্যায়

জালোৱা আৰু প্ৰকৃতি ২১

চতুৰ্থ অধ্যায়

জাল আৰু জালোৱা ৪৭

পঞ্চম অধ্যায়

বেৰজাল আৰু ঘুলি ৫৬

ষষ্ঠ অধ্যায়

বেৰজাল বিধে বিধে ৬৬

সপ্তম অধ্যায়

পতাজাল বিধে বিধে ৭১

অষ্টম অধ্যায়

মাছ শিল্প আৰু ইয়াৰ বৈপ্লবিকতা ৯৩

নবম অধ্যায়

অসম আৰু মাছধৰা অন্যান্য ব্যৱস্থাবোৰ ১০০

দশম অধ্যায়

জালোৱা আৰু সামগ্ৰী ১০৯

একাদশ অধ্যায়

জালোৱা আৰু সংস্কৃতি ১১৭

প্ৰথম অধ্যায়

মাছ আৰু অসমীয়া সংস্কৃতি

মাছ পৃথিৱীৰ প্ৰাচীনতম প্ৰাণী সমূহৰ অন্যতম। হিন্দু সভ্যতাৰ আদি অৱতাৰ মাছ। ই সকলোৰে পৰিচিত। আমিষভোজী প্ৰায়বোৰ প্ৰাণীৰে ই এবিধ অতিকে প্ৰিয় খাদ্য। অকল মানুহৰে নহয় জলচৰ, ভূচৰ, খেচৰ আৰু উভয়চৰ এই চাৰিওবিধ প্ৰাণীৰে মাছ এবিধ প্ৰিয় খাদ্য।

জলচৰ প্ৰাণী গোষ্ঠীৰ প্ৰায়বোৰেই প্ৰধানকৈ মাছ খাই জীয়াই থকা দেখা যায়। খেচৰ প্ৰাণীসমূহৰ বিশেষকৈ সামুদ্ৰিক আৰু নদী কাষৰীয়া চৰাইবোৰৰ একমাত্ৰ আহাৰ মাছ। উভচৰ প্ৰাণীসমূহৰ ক্ষেত্ৰতো সেই একে অৱস্থাকে দেখা যায়। মুঠতে জলচৰ, খেচৰ আৰু উভচৰ এই তিনিওবিধ প্ৰাণীৰে একো একোটা অংশৰ একমাত্ৰ আহাৰ মাছ। কেৱল ভূচৰ প্ৰাণীসমূহৰ কোনো এটা গোষ্ঠীৰে মাছ একমাত্ৰ খাদ্য নহয়। ভূচৰ প্ৰাণীসমূহৰ একাংশই মাছ এবিধ অতিৰিক্ত খাদ্য হিচাবে ব্যৱহাৰ কৰি অহা দেখা যায়, প্ৰধান আহাৰ হিচাবে নহয়।

মাছ মানুহৰ খাদ্যবোৰৰ ভিতৰত অন্যতম। পৃথিৱীৰ প্ৰায়বোৰ দেশৰ মানুহে মাছ খাদ্যৰূপে ব্যৱহাৰ কৰে যদিও ই সমগ্ৰ মানৱ সমাজৰ খাদ্য নহয়। কেৱলে মাছেই যাৰ একমাত্ৰ আহাৰ সেইসকল হৈছে গ্ৰীনলেণ্ডৰ এস্কিমো সকল। এস্কিমো সকলে

গোটেই বছৰে কেৱল মাছৰ ওপৰতে নিৰ্ভৰ কৰি চলে। তেওঁলোকৰ বাবে মাছ কেৱল একমাত্ৰ খাদ্যই নহয় ই অপৰিহাৰ্য্যও। তেওঁলোকে দৈনন্দিন প্ৰতিটো ক্ষেত্ৰতে মাছ ব্যৱহাৰ কৰে। তেওঁলোকৰ সামাজিক আৰু পাৰিবাৰিক সকলো ব্যৱহাৰ্য্য বস্তু মাছেৰে তৈয়াৰী।

ভাৰতবৰ্ষৰ প্ৰায় সকলো প্ৰদেশতে কম বেছি পৰিমাণে মাছ অতিৰিক্ত খাদ্যৰূপে ব্যৱহাৰ কৰি অহা দেখা যায়। বিশেষকৈ পশ্চিমবঙ্গকে ধৰি পূৰ্ব্ব ভাৰতত মাছৰ প্ৰচলন অধিক দেখা যায়। এই অঞ্চলত মাছ মানুহৰ অতিকৈ প্ৰিয় খাদ্য।

ভাৰতবৰ্ষত মাছ খোৱা জাতি বুলিবলৈ হ'লে অসমীয়া আৰু বঙালী সকলকে আঙুলিয়াব লাগিব। এই দুটা জাতিৰ সামাজিক আৰু পাৰিবাৰিক সকলো ক্ষেত্ৰতে মাছৰ বহুল প্ৰচলন দেখা যায়।

পৃথিবীৰ অন্যান্য সম্পদ ৰাজিৰ দৰে মাছো এক প্ৰয়োজনীয় সম্পদৰূপে স্বীকৃত। আজিৰ পৃথিবীত বিবিধ সম্পদ ৰাজিৰ প্ৰতি মানুহ আৰু অন্যান্য প্ৰাণীসমূহৰ যিদৰে দিনকদিনে চাহিদা বৃদ্ধি পাই আহিছে ঠিক সেইদৰে মাছৰো চাহিদা দিনক দিনে বৃদ্ধি পাই আহিছে। মাছৰ চাহিদা বৃদ্ধিৰ লগে লগে ইয়াৰ যোগানৰ বাবে নৈ, বিল, খাল, জান-জুৰি আৰু সাগৰ মহাসাগৰ আদি সকলোতে বিবিধ উপায়েৰে মাছ ধৰা ব্যৱস্থা হৈছে। ফলত মাছ শিল্পই পৃথিবীত গা কৰি উঠিছে।

আন আন ঠাইৰ দৰে আজি অসমতো মাছৰ চাহিদা বৃদ্ধি পাইছে।আজিৰ অসমত চাহিদা অনুযায়ী মাছৰ যোগান ধৰিব পৰা নাই। ফলত ব্ৰহ্মপুত্ৰকে ধৰি অসমৰ নৈ, বিল, খাল, জান-জুৰি আদিত মাছৰ উৎপাদন বৃদ্ধিৰ বাবে বিভিন্ন উপায় অৱলম্বন কৰি অহা হৈছে। চৰকাৰে মাছৰ উৎপাদন বৃদ্ধিৰ বাবে পুখুৰী খান্দি মাছ পোহা আদিৰ ব্যৱস্থা কৰিছে।

মাছ অসমীয়াৰ এবিধ অতিকৈ প্ৰিয় খাদ্য। অসমীয়াসকলৰ মাজত মাছৰ প্ৰচলন ইমানেই বেছি যে ইয়াৰ সামাজিক আৰু পাৰিবাৰিক সকলো কাৰ্য্যতে মাছৰ ব্যৱহাৰ অপৰিহাৰ্য্য। বিয়া, সভা, প্ৰেত কৰ্ম্ম, জন্মোৎসৱ আৰু অন্নপ্ৰাসন আদিসকলো অনুষ্ঠানতে মাছৰ অত্যাধিক ব্যৱহাৰ মন কৰিবলগীয়া। ভোকৰ ভাত সাজ মাছেৰে খাবলৈ নাপালে যেন তৃপ্তি নাই। এইখন সমাজত কি সামাজিক কি ব্যক্তিগত সকলো কৰ্ম্মৰ সাৰ্থকতা নিৰ্ণয় কৰে মাছেৰে। নৱজাত শিশুৰ জন্ম কুণ্ডলি গণনা কৰাৰ দিনা মানুহৰ ঘৰে ঘৰে মাছ বিলোৱা প্ৰথা এইখন সমাজত বৰ্ত্তমান। ঘৰলৈ অতিথি আহিলে এসাজ মাছ ভাত খুৱাব নোৱাৰিলে অসমীয়া গৃহস্থই মনত শান্তি নাপায়। যেন তেতিয়াই তেওঁৰ সামাজিক মানদণ্ড ম্লান হৈ যায়। ভোগালী বিহুত ভাত সাজ ভাল মাছেৰে খাবলৈ নাপালে যেন প্ৰতিজন অসমীয়াই আদৰৰ বিহুটিৰ আনন্দ নাপায়। বঙালি বিহুৰ দিনা ভাত সাজ মাছেৰে খাবলৈ নোপোৱা যেন বছৰটোৰ বিফলতাৰ ইঙ্গিত। বিয়াৰ জোৰণত মাছ নিদিলে যেন দৰা কইনাৰ মিলনত কৰবাত কিবা খুট ৰৈ যায়। অকল এয়াই নহয় এইখন সমাজত মাছকলৈ অসংখ্য জনবিশ্বাস, জনশ্ৰুতি আদিৰ সৃষ্টি হৈছে। মুঠতে অসমত মাছৰ প্ৰচলন অত্যাধিক। পশ্চিমবঙ্গত বাহিৰে ভাৰতৰ আন কোনো প্ৰদেশত ইমান বেছিকৈ মাছৰ প্ৰচলন দেখা নাযায়। ফলত মাছে যিদৰে অসমীয়া জাতীয় জীৱনত এক বিশেষ স্থান অধিকাৰ কৰি আহিছে ঠিক সেইদৰে একশ্ৰেণীলোকে মাছকলৈ জীৱিকা নিৰ্ব্বাহ কৰি আহিছে।

মাছে কেৱল অসমীয়া সামাজিক আৰু জাতীয় অনুষ্ঠান আদিতে প্ৰভাব বিস্তাৰ কৰি আহিছে এনে নহয় ই অসমীয়া সাংস্কৃতিক জীৱনতো বিশেষভাৱে সাঙুৰ খাই আছে। মাছকলৈ অসমীয়া সমাজত জনবিশ্বাস, জনশ্ৰুতি আদিৰো সৃষ্টি হৈছে।

অসমীয়া সমাজৰ বিশ্বাস যে চ'ত মাহত পুঠিমাছৰ কণী খোৱা বিপদজনক। এই সময়ত পুঠিমাছৰ কণী খালে হেনো বজ্ৰপাতত মৃত্যু হোৱাৰ ভয়। সেইবাবে অসমৰ একশ্ৰেণীলোকে চ'ত মাহত পুঠিমাছৰ কণী নেখায়। সেইদৰে শাওণ মাহত এচামলোকে ৰবালি মাছ নেখায়। কাৰণ শাওণ মাহত ৰবালি মাছ খালে হেনো শৰীৰত ৰোগে পিৰা কৰে। ইয়াৰ আত বিচাৰি গলে দেখা যায় যে শাওণ মাহত ৰবালি মাছে কণী দি প্ৰোটিনহীন হৈ পৰে। তেনে অৱস্থাত খালে দেহৰ কোনো উপকাৰত নাহে। এইদৰে মাছে অসমীয়া জাতীয়, সামাজিক আৰু পাৰিবাৰিক দিশত বিশেষ স্থান অধিকাৰ কৰি আছে।

অকল এয়াই নহয় মাছে অসমীয়া ধৰ্মীয় জীৱনতো প্ৰভাব বিস্তাৰ কৰি আহিছে। দেৱ-দেৱীৰ পূজাত অসমীয়া মানুহে মাছ বলি দি আহিছে। মাছমৰীয়াসকলৰ একাংশই বছৰি মা কামাখ্যাৰ মন্দিৰত জীয়া ৰৌমাছ বলি দি সন্তুষ্টি লভা দেখা যায়। বহুতে কালী পূজা, দুৰ্গা পূজা আদিত মাগুৰ মাছ বলি দি সন্তুষ্টি লাভ কৰে। অসমীয়া সমাজত বিশেষকৈ জনজাতীয় সমাজত মাছৰ মূৰ বা কাঁইট আদি ঘৰৰ ছালত আৰি ৰাখে আৰু সেইবোৰক ভূত, প্ৰেত আদি অপদেৱতাবোৰে ভয় কৰে। এয়া অসমীয়াৰ বিশ্বাস।

ৰৌমাৰী, কুড়িয়ামাৰী, শিঙিমাৰী, গৰৈমাৰী আদি বিবিধ মাছৰ নামেৰে অসমৰ ইমূৰৰ পৰা সিমূৰলৈ ভৰি থকা ঠাইৰ নামলৈ চাই ইয়াকে কব পাৰি যে মাছ আৰু অসমীয়া সংস্কৃতিৰ সম্পৰ্ক ওতঃপ্ৰোতঃ।

অসমীয়া সমাজত প্ৰচলিত সেৱা কাৰ্যবোৰত মাছৰ প্ৰচলন দেখা যায়। ৰাতি খোৱা ভকতসকলে গায়—

“শাল শিঙি গুৰৰ।
ইতিনি ভকতিৰ দুৱাৰ॥”

এইখন সমাজৰ ক্ৰিয়াত বিভিন্ন পৰ্যায়ত মাছৰ ব্যৱহাৰৰ উপৰিও

বিয়ানামত মাছৰ উল্লেখ মন কৰিবলগীয়া।

চৰিয়াতে জীয়াৰা মাগুৰমাছ এহালি
কইনাৰ আগতে থৰা।
সেই মাছ হালিকে নৈত মেলিদিবা
দীৰ্ঘজীৱি পুত্ৰ পাবা ॥

আকৌ— আজি ৰাধিকাই হাঁহে মাতে
কালি ৰাধিকাৰ বিয়া
মাগুৰ মাছে খেলা খেলে
ৰাধাৰ পোহন বিয়া।

অকল বিয়াগীততে যে মাছৰ উল্লেখ পোৱা যায় এনে নহয়, এইখন সমাজত প্ৰচলিত আন আন লোকগীত আদিতো মাছৰ উল্লেখ পোৱা যায়।

ঢুলিয়াসকলে গায়—

সৰুতে সৰু ককাই জাখে বুই দিছিলি
পোৱান মাছ মাৰিবৰ আশে আৰঐ
আমি আপিচলি জ্বলা জুই ঐ

আকৌ—

মাছ মাৰিবলৈ গৈছিলো
মাছত পালো কাৰৈ ঐ
শহুৰৰ ঘৰক গৈছিলো
শাহুৱে বুলিলে ভাৰৈ ঐ।

অকল এয়াই নহয়। এইখন সমাজত মাছক লৈ বহুতো প্ৰবাদ আৰু ফকৰা-যোজনাৰ সৃষ্টি হৈছে।

যেনে— ১। মাছৰ খাবা বত্তিয়া
পছুৰ খাবা খত্তিয়া।
২। মাছৰ নেওঁচা লাউপতি
মিত্তিৰৰ নেওঁচা শালপতি।
৩। মাছৰ চিকুন মোৱা
টোপনীৰ চিকুন পুৱা।
৪। শাহুৱে গৰকা বোৱাৰী বাবা
মাছে গৰকা পাচলি খাবা।

দাম্পত্য সম্প্ৰীতিৰ আদৰ্শ স্বৰূপে প্ৰায় ক্ষেত্ৰতে মানুহে মাছৰ উপমা দিয়া দেখা যায়।

১। যোৰে৷ যোৰ পাভ যোৰ
২। ওচৰৰ পুঠি খলিহা দূৰৰ ৰৌ বৰালি।
৩। নোপোৱাত গোঁসাই চেং মাছ খায়
দতুৱা তিৰীলৈ বৈকুণ্ঠক যায়।

আকৌ বৈষ্ণৱ ভকত সকলৰ মাজত মাছকলৈ বহুতো ফকৰা-যোজনাৰ প্ৰচলন দেখা যায়।

বাৰহাত জালৰ তেৰহাত ফটা
কিমাছ মাৰিলি বাপৰ বেটা।
ৰৌ ভকুৱা সৰকি যায়
পুঠি খলিহা পাহে পাহে ৰয়।

আকৌ— একেটা বিলতে ছুটি মাছ ওপজে
শাল শল দুইজন।
শলটো মাৰি আনি বাচি কুটি খায়
শালটো হৈল কোনজন।

অসমীয়া সমাজত কেৱল যে মাছকলৈ জনবিশ্বাস জনশ্ৰুতি,

ফকৰা-যোজনাৰেই সৃষ্টি হৈছে এনে নহয়। এইখন সমাজত মাছ ঔষধ ৰূপেও ব্যৱহাৰ হৈ আহিছে কোনোবা দূৰ অতীতৰে পৰা। চকুৰ দৃষ্টিশক্তি হ্রাস পালে অসমীয়া মানুহে ৰৌ মাছৰ পেটু খোৱা এটা প্ৰথা চলি আহিছে। ৰৌ মাছৰ পেটুৱে চকুৰ দৃষ্টি শক্তি বৃদ্ধি কৰে। সেইবাবে আজিও এচাম অসমীয়াই চকুৰ দৃষ্টি শক্তি হ্রাস পালে ডাক্তৰী ঔষধৰ পৰিবৰ্ত্তে ৰৌ মাছৰ পেটু খোৱা দেখা যায়। টোপনীত প্ৰস্ৰাৱ কৰা বেমাৰতো এচামলোকে মাছ ঔষধৰূপে ব্যৱহাৰ কৰি আৰোগ্য লাভ কৰা দেখা যায়। সৰু ল'ৰা-ছোৱালীৰ টোপনীত প্ৰস্ৰাৱ কৰা বেমাৰ হ'লে পাটামুতুৰা মাছ পুৰি খুৱাই এই বেমাৰৰ পৰা আৰোগ্য লাভ কৰা দেখা যায়। কোনো কোনো স্ত্ৰীৰোগত দৰিকণা মাছেৰে ঔষধ তৈয়াৰ কৰি খুৱায়।

সৰুতে ল'ৰা-ছোৱালীৰ পেলু হ'লে ৰৌ আৰু ভকুৱা মাছৰ পিত্‌ত তিওৱা চাউল খুৱাই পেলু নিৰ্মূল কৰে। প্ৰথমে পিত্‌টোত সম্পূৰ্ণকৈ চাউল ভৰায়। পিছত ৰদত শুকাই কৰ্‌কৰিয়া কৰি বয়স অনুযায়ী দুই তিনিটা বা অধিক উক্ত চাউল খুৱাই দিয়া হয়।

হিন্দু সভ্যতাত অসমত মাছে আৰু এটা ব্যতিক্ৰম সৃষ্টি কৰি আহিছে। ভাৰতবৰ্ষৰ বৈষ্ণৱসকল সদায়ে নিৰামিষাহাৰী দেখা যায়। কিন্তু অসমৰ বৈষ্ণৱসকল আমিষভোজী দেখা যায়। এইখন সমাজত মাছৰ প্ৰচলন আজিৰ নহয়। অতীতত বৈষ্ণৱ যুগৰ ভকত সমাজতো মাছৰ প্ৰচলন থকাৰ উল্লেখ পোৱা যায়।

অসমত বৈষ্ণৱ সমাজত মাছৰ ব্যৱহাৰ সম্পৰ্কে এটা মত শুনা যায়। ভাৰতৰ আন আন প্ৰদেশ সমূহত যি পৰিমাণে প্ৰোটিনযুক্ত আহাৰ পোৱা যায় অসমত তেনে পৰিমাণে পোৱা নাযায়। অসমত গৰুৰ গাখীৰৰ উৎপাদন সম্ভৱতঃ দেশৰ ভিতৰতে

নিম্নতম। সেইদৰে সুস্বাদু ফল-মূলৰ উৎপাদনো তেনেই সীমিত। যি অলপ ফল উৎপাদন হয় তাৰো প্ৰায়বোৰেই টেঙা। যেনে আমটেঙা, ৰবাবটেঙা, কমলাটেঙা, ঔটেঙা, তেতেলী টেঙা আনৰস টেঙা ইত্যাদি। প্ৰকৃততে কবলৈ গ'লে কঠাল আৰু কলৰ বাহিৰে অসমত আন কোনো মিঠা ফল নাপায় বুলিলেই হয়। কিন্তু সুস্বাদু ফল আৰু গাখীৰ পোৱা নগ'লেও অসমত প্ৰোটিন যুক্ত খাদ্য মাছ যতে ততে পোৱা যায়। সম্ভৱতঃ এইবাবেই অসমত প্ৰায় সকলো সমাজতে মাছৰ প্ৰচলন দেখা যায়। পিছে আজি অসমত মাছ একপ্ৰকাৰ দুষ্প্ৰাপ্য হৈ পৰিছে। □ □

দ্বিতীয় অধ্যায়

মাছ আৰু মাছমৰীয়া

মাছ মানুহৰ এবিধ প্ৰিয় খাদ্যৰূপে প্ৰতিষ্ঠিত হোৱাৰ লগে লগে কোনোবা দূৰ অতীতত মাছৰ উৎপাদনৰ লগে লগে এটা জাতিৰো উৎপত্তি হৈছিল যাক থোৰতে মাছমৰীয়া বোলা হয়। এই মাছমৰীয়া সকলে আজীৱন মাছ মাৰি জীৱন নিৰ্ব্বাহ কৰি আহিছে। জাল জৰি লৈ নৈ, বিল, ডোভা, ডোং-খালে-জানে জালমাৰি ফুৰা তেওঁলোকৰ দৈনন্দিন কাম।

ভাৰতবৰ্ষত প্ৰকৃততে এই মাছমৰীয়া জাতিৰ কেতিয়া উৎপত্তি হৈছিল তাক সঠিককৈ কোৱা টান। মহাভাৰতৰ যুগত ভাৰতবৰ্ষত এটা সুসংগঠিত মাছমৰীয়া সম্প্ৰদায় থকাৰ কথা পুৰণি সাহিত্য আৰু ধৰ্ম্ম গ্ৰন্থবোৰত উল্লেখ পোৱা যায়। মহাভাৰতৰ আদি পৰ্ব্বত মাছমৰীয়া সকলৰ দলপতি ধীৱৰ ৰজাৰ উল্লেখ পোৱা যায়। এই ধীৱৰ ৰাজৰ পালিত কন্যা মৎস্যগন্ধা এদিন পৰশৰ মুনিৰ আশীৰ্ব্বাদত পদ্মগন্ধা হৈছিল। এই পদ্মগন্ধাক বিয়া কৰাইছিল ৰজা শান্তনুৱে। গতিকে এইটো স্পষ্ট যে ভাৰতত মাছৰ ব্যৱসায় মহাভাৰত ৰচিত হোৱাৰ বহু আগৰে পৰা চলি আছিল।

বৰ্ত্তমান অসমত মাছমৰীয়া সম্প্ৰদায়ৰ কেইবাটাও জাতিৰ নাম পোৱা যায়। সেইবোৰৰ ভিতৰত তলত উল্লেখ কৰা কেইটাই প্ৰধান। কৈবৰ্ত্ত, জাল কেওঁত, নমঃশূদ্ৰ, আৰু হীৰা। ইয়াৰ উপৰিও

ঝালো, মালো, পাত্‌নি আৰু মুছলমান সম্প্ৰদায়ৰ একাংশলোকে মাছ মাৰি জীৱন নিৰ্ব্বাহ কৰা দেখা যায়।

অসমত প্ৰায় সকলো জাতিৰ মানুহে মাছ মাৰে যদিও আটায়ে মাছ বিক্ৰী নকৰে। অৰ্থাৎ অৰ্থ উপাৰ্জনৰ বাবে সকলো জাতিৰ মানুহে মাছ নামাৰে। কেৱল দৈনন্দিন ব্যৱহাৰৰ বাবে জাল বা অন্যান্য উপায়েৰে মাছ মাৰে। কিন্তু মাছমৰীয়া বুলি পৰিচিত উক্তজাতি কেইটাইহে অৰ্থ উপাৰ্জনৰ বাবে মাছ মাৰে। সম্পুৰ্ণ মাছৰ ওপৰত জীৱন নিৰ্ব্বাহ কৰে। তেওঁলোকে মাছ মাৰে মাছ বিক্ৰী কৰে আৰু সেই বিক্ৰীৰ আয়েৰে পৰিয়ালৰ ভৰণ-পোষণ দিয়ে। মাছ মাৰি জীৱন নিৰ্ব্বাহ তেওঁলোকৰ পৰম্পৰা। কোনোবা দূৰ অতীতৰ পৰা পুৰুষানুক্ৰমে এই জাতি সমূহৰ উত্তৰপুৰুষ সকলে মাছ মাৰি আহিছে। বাপেকৰ পিছত পুত্তেক, পুতেকৰ পিছত নাতিসকলে বাপেক ককাকহঁতৰ অনুকৰণ কৰি নদ-নদী জান-জুৰি, ডোভা-ডোং আৰু খালে-বিলে বিবিধ জালেৰে মাছ মাৰি আহিছে। মাছ মৰাই তেওঁলোকৰ ধৰ্ম্ম। অৰ্থ উপাৰ্জন একমাত্ৰ লক্ষ্য। নাওঁ, বঠা, জাল-জৰি তেওঁলোকৰ জীৱনৰ সম্পদ। তেওঁলোকৰ শিক্ষা-দীক্ষা বুলিবলৈ হৈছে বিবিধ জাল মৰাৰ কিটিপ-কৌশল বুজা, বিধে বিধে জাল বব জনা, সেই জাল বান্ধিব জনা। দিহিঙে-দিপাঙে জনহীন জল প্ৰান্তে প্ৰান্তে ৰ'দ, বতাহ, বৰষুণৰ মাজে মাজে জাল মৰাৰ ধৈৰ্য্য আৰু সহিষ্ণুতা অৰ্জন কৰা, ডঁকা-চাকনৈয়াৰ মাজে মাজে নাওঁ মাৰি ফুৰাৰ অসীম শক্তি, আৰু দুৰ্জয় সাহসৰ অধিকাৰী হোৱা। সেইবাবে তেওঁলোকৰ ল'ৰাবোৰক অলপ ডাঙৰ হোৱাৰ লগে লগে বাপেক ককাকহঁতৰ লগত মাছ মাৰিবলৈ লৈ যায়। অন্ততঃ কৰ্ম্মৰত জালোৱা ককাক, বাপেকহঁতক ধপাতৰ চিলিমটো আঙঠা ভৰাই হোকাৰ নৈচাত গুজি হাতত তুলি দিব পাৰিব। জাল মাৰি মাৰি ক্লান্ত-শ্ৰান্ত

হৈ পৰা অৱস্থাত জালখন টানি তোলাত সহায় কৰিব। জালখন টানি পাৰত জোকাৰি দিয়া মাছবোৰ বুতলি নাওঁত থব পাৰিব নাইবা খালৈটো আগবঢ়াই দিব পাৰিব। বিশাল ব্ৰহ্মপুত্ৰ ইপাৰ সিপাৰ হওঁতে বঠাখন দুচাৰ বাব পাৰিব। এইদৰে ল'ৰাবোৰৰ বয়স বাঢ়ি যোৱাৰ লগে লগে জাল মৰাত অভ্যস্ত হৈ পৰিব। সময়ত সিহঁতে বাপেকহঁতৰ বঠাপাত পুতেকহঁতে বাব, জালৰ মেটমৰা সাঙীটো কান্ধপাতি লব। ককালত কচৰা লগাই বেৰজাল টানিব। এইদৰে এদিন জাল মাৰি মাৰি ল'ৰাহঁত একো একোজন পাকৈত মাছুৱৈ হৈ উঠিব আৰু বুঢ়া বাপেকহঁতক মাছ মৰা কঠোৰ পৰিশ্ৰমী কৰ্ম্মৰ পৰা অব্যাহতি দিব। এয়াই তেওঁলোকৰ বাবে প্ৰধান শিক্ষা-দীক্ষা। আধুনিক শিক্ষা-দীক্ষা যেন তেওঁলোকৰ জীৱনৰ বাবে কোনো আৱশ্যক নাই। সেয়েহে মাছমৰীয়া জাতিকেইটা আজিও আধুনিক শিক্ষা-দীক্ষাত আন আন জাতিৰ তুলনাত অধিক পিছপৰা। অৱশ্যে স্বাধীনতাৰ পিছৰ পৰা জাতীয় চৰকাৰৰ তৎপৰতাত তেওঁলোকে কিছুপৰিমাণে শিক্ষাৰ প্ৰতি মনোনিবেশ কৰা দেখা যায় যদিও আন আন উন্নত জাতিৰ তুলনাত শিক্ষাক্ষেত্ৰত এই সকল লোক আজিও পিছ পৰি আছে।

মাছমৰীয়া জাতি কেইটা আজিও আধুনিক শিক্ষাৰ ক্ষেত্ৰত পিছ পৰি থকাৰ অন্য কাৰণ নথকা নহয়। প্ৰকৃততে এই জাতিৰ লোকসকলক আৰ্থিক অনাটনে একপ্ৰকাৰ পঙ্গু কৰি ৰাখিছে। তেওঁলোকৰ ঘৰখনৰ প্ৰত্যেকে মাছ মৰাত নালাগিলে যেন লঘোন পৰিব লাগে। গতিকে ঘৰখনৰ ল'ৰাৰ পৰা বুঢ়ালৈকে আটায়ে দিনৰ দিনটো মাছ মৰাত বাহিৰে আনকোনো চিন্তা কৰিব নোৱাৰে। একমাত্ৰ চিন্তা দুবেলা দুমুঠি জোগাৰ কৰা। ফলত এইসকল লোক আজিও আৰ্থিক ক্ষেত্ৰত আন জাতিৰ তুলনাত তেনেই পিছ পৰি আছে।

মাছমৰীয়া জাতিৰ লোকসকল নদীয়াল নামেও জনাজাত।

কাৰণ আগেয়ে এই জাতিৰ লোকসকল নৈৰ পাৰে পাৰে বাস কৰিছিল। কিন্তু আজি-কালি তেনেদৰে থকা দেখা নাযায়। আধুনিকতাৰ লগে লগে মানুহৰ ব্যৱসায়ৰ পৰিবৰ্ত্তন ঘটিল আৰু লগে লগে মানুহৰ বাসস্থানৰো পৰিবৰ্ত্তন হ'ল।

বৰ্ত্তমান সমগ্ৰ অসমত সিচৰিত হৈ থকা মাছমৰীয়া জাতি চাৰিটাৰ ১৯৭২ চনৰ পিয়ল মতে এনেধৰণৰ পোৱা যায়—

(১)	নমঃশূদ্ৰ	৩,০০৮১৩ জন
(২)	কৈৱৰ্ত্ত	২৯৪৮০৯ „
(৩)	হীৰা	৩২৬১৪ „
(৪)	জাল কেওঁত	২৫৩৭ „
		৬৩০৭৮৩ জন

এই জাতিৰ লোকসকলৰ আৰ্থিক অৱস্থা বৰ শোচনীয়। শিক্ষিত-লোকৰ সংখ্যা তেওঁলোকৰ মাজত বৰ কম। পুৰুষৰ শিক্ষিতৰ হাৰ মাত্ৰ ৩৫ শতাংশ আৰু মহিলাৰ ১৫·৭ শতাংশ।

মাছমৰীয়া সকলৰ একমাত্ৰ জীৱিকা মাছমৰা হ'লেও বৰ্ত্তমান কিছু সংখ্যক লোকে কৃষি কৰ্ম্ম কৰিও জীৱন নিৰ্ব্বাহ কৰা দেখা যায়। কৃষি কৰ্ম্ম কৰা লোকসকল ভিতৰুৱা গাওঁ অঞ্চলত বাস কৰে। কৃষিৰ উপৰিও আন এচাম মাছমৰীয়া জাতিৰ লোকে মাটিৰ বাচন-বৰ্ত্তন তৈয়াৰ কৰি জীৱিকা নিৰ্ব্বাহ কৰে। যিবোৰ ভিতৰুৱা গাওঁ অঞ্চলত মাছ মৰাৰ সুবিধা আছে, সেই অঞ্চলবোৰত মাছমৰীয়া জাতিৰ লোকসকলে কৃষি বা মাটিৰ বাচন বৰ্ত্তনৰ ব্যৱসায়ত লাগি থাকিলেও মাছ মৰা কাৰ্য্যও সমান্তৰাল ভাৱে চলাই থকা দেখা যায়। মাছমৰা আৰু কৃষি কাৰ্য্য বা মাটিৰ বাচন বৰ্ত্তন আদি দুয়োটা ব্যৱসায় সমান্তৰাল ভাৱে চলাই থাকে প্ৰধানকৈ যৌথ পৰিয়ালবোৰে। যৌথ পৰিয়ালত কৃষি বা মাটিৰ কৰ্ম্ম আৰু

মাছ মৰাৰ বাবে মানুহ বেলেগ বেলেগ কৈ নিৰ্দ্দিষ্ট কৰি কথা দেখা যায়। বিশেষকৈ কৃষি কামত সিদ্ধহস্ত লোক সকল সদায় কৃষিকাৰ্য্যত ব্যস্ত থাকে আনহাতে শক্তিমান আৰু সাহসী প্ৰকৃতিৰ লোকসকলে মাছ মৰা কামত নিয়োজিত হৈ থাকে। সেইদৰে মাটিৰ কামত লিপ্ত মাছমৰীয়া জাতিৰ লোকসকলৰ সচৰাচৰ জীয়াৰী-বোৱাৰী আৰু বৃদ্ধলোকসকলে মাটিৰ বাচন-বৰ্ত্তন আদি তৈয়াৰ কৰাত ব্যস্ত থাকে, আৰু পুৰুষসকলে প্ৰয়োজনীয় মাটি আৰু বিক্ৰীৰ ব্যৱস্থা কৰে। সেইবাবে মাটিৰ কামত থকা মাছমৰীয়া জাতিৰ লোকসকলৰ মতা মানুহখিনিয়ে মাছৰ ব্যৱসায়ো চলাই থাকে। এইখিনিতে এষাৰ কথা কৈ থোৱা যাওঁক যে মাছমৰীয়া জাতিৰ যিসকলে মাটিৰ বাচন বৰ্ত্তন তৈয়াৰ কৰি জীৱন নিৰ্ব্বাহ কৰে সেই সকলেই হৈছে হীৰা সম্প্ৰদায়। এই হীৰা সম্প্ৰদায়ৰলোক অসমৰ ইমূৰৰ পৰা সিমূৰলৈ নানা ঠাইত সিচৰিত হৈ আছে। সচৰাচৰ নৈ বিল আদিৰ কাষে কাষে থকা হীৰা সম্প্ৰদায়ৰ লোকসকল প্ৰধানকৈ মাছমাৰি জীৱন নিৰ্ব্বাহ কৰে।

অসমত কৈৱৰ্ত্ত, জাল কেওঁত, হীৰা আৰু নমঃশূদ্ৰ এই চাৰিওটা জাতিয়ে যদিও মাছকে মাৰে তথাপি তেওঁলোকৰ মাছমৰাত বাহিৰে আন ক্ষেত্ৰত বিশেষ মিল দেখা নাযায়। প্ৰতিটো জাতি যেন নিজ নিজ জাতীয় চৰিত্ৰৰে স্বয়ং সম্পূৰ্ণ। জাল কেওঁত আৰু কৈৱৰ্ত্ত সকলৰ অশৌচ পদ্ধতি মাহেকীয়া যদিও তেওঁলোকৰ নিজা নিজা জাতীয় ব্ৰাহ্মণ গোসাঁই আছে। কিন্তু হীৰা আৰু নমঃশূদ্ৰসকলৰ অশৌচ পদ্ধতি এঘাৰ দিনীয়া আৰু তেওঁলোকৰো নিজা ব্ৰাহ্মণ গোসাঁই আছে। ইটো জাতিয়ে সিটো জাতিৰ ব্ৰাহ্মণ গোঁসাই ব্যৱহাৰ নকৰে। অৱশ্যে হীৰা নমঃশূদ্ৰ সকলৰ ব্ৰাহ্মণ গোসাঁইৰ কোনো ব্যৱধান দেখা নাযায়। দুয়োটা জাতিয়ে একেবিধ ব্ৰাহ্মণ গোসাঁইকে বৈদিক কৰ্ম্মত ব্যৱহাৰ

কৰা দেখা যায়। কিন্তু জাল কেওঁত আৰু কৈৱৰ্ত্তসকলৰ ব্ৰাহ্মণ গোসাঁই বেলেগ বেলেগ।

মাছমৰীয়া এই জাতি চাৰিটাই নিজ নিজ সমাজ ব্যৱস্থা মানি চলা দেখা যায়। সামাজিক ভাৱে ইটো জাতিয়ে সিটো জাতিৰ লগত বিয়া বাৰুৰ সম্বন্ধ নঘটায়। অৱশ্যে হীৰা নমঃশূদ্ৰ সকলৰ মাজত বিয়া বাৰু চলে। কেৱল বিয়া বাৰুৰ ক্ষেত্ৰতে যে এই জাতি চাৰিটাৰ অমিল এনে নহয় আন আন সামাজিক ক্ষেত্ৰতো যথেষ্ট অমিল দেখা যায়। বিশেষকৈ হীৰা, নমঃশূদ্ৰ, কৈৱৰ্ত্ত আৰু জাল কেওঁত সকলক সামাজিক ভাৱে দুটা বেলেগ বেলেগ গোটত দেখা যায়। এই দুয়োখন সমাজৰ বান্ধোন কটকটীয়া যদিও কোনেও সমাজক এৰি চলা বিধৰ নহয়। চাৰিওটা জাতিৰ লোকসকল সমাজ প্ৰিয়।

ভাৰতবৰ্ষত মাছমৰীয়া জাতি বুলিলে কৈৱৰ্ত্ত সকলকহে বুজায়। মহাভাৰতৰ আদি পৰ্বত কৈৱৰ্ত্ত জাতিৰ উল্লেখ পোৱা যায় যদিও ইয়াৰ উৎপত্তি কেতিয়া জনা নাযায়। মৎস্যগন্ধাৰ পিতৃ ধীৱৰ ৰাজ মাছমৰীয়া সকলৰ দলপতি আছিল বুলি জনা যায়। মুঠতে মহাভাৰতৰ আদি পৰ্বৰ সময়তে কৈৱৰ্ত্ত সকল এটা পূৰ্ণ পৰ্য্যায়ৰ মাছমৰীয়া জাতি ৰূপে স্বীকৃতি পাই আহিছে। সেইদিন ধৰি এই জাতিৰ লোকসকলে নৈ, বিল, ডোভা, ডোং আদিত মাছ মাৰি আহিছে।

পণ্ডিত সকলৰ মতে কৈৱৰ্ত্ত সকল আৰ্য্য জাতিৰ অন্তৰ্গত সংমিশ্ৰিত জাতি। পৌৰাণিক সাহিত্য ৰাজিত এই জাতিক বিভিন্ন নামেৰে নামাকৰণ কৰা দেখা যায়। যেনে মৎস্য মহিৰ্য্য, ধীৱৰ কৈৱৰ্ত্ত, পানী কলিতা, দাস, পানী কেওঁত, নদীয়াল, মাঝি, জাইল, জালোৱা, সাগৰ, নদীপুত্ৰ, গঙ্গাপুত্ৰ, জালকেওঁত ইত্যাদি। যি নামেৰেই নামাঙ্ক লাগিলে মুঠতে কৈৱৰ্ত্ত সকল আজীৱন মাছ মাৰি জীৱন নিৰ্বাহ কৰি অহা জাতি।

কৈৱৰ্ত্ত সকল অসমৰ মাছমৰীয়া সম্প্ৰদায় সমূহৰ ভিতৰত অন্যতম আৰু প্ৰাচীনতম জাতি। সমগ্ৰ অসমত ইমুৰৰ পৰা সিমুৰলৈ এই জাতিৰ লোকসকল সিচৰিত হৈ আছে। নদী কাষৰীয়া. অঞ্চলত বসবাস কৰা কৈৱৰ্ত্ত জাতিৰ লোকসকলক সচৰাচৰ 'পাৰা' বা 'গাওঁ' পাতি থকা দেখা যায়। কিন্তু ভিতৰুৱা অঞ্চলৰ কৃষি নিৰ্ভৰশীল সকলক এই ক্ষেত্ৰত ব্যতিক্ৰম দেখা যায়।

১৯৭২ চনৰ পিয়লমতে অসমত মাছমৰীয়া জাতি কেইটাৰ ভিতৰত নমঃশূদ্ৰ জাতিৰ লোক সংখ্যা আটাইতকৈ বেছি। নমঃশূদ্ৰ সকলৰ পিছতে দ্বিতীয় স্থান অধিকাৰ কৰিছে কৈবৰ্ত্ত সকলে।

নমঃশূদ্ৰ সকল কৈবৰ্ত্ত সকলৰ দৰে আদিম জাতি নহয়। নমঃশূদ্ৰ জাতিৰ উৎপত্তি সম্বন্ধে বহুতো মত পোৱা যায়। কিন্তু সৰহ সংখ্যকে কয় ই এটা বৰ্ণশঙ্কৰ জাতি। অসবৰ্ণ বিবাহৰ ফল স্বৰূপে এই জাতিৰ জন্ম বুলি বহুতে দাবী কৰে। ৰক্ষণশীল সমাজৰ পৰা বিচ্ছিন্ন হৈ এই জাতিৰ আদিম পুৰুষসকলে শেষত জীৱিকাৰ বাবে মাছ মৰা ব্যৱসায়কে গ্ৰহণ কৰিবলৈ বাধ্য হয় আৰু কালৰ গতিত এটা সুকীয়া জাতিৰূপে পৰিগণিত হয়।

মাছমৰীয়া সকল পাৰিবাৰিক জীৱনত অত্যন্ত পৰিস্কাৰ পৰিচন্ন হৈ থকা দেখা যায়। তেওঁলোক আচাৰ-বিচাৰৰ ক্ষেত্ৰত সদায়ে সজাগ। এই জাতিৰ গাওঁ সমূহত সোমালে প্ৰথমে চকুত পৰে চাফ-চিকুণতা। তেওঁলোকৰ চোতাল ঘৰ সদায় লিপি-পুচি ৰখা চকুত পৰে। মৰাৰ অশৌচৰ ক্ষেত্ৰত তেওঁলোক অত্যন্ত ৰক্ষণশীল। অশৌচৰ ব্ৰতাচাৰ অতি কঠোৰ ভাৱে পালন কৰে। কেৱল এক-সিদ্ধান্নত বাহিৰে আন কোনো মুখ ৰুচিকৰ অনুপান ব্যৱহাৰ নকৰে। আনকি কণ কণ ল'ৰা-ছোৱালীবোৰকো বেহাই দিয়া দেখা নাযায়।

মাছমৰীয়া জাতি সমূহৰ নিজ নিজ জাতিগত বৈশিষ্ট আছে যদিও মাছ ম।। ক্ষেত্ৰত তেওঁলোক সদায়ে এক। তেওঁলোকৰ ব্যৱধান নাই জাল মৰাত। ব্যৱধান নাই পৰিশ্ৰমত আৰু নাওঁবোৱাত। পাৰ্থক্য নাই পিন্ধন উৰণত আৰু খোৱা লোৱাত। মাছমৰাত তেওঁলোক আটায়ে জালোৱা। দিনে নিশাই দিহিঙে-দিপাঙে মাছ মৰাই তেওঁলোকৰ ধৰ্ম্ম, জাল মৰাই একমাত্ৰ কৰ্ম্ম আৰু অধিক মাছ ধৰাই চৰম লক্ষ্য। তেতিয়া তেওঁলোক কৈবৰ্ত্ত নহয়; নমঃশূদ্ৰ, হীৰা বা জাল কেওঁতও নহয়। তেওঁলোক মৎস্যজীৱি। মাছমৰীয়া। মাছমৰীয়া সকলৰ জীৱন যাত্ৰা অতি বৈচিত্ৰপূৰ্ণ। তেওঁলোকৰ জীৱন এক হাঁহি-কান্দোনৰ সমাবেশ। দিনে ৰাতিয়ে নৈ, বিল, ডোভা, ডোং আদিত মাছ মাৰি ফুৰোতে তেওঁলোকৰ জীৱনলৈ কেতিয়াবা আহে হিয়া ওপচি পৰা আনন্দৰ জোৱাৰ আৰু কেতিয়াবা আহে অসহনীয় দুখ যন্ত্ৰণা। মহাবাহু ব্ৰহ্মপুত্ৰকে ধৰি নৈ বিল আদিৰ বিস্তৃত জলৰাশি ইপাৰ-সিপাৰ হওঁতে কেতিয়াবা উত্তাল উৰ্ম্মিমালাত পৰি তেওঁলোকে সৰ্ব্বস্ব হেৰুৱায়। বাৰিষাৰ তীব্ৰ সোঁতধাৰা অতিক্ৰম কৰোতে ডকা-চাকনৈয়াত পৰি কেতিয়াবা জীৱন বিপন্ন কৰিছে। কেতিয়াবা জালৰ খেওটো দাঙিয়েই নাওঁ ভৰি মাছ পায়। কেতিয়াবা দিনৰ দিনটো কঠোৰ পৰিশ্ৰম কৰি এটিও মাছ নাপায় শুদা হাতে ঘৰলৈ উভতে। নৈয়ে-নৈয়ে, বিলে-বিলে জাল মৰাৰ কঠোৰতম পৰিশ্ৰমৰ পিছতো তেওঁলোকে ভটিয়নী সোঁতত নাওঁ এৰি দি ভাটিয়ালী সুৰৰ ৰাগিনী টানে। সেই সুৰৰ ৰাগিনীয়ে নৈৰ দুই পাৰত প্ৰতিধ্বনি তোলে। কঠোৰ পৰিশ্ৰমৰ অন্ততো এই সকল লোকৰ মুখৰ হাঁহিৰ অন্ত নপৰে। অন্ত নপৰে আনন্দ ধেমালিৰ। গ্ৰীষ্মৰ তীব্ৰ ৰ'দ, বতাহ, বৰষুণ অথবা হাড় কপোৱা শীতলতো তেওঁলোক নিৰানন্দ নহয়। তেওঁলোক সদা হাস্য মুখৰ।

পৃথিৱীৰ সকলো দেশৰে অৰ্থ সম্পদহীন লোকসকল প্ৰকৃতি

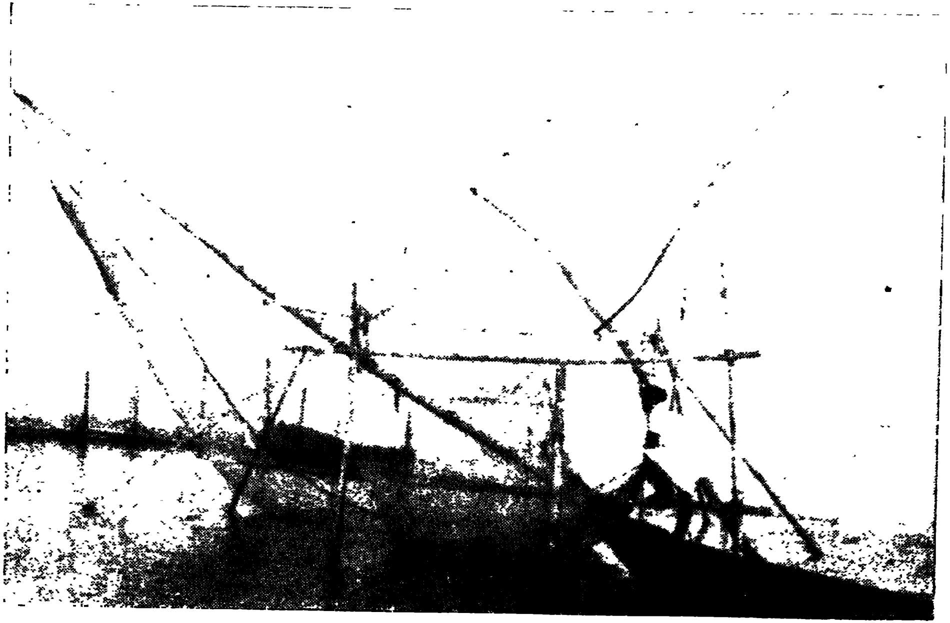

খৰালি ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ বুকুত সোঁত প্ৰবাহিত জলভাগত ঢেকী জাল বোৱা দৃশ্য।

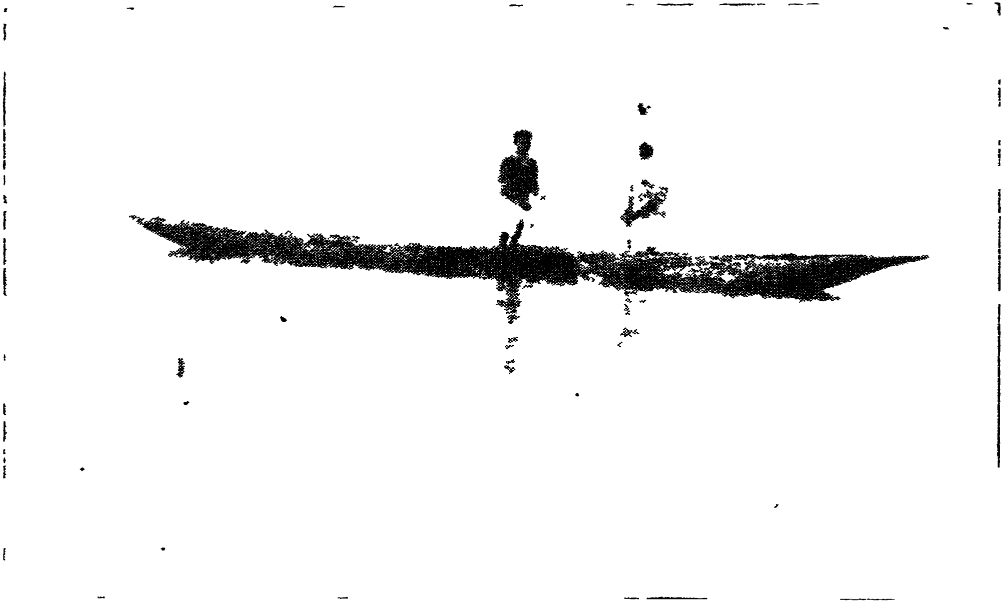

দুজন মাছমৰীয়াই ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ বুকুত আধুনিকতম বাৰেণ্ট জাল বাই থকা দেখা গৈছে।

প্ৰেমী। অসমীয়া মাছমৰীয়া সকলো ইয়াৰ ব্যতিক্ৰম নহয়। বেগে গামিনী স্ৰোতস্বিনীৰ বুকুয়ে বুকুয়ে, খৰ স্ৰোতা তটিনীৰ পাৰে পাৰে, জনহীন ঘুলিয়ে ঘুলিয়ে, নিৰ্জন চৰ চাপৰিৰ কহুৱা বনৰ আঁৰে আঁৰে থকা ডোঁভা আৰু ডোঁঙে ডোঁঙে, বিস্তীৰ্ণ ধাননি পথাৰৰ মাজে মাজে থকা নিৰ্জন বিলে খালে আৰু সেউজীয়া ঘন বননিৰ মাজে মাজে থকা জলাশয়ে জলাশয়ে মাছমৰীয়া সকলে দিনে নিশাই আনন্দৰে মাছ মাৰে। গ্ৰীষ্মৰ প্ৰখৰ ৰ'দ, শীতৰ হাড় কপোৱা চেঁচা বতাহ আৰু ফাগুণৰ উন্মত্ত পছোৱা বতাহ জাক যেন তেওঁলোকৰ জীৱনৰ লগৰীয়া। উত্তাল তৰঙ্গময়ী আৰু উন্মত্ত সোত প্ৰবাহিনী নৈৰ বুকুৰ চাকনৈয়াবোৰ যেন বাৰিষাৰ সঙ্গী। এইবোৰেই যেন তেওঁলোকৰ কৰ্ম্মময় জীৱনলৈ আনি দিয়ে উৎসাহ উদ্দীপনা। সেই বাবেই যেন মাছমৰীয়া সকল কৰ্ম্ম উৎসাহী। অকল এয়াই নহয়। সেইজীয়া বননিৰ অপৰূপ ৰূপ ৰেখা শৰৎৰ শুক্ল জোনৰ ৰূপৱালি পোহৰে তেওঁলোকৰ মনলৈ আনি দিয়ে এক বিমল আনন্দ। বনৰীয়া চৰাই-চিৰিকটিৰ সুমধুৰ কণ্ঠধ্বনি, পানীত সাঁতুৰি নাতুৰি থকা বনৰীয়া ৰাজহংসৰ কণ্ঠবোল আৰু প্ৰবাহিত তটিনীৰ কুলু কুলু ধ্বনিয়ে তেওঁলোকৰ মনলৈ আনি দিয়ে অহেতুকী আনন্দ অনুভূতি। সেই বাবেই যেন মাছমৰীয়া সকল চিৰধেমেলিয়া। কঠোৰ পৰিশ্ৰমৰ অন্তত তেওঁলোকৰ শান্ত হাঁহি মুখ দেখা যায়। মাছ মাৰিবলৈ ওলাই যাওঁতে তেওঁলোকক যেনে শান্ত হাঁহি মুখৰ দেখা যায় মাছ মাৰি ঘৰলৈ উভতি আহোতেও সেই একে শান্ত হাঁহি মুখ দেখা যায়। ঘৰত থাকোতে তেওঁলোক যেনে ধেমেলিয়া কঠোৰ পৰিশ্ৰম কৰি থাকোতেও সেই একে ধেমালিৰ অন্ত নাই। তেওঁলোক যেন আপোন ভোলালোক। প্ৰকৃতিৰ মাজত বিচৰণ কৰি কৰিয়েই যেন তেওঁলোক আপোন 'ভোলা হৈ পৰিছে।

জন হীন জল প্ৰান্তে প্ৰান্তে ৰ'দ বতাহ বৰষুণ আৰু নিশাৰ অন্ধকাৰৰ মাজে মাজে হাড়-কপোৱা শীতক আওকাণ কৰি জাল মাৰে মাছমৰীয়া সকলে। মাছ মাৰে গ্ৰীষ্মৰ তীব্ৰ ৰ'দত কপালৰ কেঁচা ঘাম মচি মচি। তেওঁলোকৰ জীৱন যাত্ৰা অতি কষ্টকৰ যদিও অসম্ভৱ কষ্ট সহিষ্ণু আৰু স্বাৰ্থত্যাগী। তেওঁলোক যিদৰে সহজ সৰল সেইদৰে অসম্ভৱ জেদী। যিদৰে শান্তি প্ৰিয় সেইদৰে আজীৱন সংগ্ৰামী। হুবেলা হুমুঠিৰ বাবে তেওঁলোকে দিহিঙে দিপাঙে যি কোনো পৰিবেশত জাল মাৰে।

মাছমৰীয়া সকলৰ বৈচিত্ৰময় জীৱন যাত্ৰাৰ মূলতে হৈছে দৰিদ্ৰতা। তেওঁলোকে ওৰে জীৱনে সংগ্ৰাম কৰিব লাগে দৰিদ্ৰতাৰ বিৰুদ্ধে। দৰিদ্ৰতা যেন তেওঁলোকৰ চিৰ লগৰীয়া? এয়া যেন মাছমৰীয়া সকলৰ ওপৰত ভগৱানৰ এক অভিশাপ? অভিশপ্ত মাছমৰীয়া সকলে নিজৰ উপাৰ্জনেৰে তেওঁলোকৰ পৰিয়ালক কোনো দিনেই স্বচ্ছল কৰি তুলিব পৰা নাই। মহাভাৰতৰ আদি পৰ্ব্বত উল্লেখিত ধীবৰ ৰাজৰ দিনতো মাছমৰীয়া সকল আৰ্থিক ভাবে স্বচ্ছল নাছিল। আজিও তেওঁলোক আৰ্থিক ভাবে স্বচ্ছল নহয়। কিন্তু অৰ্থ উপাৰ্জনৰ বাবে মাছমৰীয়া সকলে কোনো কালেই যত্নৰ ত্ৰুটী কৰা দেখা নাযায়। ত্ৰুটী কৰা নাই পৰিশ্ৰমৰ। আদিম মাছমৰীয়াৰ দৰে আজিৰ মাছমৰীয়া সকলেও দিনে নিশাই কৰি আহিছে কঠোৰ পৰিশ্ৰম। অধিক উপাৰ্জনৰ বাবে কৰি আহিছে নেৰানেপেৰা যত্ন। ঘৰখনৰ কেৱল এজনেই পৰিশ্ৰম কৰি এৰা নাই। পৰিয়ালৰ প্ৰতিটো প্ৰাণীয়ে হাড় ভঙা পৰিশ্ৰম কৰি আহিছে। তথাপি আজিও মাছমৰীয়া সকলৰ অন্ন বস্ত্ৰৰ সমাধান হোৱা নাই। আজিও তেওঁলোকৰ দৰিদ্ৰতা মোচন নহল।

অনাদি কালৰ পৰা মাছমৰীয়া সকলক দৰিদ্ৰতাই কাহানিও

এৰা নাই। সম্ভৱতঃ দৰিদ্ৰতাই এৰা নিদিব অনাগত ভৱিষ্যতত। হয়তো সেই বাবেই মাছমৰীয়া সকল আজীৱন সংগ্ৰামী? তেওঁ লোকে দৰিদ্ৰতাৰ ওচৰত আত্মা সমৰ্পণ কৰা নাছিল কোনো কালে। সম্ভৱতঃ আত্মা সমৰ্পণ নকৰিব অনাগত ভবিষ্যতত। তেওঁলোক যেন চিৰ সংগ্ৰামী। দৰিদ্ৰতা দূৰ কৰি আৰ্থিক স্বচ্ছলতা স্থাপন কৰিবলৈ এদিন সংগ্ৰাম আৰম্ভ কৰিছিল ধীবৰ ৰাজৰ দিনতে। সেই সংগ্ৰাম আজিও চলাই আছে আজিৰ মাছমৰীয়া সকলে। হয়তো ভৱিষ্যৎ বংশধৰ সকলেও এদিন তাকেই কৰিব। মাছমৰীয়া সকলৰ এই সংগ্ৰামৰ যেন কোনো কালেই অন্ত নাই। দৰিদ্ৰতা যি দৰে মাছমৰীয়া জীৱনৰ লগৰীয়া সেই দৰে সংগ্ৰামও তেওঁলোকৰ জীৱন সঙ্গী। এয়াই মাছমৰীয়া জীৱনৰ পৰম্পৰা, জাতীয় বৈশিষ্ট্য।

কিন্তু চিৰ সংগ্ৰামী মাছমৰীয়া সকলৰ আজিকোপতি দৰিদ্ৰতা মোচন নোহোৱাৰ অন্তৰায় কত? ধীৱৰ ৰাজৰ সময়ত হয়তো মাছমৰীয়া সকলৰ উন্নয়ণৰ বাবে সামন্তবাদী শাসক সকলে একোকে কৰাৰ প্ৰয়োজন বোধ কৰা নাছিল। তাৰ পিছত ৰাজতন্ত্ৰৰ আমোলতো ৰজা সকলে মৎস্য জীৱি সকলৰ দুৰাবস্থা দূৰ কৰিবলৈ কোনো দিনেই চিন্তা কৰা নাছিল। কিন্তু স্বাধীন ভাৰতত পঞ্চাশৰ দশকৰে পৰা মাছমৰীয়া জাতিৰ উন্নয়ণৰ বাবে (অনুসূচিত জাতি) বহুত কিবা কিবি কৰি অহা হৈছে। বিবিধ দান, অনুদান, বিশেষ সুবিধা, অগ্ৰাধিকাৰ আদিৰ উপৰিও সনবায় আদিৰ জৰিয়তে দৰিদ্ৰমোচনৰ চেষ্টা কৰি অহা হৈছে। ফলত আজিৰ মাছমৰীয়া সকলৰ যেন অৱস্থাৰ সামান্য পৰিবৰ্ত্তন ঘটিছে। কিন্তু তেওঁ লোকৰ সৰ্ব্বাঙ্গীন উন্নতি আজিও সুদূৰ পৰাহত কিয়? ইমান বোৰ সুযোগ সুবিধাৰ পিছতো মাছমৰীয়া সকল আজিও দৰিদ্ৰ মুক্ত নহল কিয়? সেয়া এক চিন্তাৰ বিষয়, তাতোকৈ চিন্তাৰ

বিষয় মাছমৰীয়া সকলে সংগ্ৰামী মাছমৰা জীৱন যাত্ৰাৰ অৱসান নঘটোৱাটো। আজিও মাছমৰীয়া সকলে নৈ বিল আৰু জলাশয় বোৰত দিনে নিশাই মাছমাৰি ফুৰিছে। মাছৰ উপাৰ্জনেৰে দুবেলা দুমুঠিৰ যোগান ধৰি আধুনিকতাক প্ৰত্যাহ্বান জনাই আহিছে। ☐

তৃতীয় অধ্যায়

জালোৱা আৰু প্ৰকৃতি

পৃথিবীৰ আদিম বৃত্তি সমূহৰ ভিতৰত মাছধৰাও এটা লেখত লবলগীয়া বৃত্তি। আদিম মানবে বনৰীয়া জীৱজন্তু চিকাৰ কৰি জীৱন নিৰ্ব্বাহ কৰিছিল। বনৰ জীৱজন্তু চিকাৰ কৰিবলৈ যি অস্ত্ৰ-শস্ত্ৰ আৰু শক্তি প্ৰয়োগৰ আৱশ্যক মাছ ধৰিবলৈ তেনে অস্ত্ৰ-শস্ত্ৰ বা শক্তি প্ৰয়োগৰ আৱশ্যক নকৰে। মাছ খুব সহজে ধৰিব পাৰি বুলিয়েই মানুহে মাছ মাৰি আনন্দ পায়। সেই বাবেই মাছ ধৰা ব্যৱসায় আদিম সমাজৰ পৰা আধুনিক সমাজলৈ অবিচ্ছিন্ন ভাবে চলি আহিছে।

আন আন মানুহৰ দৰে মাছমৰীয়া সকলেও মাছ ধৰি আনন্দ পায়। কিন্তু মাছমৰীয়া সকলে প্ৰতিকূল অৱস্থাৰ মাজতো মাছ মাৰিব লগা হয়। বহু সময়ত জীৱনৰ সংশয়ৰ তাৰণা লৈও তেওঁলোকে মাহ মাৰিব লগা হয়। ধুমুহা ৰ'দ, বৰষুণ, শীত গ্ৰীষ্ম সকলো নেওচি তেওঁলোকে নৈ, বিল আদিত মাছ মাৰিব লগা হয়। অসহনীয় প্ৰাকৃতিক পৰিবেশৰ উপৰিও নাওবোৱা আৰু জাল টনা আদি শক্তি ক্ষয়ী কাৰ্য্যত অহৰহ লাগি থাকিব লগা হয় প্ৰতিজন মাছমৰীয়াই। গতিকে মাছধৰা কাৰ্য্য মাছমৰীয়া সকলৰ বাবে আনন্দদায়ক খেল-ধেমালী নহয়। এয়া তেওঁলোকৰ বাবে জীয়াই থকাৰ বৃত্তি। জীৱন নিৰ্ব্বাহৰ এক মাত্ৰ উপায়।

মাছমৰীয়া সকলে জাল মাৰোতে সন্মুখীন হোৱা কেইটামান বাধা বিঘিনীৰ কথা তলত আলোচনা কৰা হল।

জালোৱা সকলে জাল মাৰোতে যিটো বস্তুৱে আটাইতকৈ বেছি কষ্ট দিয়ে সেয়া হৈছে গ্ৰীষ্মৰ প্ৰখৰ ৰ'দ। শীতৰ ৰ'দ আটাইৰে প্ৰিয় আৰু আৰাম দায়ক। শীতৰ পুৱা এচেৰেঙা ৰাঙলি ৰদ' গাত লগাব নাপালে যেন দেহলৈ সজীৱতা নাহে, শৰীৰলৈ যেন উত্তাপ নাহে। কিন্তু গ্ৰীষ্মৰ ৰ'দ গাত লাগিলে যেন সমস্ত শৰীৰ অগ্নি শিখাত দহে। ক্ষন্তেকৰ বাবে গছৰ ছাঁত জিৰাব নাপালে যেন শৰাৰটো অৱস হৈ পৰে। এইদৰে গ্ৰীষ্মৰ সুৰুযৰ ৰ'দে মাছমৰীয়া সকলক আজীৱন যন্ত্ৰনা দি আহিছে।

জালোৱা সকলৰ মাছ মাৰোতে একমাত্ৰ আশ্ৰয়ৰ স্থল হল নাওঁখন। ৰ'দ বৰষুণৰ প্ৰতিৰোধক হল ছৈখন আৰু জাপিটো। জালোৱা নাওঁবোৰ সচৰাচৰ সৰু। দুই বা তিনিজন মানুহে সহজে বাই লৈ যাব পৰা বিধৰ। তেনে এখন নাওঁৰ ছৈৰ তলত দুজনতকৈ অধিক লোক একে লগে বহিব থাকিব নোৱাৰি। অৱশ্যে কামৰা লগাই ছৈখন ওখকৈ দিলে দুজনত কৈ অধিক লোক বহিব বা শুব পাৰি। নৈৰ বুকুত জাল মাৰি থকা সময়ত মাছমৰীয়া সকলে ৰ'দ বতাহ, বৰষুণ ধুমুহা ঢেৰেকনা সকলো এই ছৈৰ তলতে আশ্ৰয় লৈ পাৰ কৰি দিয়ে। কিন্তু মাছমাৰিবলৈ আহি ছৈৰ তলত মূৰ গুজি থাকিলে যে তেওঁলোকৰ সংসাৰ নচলে। দিনটোৰ ৰোজগাৰ উলিয়াব নোৱাৰিলে যে ঘৰৰ লৰা-তিৰোতা লঘোনে থাকিব লাগিব। সেইবাবেই মাছমৰীয়া সকলে ৰ'দ বতাহ, বৰষুণ ধুমুহা ঢেৰেকনী সকলোকে আওকাণ কৰি নৈৰ ঘুলিয়ে ঘুলিয়ে, বিলৰ চুকে কোনে জাল মাৰে। ৰ'দ আৰু বৰষুণৰ পৰা ৰক্ষা পাবলৈ তেতিয়া মূৰত জাপিটো লয়। কিন্তু

কৰ্ম্মৰত জালোৱা জনৰ সমস্ত উদং দেহটো যে জাপিয়ে সম্পুৰ্ণকৈ ৰদ মুক্ত কৰিব নোৱাৰে? নাওঁ আৰু জাল মাৰোতে বিভিন্ন দেহভঙ্গীত থাকিব লগা হোৱা বাবে কেৱল মুৰটোত বাহিৰে দেহৰ বাকী অংশত সম্পুৰ্ণকৈ ৰ'দ পৰি থাকে। দিনৰ পিছত দিন ধৰি এইদৰে চলাৰ ফলত জালোৱা সকলৰ গাৰ ছাল গ্ৰীষ্মৰ প্ৰখৰ ৰ'দত দেই পুৰি যায়। সেইবাবে মাছমৰীয়া সকলৰ বয়স বাঢ়ি অহাৰ লগে লগে দেহ মেঘ বৰনীয়া হৈ পৰে। দেহৰ বৰণ কলা হোৱাত তেওঁলোকৰ আপত্তি নাই। আপত্তি প্ৰখৰ ৰ'দৰ তীব্ৰ যন্ত্ৰনাৰ পৰা ৰক্ষা নোপোৱাটোহে।

নৈৰ বুকুত ছা বলিবলৈ একো নাই। তথাপি মাছমৰীয়া সকলে দিনৰ দিনটো প্ৰখৰ ৰ'দে ৰ'দে জাল মাৰি ফুৰে। এঠাইৰ পৰা আন এঠাইলৈ জালৰ খেও বিচাৰি ঘুৰি ফুৰে। তীব্ৰ ৰ'দৰ উত্তাপ অসহ্য হ'লে কেতিয়াবা নাওঁ ৰাখি ছৈৰ তলত গাটো শাঁত পেলায়। কিন্তু গা শাঁত পেলাই থাকিলে যে সময়মতে উভতিগৈ মাছ কেইটা ঘাটত তুলিব গৈ নোৱাৰিব। সময়মতে ধৰা মাছ কেইটা ঘাটত নি তুলিব নোৱাৰিলে যে নষ্ট হৈ যাব। ইত্যাদি কাৰণত মাছমৰীয়া সকলে তীব্ৰ ৰ'দকো নেওচা দি নাও মাৰিব লগা হয়। জাল মাৰিব লগা হয়। সেই বাবে ৰাতিপুৱা জালখনলৈ গৈ নাওঁত উঠাৰ লগে লগে তেওঁলোকৰ দিনটোৰ ব্যস্ততা আৰম্ভ হৈ যায় আৰু উভতি আহি ঘাট পোৱাৰ লগে লগে সেয়া অন্ত পৰে। মুঠতে মাছমৰীয়া সকলৰ বাবে গ্ৰীষ্মৰ ৰ'দ এক যন্ত্ৰনাদায়ক প্ৰাকৃতিক শক্তি।

ৰ'দৰ পিছতে যিটো প্ৰাকৃতিক শক্তিয়ে মাছমৰীয়া সকলক অহৰহ কষ্ট দি আহিছে সেয়া হৈছে বৰষুণ। অসমত গ্ৰীষ্ম আৰু শীত উভয় ঋতুতে বৰষুণ হয়। গ্ৰীষ্মৰ বৰষুণ জাক হয়তো বেয়া

নালাগে। হয়তো সিমান কষ্টদায়ক নহয়। কিন্তু শীতৰ বৰষুণ জাক কাৰো কাম্য নহয়। মাছমৰীয়া সকলৰ বাবে শীতৰ বৰষুণ জাক অতি কষ্ট দায়ক।

জাপি যিদৰে গ্ৰীষ্মৰ ৰ'দৰ বাবে একমাত্ৰ সম্বল সেইদৰে বৰষুণৰ বাবেও কৃষক আৰু জালোৱা উভয়ৰে একমাত্ৰ সম্বল। কিন্তু টান বৰষুণত কৰ্ম্মৰত মানুহৰ বাবে জাপিও যেন কোনো কামত নাহে। অৱশ্যে মূৰত জাপি লৈ পথাৰত কাম কৰা আৰু নৈ বুকুত জালমৰা মানুহ সৰু বৰষুণতো নিতিতাকৈ নাথাকে। কিন্তু কৰ্ম্মৰত মানুহে বৰষুণত তিতালৈ ভয় কৰি কৰ্ম্মক অৱহেলা নকৰে। মূঠতে জাপিয়ে জালোৱা জনৰ মূৰটোত বাহিৰে দেহৰ নিম্ন ভাগক বৰষুণৰ পৰা ৰক্ষণ কৰিব নোৱাৰে।

সেইদৰে নাওঁৰ ছৈ থনেও মাছমৰীয়া সকলক বহু সময়ত বৰষুণৰ পৰা ৰক্ষা কৰিবলৈ অসমৰ্থ হৈ পৰে। বতাহ যুক্ত টান বৰষুণত ছৈৰ তলতো নিতিতাকৈ থাকিব নোৱাৰি। বতাহ নাথাকিলেও টান বৰষুণত ছৈৰ তলত শান্তিৰে থাকিব নোৱাৰি। কাৰণ ছৈ থনে নাওঁখনৰ মাজৰ এটা অংশহে আবৰি ৰাখে। বাকী অংশ উন্মুক্ত হৈ থাকে। বেছি টান বৰষুণ হলে খোলা অংশত পৰা বৰষুণৰ পানীয়ে নাওঁৰ বুকু পানীৰে ভৰাই পেলায়। ফলত সঘনে নাওঁৰ বুকুৰ পানী ভাগ সিচি থাকিব লাগে। গ্ৰীষ্মৰ বৰষুণত তিতি নাওঁৰ বুকুত জমা হোৱা পানী সিচি পেলোৱাত বিশেষ কষ্ট অনুভৱ কৰা নহয়। কিন্তু পুহ মাঘ মহীয়া শীতৰ ধাৰষাৰ বৰষুণত এইদৰে তিতি পানী সিচি থকা অত্যান্ত কষ্টদায়ক তেতিয়া মাছমৰীয়া সকলৰ বাবে দলনিত পোনা মেলা অৱস্থা হয়গৈ।

তাতোকৈ বেছি যন্ত্ৰনাদায়ক হয় যেতিয়া বৰষণৰ তলে তলে পানীত নামি জালৰ খেও মাৰিব লগা হয়। এইটো ঠিক যে

মাছমৰীয়া সকলে জাল মাৰিবলৈ ওলাই গৈ জীৱনৰ সংশয় নাথাকিলে প্ৰতিকূল অৱস্থাতো জাল মাৰিবই। আকৌ জালৰ খেও পানীত পেলালে তাক কেতিয়াও আধৰুৱাকৈ তুলি নানে। প্ৰতিকূল অৱস্থাত তেওঁলোকে সম্পূৰ্ণ কৰিবই। সেয়া গ্ৰীমৰ প্ৰখৰ ৰ'দেই হওক বা শীতৰ হাড় কাপোৱা কুৰৱা বতাহেই হওক। শীতৰ ধাৰাষাৰ বৰষণেই হওক বা পাৰ চিনিব নোৱাৰা কুঁৱলি আৰু অন্ধকাৰেই হওক।

জালোৱা সকলে জাল মাৰি থাকোতে কেতিয়াও গুৰু আহাৰ গ্ৰহণ নকৰে। এটা নিৰ্দ্দিষ্ট সীমালৈ বা সময়লৈ জালৰ খেও মৰা শেষ কৰিহে গুৰু আহাৰ গ্ৰহণ কৰে। আহাৰৰ পিছত অন্ততঃ পানীত নামি মাৰিব লগা জালবোৰ কেতিয়াও নামাৰে। এই খিনিতে এটা কথা উনুকিয়াই থোৱা যাওঁক যে জালোৱা সকলে অন্ততঃ ৰাতি পানীত নামি মৰা জাল মাৰোতে কেতিয়াও পিন্ধা কাপোৰ কানি তিতা পানীৰ গভীৰতালৈ নামি জাল নামাৰে। আঠুৰ অলপ ওপৰলৈ দ পানীতহে নামে যাতে পিন্ধা কাপোৰ তিতিব নোৱাৰে। অৰ্থাৎ জালোৱা সকলে শুকান কাপোৰেৰে জাল মাৰে। শীত কালত আন আন কাপোৰ পিন্ধাৰ উপৰিও জালোৱা সকলে কাণে মুৰে পাগুৰ মাৰি লয়। কাণ মেৰুৱাই পাগুৰি মাৰিলে শীতে বেছি পীড়িব নোৱাৰে।

অৱশ্যে দিনৰ ভাগত মৰা কোনো কোনো জালৰ ক্ষেত্ৰত তিতি বুৰিয়ে জাল মাৰিব লগা হয়। কোনো কোনো জাল মাৰোতে জালোৱা জনে জালত মাছ লগা দেখিলে পোনে পোনে পানীত নামি বুৰ মাৰি গৈ জালত পৰা মাছক পানীৰ তলতে জালত ফান লগাই থৈ আহে। তাৰ পিছতহে ওপৰলৈ উঠি আহি জাল টানে। এনে কৰা হয় ডাঙৰ মাছৰ ক্ষেত্ৰতহে। তাৰো পৰি সোঁত যুক্ত পানীত এনেদৰে বুৰ মাৰি গৈ পানীৰ তলত মাছ জালত ফান লগোৱা নহয়। কেৱল বিল খাল বা ডোভা আদিত হে এনে

ব্যৱস্থাৰে জাল মৰা হয়। শীত কালত এইদৰে পানীত বুৰ মাৰিব লগা হলে পাৰত ডাঙৰকৈ জুই অলাই ৰখা হয়। পানীত বুৰ মৰা মানুহ জনে পানীৰ পৰা উঠি আহিয়ে জুই পুৱাই গা গৰম কৰি লয়। সচৰাচৰ বেৰ জাল, অথাৰ জাল আৰু খেৱালী জালৰ ক্ষেত্ৰত এনে ব্যৱস্থাৰে মাছ ধৰা হয়। এইবোৰ জালত যে সদায় এনেদৰে মাছ মাৰিব লাগে এনে নহয়। যি বোৰ বিল খাল ডোভা ডোং আদিৰ পানীৰ তলত শেলুৱৈ জাতীয় উদ্ভিদ বেচি পৰিমাণে থাকে তাতহে পানীত বুৰ মাৰি গৈ জালত পৰা মাছ ফান লগাই থৈ অহা হয়। কিন্তু যিবোৰৰ পানীৰ তলি ভাগত তেনে কোনো উদ্ভিদ আদি নাথাকে তাত পোনে পোনে জাল ওপৰলৈ টানি তুলি মাছ ধৰা হয়।

বৰষুণে জালোৱা সকলক মাছ মাৰোতে যে কেৱল কষ্টকে দিয়ে এনে নহয়। কোনো কোনো ক্ষেত্ৰত সুবিধা কৰিও দিয়ে। শীত কালত সূৰ্য্য দক্ষিণায়ণ হোৱাৰ ফলত ভাৰতৰ উত্তৰাঞ্চলত সূৰ্য্যৰ ৰশ্মিৰ প্ৰখৰতা ক্ৰমাৎ কমি আহিবলৈ ধৰে। ফলত উত্তৰ ভাৰতত শীতৰ তীব্ৰতা ক্ৰমাৎ বৃদ্ধি পাবলৈ ধৰে। শীতৰ তীব্ৰতা বৃদ্ধিৰ লগে লগে উত্তৰ ভাৰতৰ নৈ, বিল ডোভা ডোং আদি জলাশয় বোৰৰ তলি ভাগত শেলুৱৈ জাতীয় উদ্ভিদ বোৰ দ্ৰুতগতিৰে বৃদ্ধি পাবলৈ ধৰে। সূৰ্য্যৰ ৰশ্মিৰ তীব্ৰতা হ্ৰাস পাই অহাৰ লগে লগে এই শেলুৱৈ জাতীয় উদ্ভিদবোৰে জলাশয়বোৰৰ তলি ভাগ সম্পূৰ্ণ ৰূপে আবৰি পেলায়। শেলুৱৈ থকা পানীভাগত জাল মাৰিলে শেলুৱৈ বোৰৰ কিছু অংশ চিঙি আহি গোটেই জাল খনত লাগি ধৰে। তাৰোপৰি শেলুৱৈবোৰে জাল খন ওপৰতে দাংথুৱাই ৰাখে। গতিকে জালত মাছ এটিও নালাগে। তাৰোপৰি জালৰ পাছে পাছে লাগি ধৰা শেলুৱৈবোৰ কোনো মতে এৰাই নাযায়। ফলত জালখন সাধাৰণ ৰ'দত শুকায়। শুকালেও আকৌ পানীত পৰাৰ লগে লগে শেলুৱৈবোৰ সজীৱ

হৈ উঠি জালখন অত্যন্ত গধুৰ কৰি তোলে। ঘন জাল হলে পাহেৰে পানী সৰকি যোৱাত বাধাৰ সৃষ্টি হয়। তেনে জাল পানীৰপৰা পাৰলৈ টানি তোলা কষ্টকৰ হৈ উঠে। শেলুৱৈ লগা জাল অতি সোনকালে পচি যায়। বৰষুণ বেছিকৈ হলে নৈ, বিল, আদিৰ তলি ভাগত উৎপন্ন হোৱা এই শেলুৱৈ জাতীয় উদ্ভিদবোৰ লাহে লাহে মৰহি যাবলৈ ধৰে।

বৰষুণে মাছমৰীয়া সকলক সহায় কৰা আন এটা বিষয় হল যে ই নৈ বিল আদিৰ পানী ভাগ ঘোলা কৰে। খৰালী নৈ, বিল আদিৰ পানীভাগ একেবাৰে আয়নাৰ দৰে ফট্‌ফটীয়া হৈ পৰে। ফট্‌ ফটীয়া পানীত জালেৰে মাছ ধৰিব নোৱাৰি। একমাত্র 'কোনা' জাল নামৰ এবিধ জালতহে ব্রহ্মপুত্রৰ সোঁত যুক্ত পানীৰ কেইবিধ মান মাছ ধৰিব পাৰি। ইলীহ মাছ, ভাঙন মাছ আৰু ঘোৰা চেলকীনী মাছ বোৰ সোঁতৰ বিপৰীতে উঠায় আহোতে এক বিশেষ পদ্ধতিৰে কোনো জালেৰে ধৰা হয়। কিন্তু আন কোনো জালেৰে স্বচ্ছ পানীত মাছ ধৰিব নোৱাৰি। কিন্তু বেছি বৰষুণ হলে নৈ বিল আদিৰ পানীভাগৰ স্বচ্ছতা কমি আহে আৰু তেতিয়া সকলো ধৰণৰ জাল মৰাৰ সুবিধা জনক অৱস্থাৰ সৃষ্টি হয়। পানীৰ স্বচ্ছতাই কেৱল পতা জালৰ ক্ষেত্রত বিশেষ বাধাৰ সৃষ্টি নকৰে। মুঠতে বৰষণে এই দুটা ক্ষেত্রৰ বাহিৰে আন সকলো বিষয়তে অসুবিধাৰ সৃষ্টি কৰি আহিছে।

মাছমৰীয়া সকলক জালমৰা সময়ত সদায় কষ্ট আৰু প্রতিবন্ধকতাৰ সৃষ্টি কৰি অহা আন এবিধ প্রাকৃতিক শক্তি হৈছে বতাহ। কোমল মৃদু বতাহত পাল তৰি ভটীয়ানি সোঁতত নাওমেলি দি সুৰৰ ৰাগিনিৰে দুই পাৰত প্রতিধ্বনি তোলাত বাহিৰে বতাহে মাছমৰীয়া সকলক সদায়ে কষ্টকে দি আহিছে। বতাহ বলিলে জালোৱাই পানীত জাল মাৰিব নোৱাৰে। বিশেষকৈ

জালখন পানীত পেলাওঁতে নাওঁখন নির্দ্দিষ্ট লক্ষ্যস্থলীত নির্দ্দিষ্ট গতিৰে বাই নিব লাগিব। কিন্তু বতাহ বলি থাকিলে সেয়া কোনোমতে সম্ভব নহয়। বতাহে নাওঁখন কোবাই নি লক্ষ্যভ্রষ্ট কৰিবই। জালৰ খেও পেলাওতে লক্ষ্য ভ্রষ্ট হলে খেও নষ্ট হয় আৰু তেতিয়া জালোৱাৰ কষ্টৰ সীমা নোহোৱা হয়।

বতাহ বলিলে নৈত বিশৃঙ্খল ভাবে ঢৌ উঠে। সেই ঢৌ নাওঁখন অহৰহ্ তীব্রগতিত নচুৱাই থাকে। ফলত কোনো জাল নাওঁৰ পৰা লক্ষ্য স্থিৰ কৰি বাব নোৱাৰি। তাৰোপৰি নাওঁখন টুলং ভুলং কৰি পকা বাবে নাওঁত ৰন্ধা বঢ়া কৰিব নোৱাৰি। বতাহৰ তীব্রতাৰ লগে লগে ঢৌৰ তীব্রতাও দ্রুত গতিত বাঢ়ি যায়। তেতিয়া নৈ বিল আদি ইপাৰ সিপাৰ হোৱা বিপদজনক হৈ পৰে।

সাধাৰণ কুঁৱলী বতাহত নৈৰ বুকুত উঠা ঢৌ বিশেষ মন কৰিব লগীয়া নহয়। কিন্তু তীব্র গতিৰে বলা বতাহত নৈত ডাঙৰ ডাঙৰ ঢৌ উঠে। এনে ঢৌৰ সময়ত জালৰ খেও মৰা দূৰৰ কথা নাওঁখন ঢৌৰ পৰা ৰক্ষা কৰা টানহৈ পৰে। তাৰোপৰি বতাহৰ তীব্রতাই নাওঁ কৰবালৈ কোবাই লৈ যায়। এনে বতাহ একেৰাহে কেইবা-দিনলৈ চলি থাকিলে জালোৱা সকল মহাবিপদৰ সন্মুখীন হব লগা হয়। কাৰণ এনে অৱস্থাত নাওঁ কোনো নিৰাপদ ঠাইত ভালদৰে বান্ধি বহি থাকিব লগা হয়। তেতিয়া নাওঁত অধিককৈ খোৱাৰ জোগাৰ নাথাকিলে বিপদ আৰু বেছি ঘণীভূত হৈ পৰে।

বতাহে শীতকাল চোৱাত মাছমৰীয়াসকলক আটাইতকৈ বেছিকৈ কষ্ট দিয়ে। জালোৱা সকলে নাৱত সাধাৰণতে নিম্নতম পৰিমানৰ কাপোৰ ৰাখে। এখন বা দুখন কম্বল আৰু এখন তলত পৰা চাদৰ। বহুতে কম্বলৰ পৰিবৰ্ত্তে ঘৰতে বোৱা ফটা

কানিৰ 'তলপৰা' কাপোৰ তুখন বা তিনিখন ৰাখে। বহুতৰ মূৰত লোৱা গাৰুটোও নাথাকে। কাপোৰ ডবাই অনা বস্তা খনকে গাৰু ৰূপে ব্যৱহাৰ কৰে। ইয়াৰ উপৰিও এখন এৰিচাদৰ থাকে। গাত পিন্ধিবলৈ বহুতে খাকী কাপোৰৰ চোলা বা চুৱেটাৰ আদিও থাকে। এই সামান্য কাপোৰ কেইখন গাত লয়ে মাছমৰীয়া সকলে সেমেকা শীতৰ ৰাতিবোৰ কটাই দিয়ে। কটায় দিয়ে মানে চৈৰ তলত হাত সাৱতি বহিবহি নহয়। হয়তো এফেৰা পানীত নামি জাল মাৰি মাৰি শেষ ৰাতি সকলো শেষ কৰি চৌকাৰ জুইত হাত তুখন সেকি সেইকণ কাপোৰ গাত লৈ শুই পৰে। পুহমহীয়া ঠেতুৰৈ ধৰা ধাৰাষাৰ বৰষুণ, মাঘৰ ফেৰ্ ফেৰীয়া বতাহ আৰু বুকুৰ কামিহাড় কপোৱা তীব্ৰ শীতৰ নিশা পানীৰ পৰা উঠি এই কণ কাপোৰেৰে কেনেকৈ জাৰ সম্বৰণ কৰিব পাৰে ভাবিলে হয়তো বহুতে আচৰিত হব পাৰে। আঠ দহ হাত গভীৰ পানীত ডুবীয়াই কেনেকৈ মাছ পানী তলতে ফান লগাই থৈ আহিব পাৰে। কেনেকৈ সাধাৰণ ফটা চিলা চোলাৰে হিম-চেঁচা কুৱৰা বতাহে বতাহে নাওঁ বাই বাই উজান ভাটি কৰি থাকিব পাৰে। সেয়া ভুক্তভোগীজনত বাহিৰে হয়তো আনে বিশ্বাস কৰিবলৈ টান পাব। সেইবাবে আগতে কোৱা হৈছে যে মাছ-মৰীয়া সকলৰ জীৱন যাত্ৰা অতি কষ্ট কৰ।

আহিন মাহৰ পৰা মাঘ মাহলৈ অসমত প্ৰধানকৈ কুৱৰা বতাহৰ প্ৰভাৱ আটাইতকৈ বেছি দেখা যায়। কিন্তু ফাগুণমাহৰ আগমনৰ লগে লগে প্ৰকৃতিৰ বুকুত সৃষ্টি হয় এক নতুন উত্তেজনা। গছে গছে লতাই লতাই ন ন ফুল পাত অহাৰ লগে লগে— নৈ বিল জান জুৰিবোৰ বানৰ পানীৰে নতুন হৈ উঠে। নদী নলাত পানীৰ সোঁতৰ গতিবেগ বৃদ্ধি পাবলৈ ধৰে। অন্তৰীক্ষত

উঠে পছোৱা বতাহৰ ঢৌ ঢৌৱনি। পশ্চিম দিগন্তত ক'লামেঘে দেখা দিয়ে। লগে লগে অসমৰ বুকুত আৰম্ভ হয় আচল উকমাই নিয়া পছোৱা বতাহ জাক।

ফাগুণৰ পছোৱা বতাহ জাক ববলৈ আৰম্ভ কৰাৰ লগে লগে মাছমৰীয়া সকলৰ প্ৰাণলৈ নামি আহে এক নতুন চঞ্চলতা। পশ্চিম দিগন্তত সামান্য কলা মেঘৰ চেকুৰা দেখাৰ লগে লগে মাছমৰীয়া সকল আতঙ্কিত হৈ উঠে। কাৰণ ফাগুণৰ পৰা বহাগ মাহলৈ এই সময়ছোৱা অসমৰ বুকুয়েদি তীব্ৰ গতিৰে বৈ যায় ধুমুহা বতাহ। ধুমুহা বতাহ জালোৱা জীৱনৰ এক বিৰাট আতঙ্ক। সাধাৰণ পছোৱা বতাহতে ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ বুকুত ডাঙৰ ডাঙৰ ঢৌ উঠে। কিন্তু ধুমুহাত ব্ৰহ্মপুত্ৰ আৰু গভীৰ বিল আৰু অন্যান্য নৈ সমূহত যি এক ভয়ঙ্কৰ অৱস্থাৰ সৃষ্টি হয় সেয়া কল্পনাতীত। সেয়া নেদেখা জনক বৰ্ণনাৰে বুজোৱা নাযায়। ভুক্ত ভোগীজনেহে সেই ভয়ঙ্কৰ দৃশ্যৰ কথা উপলব্ধি কৰিব পাৰে। সেই ভয়ঙ্কৰ অৱস্থাৰ উপলব্ধিয়ে মাছমৰীয়া সকলক আতঙ্কিত কৰি আহিছে। সেই বাবে তেওঁলোকে মাঘমাহৰ অন্ত পৰাৰ লগে লগে ক্ষণে ক্ষণে চকু ৰাখে পশ্চিম আকাশলৈ। ধুমুহাৰ আগজাননী পালেই জালোৱা সকলে নৈৰ বুকুৰ নিৰাপদ ঠাইত আশ্ৰয় লয় গৈ। নিৰাপদ ঠাই মানে নৈৰ পাৰৰ ঘুলি, লেণ্ডা, বা ধুমুহাই কোবাব নোৱাৰা গড়াৰ নামনি ভাগত আশ্ৰয় লয়। তাকে কৰিব নোৱাৰিলে নাওখন বতাহে কোবাই ভাঙি পেলোৱাৰ যথেষ্ট সম্ভাৱনা থাকে। উপযুক্ত আশ্ৰয় স্থল নাপালে মাছমৰীয়া সকলে নাওঁখন খোলা ঠাইতে পাৰৰ পৰা কিছু দূৰত বাঁহৰ গোছ পুতি এনে ধৰণে বান্ধে যাতে নাওঁখন বতাহৰ গতি অনুযায়ী গোজটোক কেন্দ্ৰ কৰি পাৰত নলগাকৈ ঘূৰি থাকিব পাৰে। ঢৌৰ কোবত নাওঁত

পানী সোমালেও অন্ততঃ নাওঁখন ভাঙিব নোৱাৰে। নাওঁখন বতাহৰ গতি অনুযায়ী ঘূৰি থাকিলে পানীৰ ঢৌৱে নাওঁৰ আগৰ টিঙত হে কোৱাব। কিন্তু যদিহে ঢৌৱে নাওঁৰ পেটত কোবায় তেন্তে নাওঁখন ডুবিবই। তাৰোপৰি ঢৌৰ কোবত নাওঁখন ভাঙিব পাৰে। এই খিনিতে এষাৰ কথা কৈ থোৱা যাওঁক যে নৈত ঢৌ যি ফালৰ পৰা আহে নাওঁখনৰ আগটো সেই ফালে পোনাই ৰখা বাই যাব লাগে। তাকে কৰিলে নাওঁখন ঢৌৰ কোৱত উঠা নমা কৰিব। হয়তো কোনোটো ঢৌত পানী সোমাবও পাৰে। কিন্তু সহজে নুডুবে। যদিহে ঢৌৰ পঠালিকৈ নাওঁখন পোনাই দিয়া হয় তেন্তে নাওঁখন মূহুর্ত্তে ডুবি যাবই। দ্বিতীয় মন কৰিব লগা কথাটো হৈছে যদিহে নৈৰ ঢৌৰ কোনো শৃঙ্খলতা নাথাকে অৰ্থাৎ যেনি তেনি দিশৰ পৰা আহি ইটো ঢৌ সিটো ঢৌৱে ঠেকা খাই ঢৌ ভাঙিছে তেন্তে সাৱধান। এনে অৱস্থাত নাওঁ চলোৱা উচিত নহয়। এনে ধৰণৰ ঢৌত নাওঁ ডুবিবই। জালোৱা সকলে এনে অৱস্থাত কেতিয়াও নাও নচলায়।

মাছমৰীয়া সকলক যে কেৱল ধুমুহা আৰু পছোৱা বতাহতে অসুবিধাৰ সন্মুখীন হয় এনে নহয়। সাধাৰণ কুৰুৱা বতাহেও সৰু সুৰা বহুতো অসুবিধাৰ সৃষ্টি কৰে। সেই বোৰৰ ভিতৰত আটাইতকৈ বেছি মন কৰিব লগা অসুবিধাটো হৈছে এই যে পানীত মাছৰ গতি পথ কিনিব নোৱাৰা অৱস্থাৰ সৃষ্টি কৰা। মাছে সচৰাচৰ পানীৰ উপৰি ভাগত খেলি থাকে। এইদৰে খেলি থাকোতে নতুবা আহাৰৰ সন্ধানত ই জলভাগৰ নিম্নতম গভীৰতাৰে চলাচল কৰোতে পানীৰ উপৰি ভাগত এটা সৰু ঢৌৰ সৃষ্টি হয়। মাছমৰীয়া সকলে মাছৰ এই ঢৌ বোৰ লক্ষ্য কৰি জালৰ খেও পেলায়। কিন্তু বতাহ বলিলে এই ঢৌবোৰ বতাহৰ ঢৌৰ লগত মিলি যায় বাবে জালোৱা সকলে বহু ক্ষেত্ৰত অসুবিধাৰ সন্মুখীন

হয়। এইদৰে ৰ'দ বতাহ বৰষণে মাছমৰীয়া সকলক আজীৱন কষ্ট দি আহিছে।

মাঘ মাহ শেষ হওঁতে নৌ হওঁতে পশ্চিম দিগন্ত কেতিয়াবা হঠাতে অশান্ত হৈ উঠে। বিজুলি ঢেৰেকনী আৰু তীব্ৰ গাজনিৰে পশ্চিম দিগন্তৰ পৰা সমগ্ৰ আকাশ ছানি উঠি আহে কলা মেঘৰ চপৰা। মেঘৰ লগে লগে বিৰামহীন কাণ তাল মাৰি ধৰা বিকট গাজলি, ক্ষণে ক্ষণে চকু চাত্ মাৰি ধৰা মেঘৰ চিক্মিকনি আৰম্ভ হয়। আৰম্ভ হয় ধাৰাষাৰ বৰষুণ আৰু দুৰন্ত ধুমুহা বতাহৰ তীব্ৰ গতি বেগ। চৰ চাপৰিৰ ধুলি বালি আন্দোলিত কৰি চতুৰ্দ্দিশ অন্ধকাৰ কৰি পেলায়। ধুমুহাৰ লগে লগে নৈৰ বুকুত আৰম্ভ হয় উত্তাল তৰঙ্গমালাৰ আস্ফালন। ধুমুহাৰ হো হোৱানি, ক্ষণে ক্ষণে বজ্ৰনাদ আৰু উন্মত্ত উৰ্ম্মিমালাৰ আস্ফালনৰ ধ্বনিৰ গৰ্জিত মাছমৰীয়া সকলে ছৈৰ তলত মূৰ গুজি চাই থাকে। স্থলভাগৰ ওপৰত ধুমুহাৰ ক্ৰিয়া হয়তো সকলো মানুহে দেখিছে। কিন্তু জলভাগৰ ওপৰত ইয়াৰ যি ভয়ঙ্কৰ ক্ৰিয়া তাক দেখাৰ সুযোগ সম্ভবতঃ মাছমৰীয়া সকলৰ বাহিৰে আন খুব কম মানুহৰে ঘটিছে। জলভাগৰ ওপৰত ধুমুহাৰ ক্ৰিয়াৰ সেই কৰাল ৰূপটো দেখিলে হয়তো ঘোৰ নাস্তিক জনৰ মুখতো ভগবানৰ নাম উচ্চাৰিত নহৈ নাথাকিব। সেইবাবে মাছমৰীয়া সকলে ফাগুণ মাহৰ পৰা বহাগ মাহৰ শেষলৈকে ক্ষণে ক্ষণে চকু ৰাখে পশ্চিম দিগন্তত। কাণ থিয় কৰি ৰাখে দিগন্তৰ ধ্বনিত হোৱা মেঘৰ গাজলি। যেতিয়াই পশ্চিম দিগন্তত ধ্বনিত হোৱা মেঘৰ গম্ভীৰ নাদ কাণত পৰে তেতিয়াই বিশেষকৈ ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ বুকুত থকা প্ৰতিজন মাছমৰীয়াৰ বুকুত বাজি উঠে কিবা এক আতঙ্কৰ ধ্বনি। এক নিশ্চিত দুৰ্যোগৰ পৰা নিজকে ৰক্ষা কৰিবলৈ মাছমৰীয়া সকলে নিৰাপদ স্থান বিচাৰি উৰাউল হৈ উঠে। নৈৰ খুলি, লেতা বা থিয় গড়াৰ তলত

নাওঁখন ভালদৰে বান্ধি থৈ প্ৰতিজন মাছমৰীয়াই ছৈৰ তলত মূৰ গুজি তীক্ষ্ণ দৃষ্টিৰে নিৰীক্ষণ কৰি থাকে মেঘৰ গতিবিধি। প্ৰবাহিত ধুমুহাৰ প্ৰতি চাটি বতাহৰ আঘাট প্ৰতিৰোধ কৰি থাকে। তীব্ৰ বতাহৰ হোঁ হোঁৱনি, মেঘৰ গুম্‌গুমণি, কাণ তালমাৰি ধৰা বজ্ৰনাদ আৰু প্ৰচণ্ড উৰ্ম্মিমালাৰ বিকট আস্ফালনৰ ধ্বনিৰ মাজত মাছমৰীয়া সকলে তেতিয়া মাথো তেওঁলোকৰ মূৰৰ ওপৰৰ ছৈখন টানকৈ ধৰি থাকে। নাওঁখন যাতে ধুমুহাই কোবাই ভাঙিব নোৱাৰে তাৰ বাবে হাতত বঠাখন লৈ থাকে।

ঠিক এনে সময়তে মাছমৰীয়া সকলৰ ঘৰে ঘৰে আৰম্ভ হয় এক প্ৰাৰ্থনা। তেতিয়া তেওঁলোকৰ ঘৰে ঘৰে তিৰোতাবোৰে সৰ্ব্বশক্তিমান ধুমুহাক শান্ত হবলৈ কাকুতি মিনতি জনায়। সৰু সৰু ছোৱালীবোৰক পীৰা একোখন আৰু একোজোৰ তামোল-প্যাণ দি মাজ চোতাললৈ পঠিয়াই দিয়ে। সৰু ছোৱালীজনীয়ে মাজ চোতালত পীৰাখন পাৰি দিয়ে। তামোল-পাণজোৰা আগবঢ়াই দি ধুমুহাক শান্ত হবলৈ প্ৰাৰ্থনা জনায়। হে পৱন দেৱতা তুমি ক্ষন্তেকৰ বাবে আসন গ্ৰহণ কৰা। তুমি ক্ষন্তেকৰ বাবে তোমাৰ সংহাৰ মূৰ্ত্তি সম্বৰণ কৰা।

কিন্তু নৈৰ বুকুত থকা মাছমৰীয়া সকলে তেনে কোনো আত্মসম্পৰ্ণমূলক ব্যৱস্থা লোৱা দেখা নাযায়। ধুমুহাৰ তীব্ৰতা বৃদ্ধিৰ লগে লগে তেওঁলোকে নাওঁ বন্ধা গোজটো উভালি যায় নেকি তালৈ বাৰে বাৰে লক্ষ্য ৰাখে। নাওঁখন বতাহৰ কোবত পাৰত ঠেকা খাই বুলি বঠাপাত পথালিকৈ টানকৈ পাতি ধৰে। ঢৌৰ কোবত নাওঁ বান্ধি থোৱা গোজটো হালি যোৱা দেখিলে বতাহ বৰষুণলৈ আওকাণ কৰি সৰ্ব্বশক্তি প্ৰয়োগ কৰি সেই গোজ পুতিবলৈ চেষ্টা কৰে। এনে অৱস্থাত কোনোৱে ধুমুহাৰ

বিৰুদ্ধে যুঁজি জয় লাভ কৰে আৰু কোনোৱে পৰাভূতহৈ সৰ্ব্বস্ব হেৰুৱায়।

যি সকল মাছমৰীয়াই উপযুক্ত আশ্ৰয়ৰ স্থল নাপায় খোলা বালিচৰতে নাওঁ বাখে সেই সকলে ঢৌৰ তীব্ৰতা বৃদ্ধি হোৱা দেখিলে নাওঁখন টানি নি পাৰত তুলি দিয়ে। যি ঠাইত নাওঁ পাৰত তুলিব নোৱাৰি সেইবোৰ ঠাইত বতাহৰ তীব্ৰতালৈ চাই নাওঁৰ বস্তু বাহানি পাৰত তোলে। নাওঁখন যাতে ঢৌৱে পাৰত কোবাই ভাঙিব নোৱাৰে তাৰ বাবে মাছমৰীয়া কেইটাই নাওঁৰ আগে গুৰিয়ে বঠা লৈ নাওঁখন ঠেকা নখোৱাকৈ ধৰি ৰাখে। তেতিয়া বতাহ বৰষুণ সকলো তেওঁলোকৰ মূৰৰ ওপৰেদি পাৰ হৈ গুচি যায়। এইদৰে তেওঁলোকে কেতিয়াবা নাওঁখন ৰক্ষা কৰে আৰু কেতিয়াবা ৰক্ষা কৰিবলৈ বিফল হয়। এইবোৰ কাৰণতে মাছমৰীয়া সকলে পশ্চিমৰ কলা মেঘ দেখিলে ভয় খায়।

প্ৰকৃত পক্ষে মাছমৰীয়া সকল একো একোজন ভাল বতৰ নিৰীক্ষক। আকাশত মেঘ দেখিলে সেই মেঘৰ গতিবিধি, বৰষুণৰ পৰিমাণ আৰু বতাহৰ তীব্ৰতা সকলো সহজে কৈ দিব পাৰে। বতাহ কোন দিশৰ পৰা বব তাকো নিৰ্ভুলকৈ কৈ দিব পাৰে। এইদৰে আকাশৰ মেঘলৈ লক্ষ্য কৰিয়েই মাছমৰীয়া সকলে উপযুক্ত আশ্ৰয়ৰ স্থল বিচাৰি লয়। আশ্ৰয়হীন জনহীন উন্মুক্ত নৈৰ বুকুত প্ৰৱল ধুমুহা ঢেৰেকণীৰ মাজত সম্ভৱতঃ মাছমৰীয়া সকলৰ দৰে আন কোনো মানুহে কটাব লগা নহয়।

চ'ত্তে গৈ গৈ বহাগ আহি পোৱাৰ লগে লগে মাছমৰীয়া সকলৰ জীৱনলৈ আহি পৰে আৰু এক নতুন আতঙ্ক। বহাগৰ আগমনৰ লগে লগে ব্ৰহ্মপুত্ৰকে ধৰি অসমৰ নৈ বিল জান জুৰি-

ঘোৰ বানৰ পানীৰে ওপচি পৰে। সৰুবৰ সকলো নৈ জান জুৰিত সোঁতৰ তীব্ৰতা দ্ৰুতগতিত বৃদ্ধি পাবলৈ ধৰে। ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ বুকুত ডকা চাকনৈয়াৰ সৃষ্টি হয়। নৈৰ বুকুৰ ডকা চাকনৈয়া মাছমৰীয়া জীৱনৰ অন্য এক আতঙ্ক।

মাছমৰীয়া সকলে যিদৰে আকাশৰ মেঘৰ চপৰা দেখি বতাহ বৰষুণ সকলো কৈ দিব পাৰে ঠিক তেনেকৈ নৈৰ পানীৰ ওপৰি ভাগলৈ চাই অভ্যন্তৰৰ বহু কথা কৈ দিব পাৰে। কোন পানী ভাগৰ কিমান গভীৰতা, কোন পানী ভাগত ডকা চাকনৈয়া কেনে ৰূপত দেখা দিব পাৰে তাৰ সম্যক জ্ঞান প্ৰতিজন মাছমৰীয়াৰে থাকে। তথাপি তেওঁলোকে বাৰিষা ভৰা ব্ৰহ্মপুত্ৰ ইপাৰ সিপাৰ হওঁতে মাজে সময়ে ডকা চাকনৈয়াৰ মুখত নপৰাকৈ নাথাকে। ডাঁৰ বঠা মৰাত সিদ্ধহস্ত যদিও বহু সময়ত তীক্ষ্ণ সোঁতৰ বাবে তেওঁলোক লক্ষ্য ভ্ৰষ্ট হয়। এইদৰে লক্ষ্যভ্ৰষ্ট হোৱাৰ ফলতে তেওঁলোকে মাজে সময়ে ডকা চাকনৈয়াৰ সম্মুখীন হব লগা হয়। তথাপি উপস্থিত বুদ্ধি সম্পন্ন মাছমৰীয়া সকলে কাণে কাণ মাৰি ডকা চাকনৈয়াৰ মুখৰ পৰা ৰক্ষা পৰে। অৱশ্যে বহুতে বল বুদ্ধি প্ৰয়োগ কৰিও ডকা চাকনৈয়াত পৰি বিপদাপন্ন হোৱা দেখা যায়। নাওঁত থকা জাল-জৰি, বাচন-বৰ্ত্তন, কাপোৰ-কানি সোপাকে হেৰুৱাই সৰ্ব্বশ্ৰান্ত হয়। হয়তো কোনোজনে এইদৰে ডকা চাকনৈয়াত পৰি জীৱনকে হেৰুৱাইছে।

মাছমৰীয়া সকলৰ প্ৰাণত আতঙ্কৰ সৃষ্টিকাৰী ডকা চাকনৈয়াবোৰ তিনি ভাগত বিভক্ত। যেনে ডকা, চাকনৈয়া আৰু ছুৱাৰগৰিয়া। এই তিনিও বিধ জলজ আতঙ্কৰ বিষয়ে তলত আলোচনা কৰা হ'ল।

ডকা :

ডকা হৈছে বাৰিষা ভৰা নৈৰ বুকুত তীব্ৰ সোঁত প্ৰবাহ সৃষ্টিৰ কৰি সশব্দে তীব্ৰতৰ গতিৰে এভাগ অশান্ত পানী ক্ষন্তেকৰ বাবে অকস্মাতে ওপৰলৈ ওফৰি আহি অস্বাভাৱিক অৱস্থাৰ সৃষ্টি কৰা এবিধ জলজ আতঙ্ক। নৈৰ বুকুত ইয়াৰ সৃষ্টিৰ মূলতে হৈছে তীব্ৰ সোঁত প্ৰবাহ। বাৰিষা নৈবোৰ কেনে কৌটিকাৰে বাঢ়ি অহাৰ লগে লগে নৈৰ সোঁত প্ৰবাহ ক্ৰমে তীব্ৰৰ পৰা তীব্ৰতৰ ভাৱে বৃদ্ধি পাবলৈ ধৰে। তীব্ৰ গতিৰে ধাবিত হোৱা জলধাৰাই যেতিয়া অভ্যন্তৰত থকা শিল, নৈৰ গৰা বা নৈয়ে কটিয়াই অনা বালি চাপৰিত বাধাপ্ৰাপ্ত হয় তেতিয়া বাধাপ্ৰাপ্ত পানী ভাগে ঘোৰ পাক খাই তীব্ৰ গতিৰে ঊৰ্দ্ধমুখী হয়। দুৰন্ত গতিৰে উঠি অহা পানী ভাগে বহিঃসোঁতৰ লগত আকৌ খুন্দা খাই সশব্দে ওপৰলৈ ওফৰি পৰে। ইয়াৰ ফলত নৈৰ বুকুত এক অস্বাভাৱিক অৱস্থাৰ সৃষ্টি হয়। এয়াই ডকা।

ডকা এবাৰ উদগীৰণ হোৱাৰ পিছত ই কিছু সময় নিতাল মাৰি থাকি আকৌ অকস্মাতে সশব্দে উদগীৰণ হয়। এইদৰে কিছু সময়ৰ অন্তৰে অন্তৰে 'ডকা ফুটে আৰু মাৰ যায়। ই অহৰহ ফুটি নাথাকে। নৈৰ সোঁতৰ তীব্ৰতাৰ হ্ৰাস বৃদ্ধিৰ বাবে ই মাজে মাজে তলকা মাৰি থাকে আকৌ হথাতে উদগীৰণ হয়।

ডকা নৈৰ সকলো ঠাইতে নুঠে। কেইটামান বিশেষ বিশেষ অৱস্থাতহে ই উদগীৰণ হোৱা দেখা যায়। যি অঞ্চলত নৈৰ অন্তৰ ভাগত বালি চাপৰি আদি থাকে সেই অঞ্চলত ডকা উঠা দেখা যায়। নৈৰ অভ্যন্তৰৰ কোনো কোনো অঞ্চলত খণ্ডা গড়া বা ডাঙৰ শিল আদি থকাৰ বাবেও ডকাৰ উদগীৰণ হয়। নৈৰ যিবোৰ অঞ্চলত অভ্যন্তৰৰ বালি চাপৰিৰ বাবে ডকাৰ সৃষ্টি

হয় সেই অঞ্চলত বহুতো ডকা লেঠাৰি লাগি বা শাৰী পাতি উদ্গীৰণ হয়। কিন্তু ৰঙা চপৰা বা শীল আদিৰ বাবে সৃষ্টি হোৱা অঞ্চলত সচৰাচৰ সিমান ডকা একে লগে থকা দেখা নাযায়।

নৈৰ বুকুত থকা ডকাবোৰৰ আন এটা মন কৰিব লগীয়া কথা এই যে সকলো ডকা একে সময়তে উদ্গীৰণ নহয়। সচৰাচৰ উজনীৰ ডকাটো প্ৰথমে ফুটে। তাৰ পিছত ক্ৰমে নামনিৰবোৰ এটিৰ পিছত এটিকৈ ফুটি থাকে। একেবাৰে ভাটিৰ ডকাটো পিছত ফুটে। উজনীৰ প্ৰথম ডকাটো ফুটাৰ কেইচেকেণ্ড মান পিছে পিছে ক্ৰমে ভাটিলৈ এটিৰ পিছত এটিকৈ ডকাবোৰ উদ্গীৰণ হৈ থাকে দিনে নিশাই।

অৱশ্যে নৈৰ বুকুত সকলো অৱস্থাতে ডকা দেখা নাযায়। সচৰাচৰ নৈত পানী বাঢ়ি থকা সময়তহে ডকাবোৰ জীয়ন্ত অৱস্থাত থাকে। পানী বাঢ়িবলৈ এৰাৰ পিছ মুহূৰ্ত্তৰ পৰা ডকাবোৰ শক্তি হীন হৈ পৰে আৰু পানী শুকাবলৈ ধৰাৰ লগে লগে নৈৰ বুকুৰ সকলো ডকা বন্ধ হৈ যায়। বেছিকৈ পানী শুকোৱাৰ লগে লগে ডকাবোৰৰ কোনো চিন চাব নোহোৱা হৈ পৰে।

উদ্গীৰণ হৈ থকা সময়ত ডকাবোৰ নৈৰ বুকুত সকলো সময়তে একে ঠাইতে নাথাকে। ই প্ৰতিদিনে ভটিয়াই গৈ থাকে। এনেদৰে ডকা ভটিয়াই গৈ থকা কাৰ্য্য ঘটে যিবোৰ ডকা নৈৰ অভ্যন্তৰৰ বালি চাপৰিৰ বাবে সৃষ্টি হয়। পানীৰ সোঁতৰ বাবে বালি চাপৰি ভটিয়াই যোৱাৰ লগে লগে ডকাও ভটিয়াই গৈ থকা দেখা যায়। কিন্তু যিবোৰ ডকা অভ্যন্তৰৰ শিল বা ৰঙা গড়াৰৰ বাবে সৃষ্টি হয় সেইবোৰ সদায় একে ঠাইতে থকা দেখা যায়।

সচৰাচৰ ডকা সদায় মধ্যমীয়া গভীৰ পানী ভাগতহে সৃষ্টি হয়। একেবাৰে অগভীৰ বা অতি গভীৰ পানী ভাগত ডকা

উদগীৰণ নহয়। অৱশ্যে মাছমৰীয়া লোকসকলে ডকা উদগীৰণ হব পৰা অঞ্চলবোৰ ভালদৰে চিনি পায়।

চাকনৈয়া:

চাকনৈয়া হৈছে বাৰিষা ভৰা নৈৰ বুকুৰ গভীৰ জলভাগত প্ৰবাহিত তীব্ৰ বহিঃ সোঁত ধাৰাই এটা বিন্দুত পাক ঘূৰণি খাই খাই ক্ৰমে অন্তৰমুখীহৈ এটা ডাঙৰ গাতত পৰিণত হৈ সমস্ত বহিঃ সোঁত ধাৰাক সেই ফালেৰে অভ্যন্তৰলৈ বোৱাই দিয়া এক অস্বাভাৱিক জলজ অৱস্থা। প্ৰথমে নৈৰ উপৰি ভাগৰ সোঁতত হথাতে এভাগ পানীৰ সোঁত চক্ৰকাৰে ঘূৰিবলৈ ধৰে। সেই পানীৰ চক্ৰটোই তীব্ৰ গতিৰে ঘূৰি ঘূৰি এটা গাতত পৰিণত হয়। এইদৰে ঘূৰোতে ঘূৰোতে গাতটো ক্ৰমে ডাঙৰ হৈ পৰে আৰু প্ৰবাহিত চাৰিওকাষৰ সোঁত ধাৰা সেই গাতটোৰে তীব্ৰ গতিৰে ভিতৰলৈ ববলৈ আৰম্ভ কৰে। পানীৰ গাতটোৰ আকাৰ বৃদ্ধি হোৱাৰ লগে লগে নৈৰ বুকুৰ উপৰি ভাগৰ সোঁত ধাৰা বহু দূৰ ব্যাপি ক্ষন্তেকৰ বাবে গাতৰ কেন্দ্ৰলৈ ববলৈ আৰম্ভ কৰে। এই দৰে কিছুসময় চলি থকাৰ পিছত গাতটো আকৌ স্বাভাৱিক অৱস্থালৈ ঘূৰি আহে। এয়াই চাকনৈয়া।

চাকনৈয়া এবিধ ডকাতকৈও ভয়ঙ্কৰ জলজ আতঙ্ক। ডকা উদগীৰণৰ সময়ত যি হো হোৱনি শব্দ হয় চাকনৈয়াৰ ক্ষেত্ৰত সেয়া নঘটে। চাকনৈয়া নিঃশব্দে উদগীৰণ হয়। তাৰোপৰি ডকাই সকলো বস্তু কেন্দ্ৰৰ পৰা বাহিৰলৈ ঠেলি দিয়ে। কিন্তু চাকনৈয়াই সকলো বস্তু তাৰ কেন্দ্ৰলৈ টানি আনি নৈৰ অভ্যন্তৰলৈ পঠিয়াই দিয়ে। ডকা মধ্যমীয়া গভীৰতাৰ জলভাগত উৎপন্ন হয়। কিন্তু চাকনৈয়া সদায় সুগভীৰ জলভাগতহে উৎপন্ন হয়।

চাকনৈয়াৰ সৃষ্টিৰ মূলতে হৈছে নৈৰ গভীৰ জলভাগৰ অভ্যন্তৰত থকা পাহাৰ-পৰ্ব্বতৰ শিল আৰু নৈৰ ভাঙ্গ বিশিষ্ট গড়াত অন্তৰ ভাগেৰে প্ৰবাহিত তীব্ৰ সোঁত ধাৰাই খুন্দা খোৱাৰ ফল স্বৰূপে। অকল এয়াই নহয়। নদীৰ গভীৰতম জলভাগৰ যত দুই ফালৰপৰা দুটা তীব্ৰ সোঁত ধাৰা আহি খুন্দা খাইছে তাতো চাকনৈয়াৰ সৃষ্টি হ'ব পাৰে। মুঠতে নৈৰ অভ্যন্তৰৰ তীব্ৰগতিৰ সোঁত প্ৰবাহে খুন্দা লাগি পাকঘূৰণি খায় আৰু তীক্ষ্ণ গতিৰে আন্দোলিত হোৱা পানী ভাগৰ প্ৰতিক্ৰিয়া বহিঃ সোঁততো আৰম্ভ হয়। অভ্যন্তৰৰ চক্ৰকাৰে ঘূৰা সোঁতধাৰাৰ লগে লগে নৈৰ ওপৰৰ পানী ভাগো চক্ৰকাৰে ঘূৰিবলৈ ধৰে। অভ্যন্তৰৰ সোঁত প্ৰবাহৰ ক্ৰিয়া প্ৰবল হোৱা বাবে ওপৰৰ সোঁত প্ৰবাহ নিম্নমুখী হয়। ওপৰৰ সোঁতধাৰা নিম্নমুখী হোৱাৰ লগে লগে নৈৰ সোঁতত উটি অহা সকলো বস্তু সেই গাতটোৰে নৈৰ ভিতৰলৈ সোমাই যাবলৈ আৰম্ভ কৰে। এনে অৱস্থাতে এটা ডাঙৰ গাতৰ সৃষ্টি হয়। সোঁতৰ তীব্ৰতা অনুযায়ী এই গাতটো ক্ৰমে ডাঙৰ হৈ হৈ একোটা খালৰ আকৃতিৰ হয়গৈ। এই খাল বা কুৱাৰ ভিতৰেদি নৈৰ ওপৰি ভাগত থকা সকলো বস্তু থিয়ৈ থিয়ৈ অভ্যন্তৰলৈ সোমোৱাই লৈ যায়। এয়াই নৈৰ বুকুত সৃষ্টি হোৱা চাকনৈয়াৰ সৃষ্টিৰ ৰহস্য।

ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ বুকুত সৰু বৰ বিভিন্ন আকাৰৰ চাকনৈয়া দেখা যায়। তেনেই সৰু চাকনৈয়াই নৈৰ সোঁতত উটি অহা মেটেকা জাবৰ জঠৰ আদি নৈৰ অভ্যন্তৰলৈ সোমোৱাই লৈ যোৱা দেখা যায়। কিন্তু কোনো কোনো ঠাইত বৃহৎ আকাৰৰ চাকনৈয়া দেখা যায়। বৃহৎ আকাৰৰ চাকনৈয়াই যি কোনো আকাৰৰ নাওঁ সহজে নৈৰ অভ্যন্তৰলৈ সোমোৱাই লৈ যাব পাৰে। এনে ডাঙৰ চাকনৈয়া

উদ্গীৰণৰ সময়ত নৈখনৰ বহু দূৰৰ পৰা সোঁতধাৰা গাতৰ কেন্দ্ৰলৈ বৰলৈ আৰম্ভ কৰে।

নৈৰ বুকুত চাকনৈয়া উঠা ঠাইবোৰ হৈছে নৈৰ গাতে লাগি থকা পৰ্ব্বত পাহাৰৰ কাষৰীয়া পানীভাগ, দুটা প্ৰবল সোঁত আহি যত ঠেকা খাইছে আৰু যত খৰস্ৰোতা জলধাৰাই ভাজ বিশিষ্ট স্থলভাগত ঠেকা খাই সোঁতে দিশ পৰিবৰ্ত্তন কৰিছে। অৱশ্যে অগভীৰ পানীভাগত এনে অৱস্থা থাকিলেও চাকনৈয়াৰ সৃষ্টি নহয়। চাকনৈয়া সদায় গভীৰ জলভাগতহে সৃষ্টি হব পাৰে।

চাকনৈয়া নাৱৰীয়া জীৱনৰ এক ভয়ঙ্কৰ আতঙ্ক। মাছমৰীয়া সকলৰ বাবে ই এক হিংস্ৰ জন্তুৰ লেখিয়া ভয়ঙ্কৰ। কাৰণ ই নৈৰ বুকুত নিঃশব্দে উদ্গীৰণ হয় আৰু এটা অঞ্চল জুৰি নৈৰ সোঁতত উটি অহা সকলো বস্তু প্ৰবল গতিৰে কেন্দ্ৰলৈ টানি আনে আৰু মুহূৰ্ত্ততে নৈৰ গৰ্ভত সোমোৱাই দিয়ে। চাকনৈয়াৰ কেন্দ্ৰমুখী এই সোঁত প্ৰবাহ ইমানেই প্ৰবল যে সৰ্ব্বশক্তি প্ৰয়োগ কৰিও ইয়াৰ সোঁত প্ৰবাহৰ পৰা নাওঁ বাই ঘূৰাই অনা সম্ভৱ নহয়। তাতোকৈ ডাঙৰ কথা যে নাৱেৰে গৈ থাকোতে কোন মুহূৰ্ত্তত চাকনৈয়াৰ সোঁতে নাওঁ-তাৰ কেন্দ্ৰলৈ টানি লৈ গৈ থাকে তাক গম পোৱা নাযায়। মাছমৰীয়া সকলে সদায় নৈৰ বুকুত ঘূৰি ফুৰে বাবে চাকনৈয়া সৃষ্টি হব পৰা অঞ্চলত সদায় সাৱধানতা অৱলম্বন কৰি চলে। হয়তো এই বাবেই মাছমৰীয়া সকল চাকনৈয়াৰ পৰা ৰক্ষা পাই অহা শুনা যায়। বিশেষকৈ অন্ধকাৰ ৰাতি মাছমৰীয়া সকলে মাছমাৰি ফুৰোতে চাকনৈয়াত বিপন্ন হোৱাৰ সম্ভাৱনা বেছি।

এইখিনিতে এষাৰ কথা কৈ থোৱা যাওক। ডকাৰ দৰে চাকনৈয়াও নৈৰ বুকুত সকলো সময়তে নাথাকে। এটা নিৰ্দ্দিষ্ট

সময়ৰ মূৰে মূৰে ই নৈৰ বুকুত ক্ষন্তেকৰ বাবে দেখা দিয়ে। কিছুসময় এইদৰে অস্বাভাৱিক অৱস্থাত থাকি আকৌ স্বাভাৱিক অৱস্থা পায়গৈ। মানে নৈৰ সোঁতৰ তীব্ৰতা এটা বিশেষ সময়ৰ মূৰে মূৰে হ্ৰাস বৃদ্ধি হৈ থাকে। সোঁতৰ তীব্ৰতা বৃদ্ধিৰ লগে লগেই উদগীৰণ হয় আৰু তীব্ৰতা হ্ৰাস পোৱাৰ লগে লগেই স্বাভাৱিক অৱস্থা পায়গৈ। নৈত পানী বাঢ়ি থাকে মানে এইদৰে চাকনৈয়াবোৰ সক্ৰিয়া হৈ থাকে। কিন্তু নৈত পানী শুকোৱাৰ লগে লগে চাকনৈয়া নিষ্ক্ৰিয়া হৈ পৰে।

চাকনৈয়া আৰু ডকা সক্ৰিয়া হৈ থকা অৱস্থাত যেতিয়া ই ক্ষন্তেকৰ বাবে সুপ্ত হৈ পৰে তেতিয়া ইয়াৰ ওপৰেৰে নাওঁ অনায়াসে পাৰ হৈ যাব পাৰে। কিন্তু যি মুহূৰ্ত্তত ই জাগ্ৰত হৈ উঠে তেতিয়াই ইয়াৰ ওপৰত থকা নাওঁৰ গতি স্থবিৰ কৰি দিয়ে আৰু ক্ষন্তেকতে সৃষ্টি হোৱা খালটোৰ কেন্দ্ৰলৈ তীব্ৰ বেগেৰে টানি নিবলৈ ধৰে। তেতিয়া সৰ্ব্ব শক্তি প্ৰয়োগ কৰিও নাওঁখন বাই কেন্দ্ৰ মুখি সোঁতৰ পৰা ওভোতাই অনা অসম্ভৱ হৈ পৰে। এই বোৰ কাৰণতে নাৱঁৰীয়া সকলে চাকনৈয়ালৈ বৰ ভয় কৰে। যি পানী ভাগত চাকনৈয়া উদ্গীৰণ হোৱা খবৰ পায় মাছমৰীয়া সকলে সেই অঞ্চলত খুব সাৱধানতা অৱলম্বন কৰে। ৰাতিৰ ভাগত সেই ফালে কেতিয়াও নাযায়।

হুৱাৰগৰিয়া :

মাছমৰীয়া সকলক আতঙ্কিত কৰি অহা আন এবিধ জলজ আতঙ্ক হৈছে হুৱাৰগৰিয়া। হুৱাৰগৰিয়া হৈছে নৈৰ বুকুত সোঁতৰ পঠালিকৈ এভাগ পানী ক্ষন্তেকৰ বাবে শুখহৈ উঠি নাওঁ চলাচলত বাধাৰ সৃষ্টি কৰে। আজিকালি যান-বাহনৰ গতি-

বোধ কৰিবলৈ বাষ্টাত যি গতিৰোধক (speed braker) দিয়ে ঠিক তেনেকৈ নৈৰ বিশেষ কোনো কোনো পানী ভাগত এখণ্ড পানী ওখহৈ উঠি এক অস্বাভাৱিক অৱস্থাৰ সৃষ্টি কৰে। যি ঠাইত এইদৰে পানীভাগ পঠালিকৈ ওখ হৈ উঠে তাত মুহূৰ্ত্ততে এক তীব্ৰ সোঁত প্ৰবাহৰ সৃষ্টি হয়। ঘূৰাবগৰিয়াৰ ওচৰত সৃষ্টি হোৱা সোঁতত পৰা সকলো বস্তু চকুৰ পচাৰতে দ্‌ৰাবগৰিয়াৰ ওপৰেদি সি পোনে পোনে ঠেকেচা খুৱাই নামনি ভাগত পেলায় দিয়ে। নামনি ভাগত পৰাৰ লগে লগে এক অন্তমুখী সোঁতে বস্তুটো পোনে পোনে নৈৰ গৰ্ভলৈ লৈ যায়। এই কাৰ্য্যটো এনে এক দ্ৰুত গতিৰে হৈ যায় যেন মুহূৰ্ত্ততে এখন তীব্ৰ বেগী জেটবিমান চকুৰ আগেৰে পাৰ হৈ যায়।

ঘূৰাবগৰিয়াৰ সৃষ্টিৰ মূলতে হৈছে নৈৰ অভ্যন্তৰৰ প্ৰবাহিত সোঁত বাধাপ্ৰাপ্ত হৈ বিকল্প গতিপথ লোৱাৰ ফলস্বৰূপে। সাধাৰণতে নদীৰ অভ্যন্তৰেৰে সোঁতৰ পথালিকৈ নৈয়ে কঢ়িয়াই অনা বালিচৰৰ বাবে ঘূৰাবগৰিয়াৰ সৃষ্টি হয়। নৈয়ে তলে তলে কঢ়িয়াই অনা বালিয়ে যেতিয়া থুপনি লয় তেতিয়া বালিবোৰ অভ্যন্তৰত একোটা বান্ধৰ স্বৰূপহৈ পৰে। ফলত নৈৰ মূল সোঁত ধাৰা তাত বাধাপ্ৰাপ্ত হয়। বাধাপ্ৰাপ্ত সোঁতে তেতিয়া দমহৈ পৰা বালিচৰৰ ওপৰেৰে পাৰ হৈ যায়। ইয়াৰ ফলত সেই ঠাইতে নৈৰ পানী ভাগ তলত দম বন্ধা বালিৰ আকৃতিত ওখ হৈ উঠে। নিম্ন ভাগৰ বাধাপ্ৰাপ্ত সোঁত ধাৰা উৰ্দ্ধমুখী হৈ আহোতে বহিঃ সোঁতৰ লগ লাগি তীব্ৰতৰ হৈ বালিৰ ওপৰেৰে পাৰ হৈ যায়। এনে পৰিস্থিতিত নৈৰ সোঁত ধাৰাৰ এক অস্বাভাৱিক অৱস্থাৰ সৃষ্টি হয়। এই অস্বাভাৱিক সোঁতৰ গতিত প্ৰথমে উৰ্দ্ধমুখী হৈ পিছত থেকেচা খাই ওপৰৰ পৰা তলত পৰে আৰু লগে লগে নৈৰ গৰ্ভত সোমাই পৰে। এয়াই ঘূৰাবগৰিয়া।

ছুৱাৰগৰিয়া সাধাৰণতে গভীৰ আৰু অগভীৰ দুই জল ভাগৰ সংলগ্ন ঠাইত সৃষ্টি হয়। ছুৱাৰগৰিয়াও ডকা চাকনৈয়াৰ দৰে কিছু সময়ৰ অন্তৰে অন্তৰে উদগীৰণ হৈ আকৌ স্বাভাৱিক অৱস্থালৈ ঘূৰি যায়। তেতিয়া নৈৰ বুকুত ওথ হৈ উঠা পানী ভাগ সমান হৈ পৰে। এইদৰে নৈত পানী বাঢ়ি থকা দিন কেইটাত ই উদগীৰণ হৈ থাকে আৰু পানী শুকাবলৈ লোৱাৰ লগে লগে ই লুপ্ত হৈ পৰে। ডকা, চাকনৈয়া আদি সুপ্ত অৱস্থাত থাকিলে যিদৰে তাৰ ওপৰেৰে নাওঁ আদি চলাচল কৰিব পাৰি ঠিক সেইদৰে ছুৱাৰগৰিয়া সুপ্ত অৱস্থাত থাকিলেও ইয়াৰ ওপৰেৰে নাওঁ সহজে পাৰ হৈ যাব পাৰে। কিন্তু যি ঠাইত ছুৱাৰগৰিয়া অৱস্থান কৰে সেই ঠাইৰ পানী ভাগ ডকা চাকনৈয়াৰ দৰে ঢৌ হীন, নিচ্ছল আৰু নিমজ হৈ থাকে।

ছুৱাৰগৰিয়াও ডকা আৰু চাকনৈয়াৰ দৰে মাছমৰীয়া সকলৰ বাবে এক জলজ আতঙ্ক। সেইবাবে মাছমৰীয়া সকলে বাৰিষাৰ দিন কেইটা নৈৰ বুক্‌খনৰ প্ৰতি সজাগ দৃষ্টি ৰাখে। যদিও পানীৰ উপৰি ভাগ সদায় সমতল বুলি কোৱা হয় সেয়া বাৰিষাৰ নৈৰ বুক্‌লৈ চালে অৰ্থহীন যেন লাগে। জলভাগৰ ওপৰত যে খলা বামা থাকে তাক ডকা চাকনৈয়া আৰু ছুৱাৰগৰিয়ালৈ চালে বুজা যায়। এইবোৰ কাৰণতে বাৰিষাৰ দিন কেইটা মাছমৰীয়া সকলে নৈৰ স্মৃতি জ্ঞান জুৰি আদিৰে চলা চল কৰে বেছি।

মাছমৰীয়া সকলে জাল মাৰিবলৈ গৈ ডকা, চাকনৈয়া আৰু ছুৱাৰগৰিয়াৰ ওপৰিও আন বহু ধৰণৰ সৰু বৰ বিপদৰ সন্মুখীন হব লগা হয়। বিশেষকৈ অন্ধকাৰ ৰাতি জাল মাৰোতে

বিভিন্ন বিপদ বিঘিনিৰ সন্মুখীন হয়। ৰাতি সন্মুখীন হোৱা বিপদ আপদ সমূহৰ বিষয়ে তলত আলোচনা কৰা যাওক।

সচৰাচৰ জালোৱা সকলে জাল মাৰোতে ৰাতি যিমানেই অন্ধকাৰ নহওক কিয় যিমান পাৰে কম পোহৰ ব্যৱহাৰ কৰে। অন্ধকাৰ ৰাতি নাৱঁত পোহৰ থাকিলে মাছমৰীয়া সকলে কেইবাটাও অসুবিধাৰ সন্মুখীন হব লগা হয়।

পোহৰ পালে মাছে আতঙ্ক গ্ৰস্ত হৈ দলে আঁতৰি যায়। ফলত জাল মাৰিলে সেইবোৰ ঠাইত আশা কৰা অনুযায়ী মাছ নাপায়। তাৰোপৰি বেছি পোহৰ পালে নানাবিধ পোক-পৰুৱাই আগুৰি ধৰে। এনে অৱস্থাত বন্ধা-বঢ়া কৰা অসম্ভৱ হৈ পৰে। আনকি অন্ধকাৰ ৰাতি জালোৱা সকলে নাৱঁত ভাত খাওতে লেমটো দূৰত থৈ সাধাৰণ পোহৰেৰে খোৱা কাৰ্য্য সমাধান কৰে। আকৌ নাৱঁত পোহৰ থাকিলে নাৱঁৰীয়া সকল দিশহাৰা হৈ পৰে। সন্মুখত পোহৰ থাকিলে দূৰ দৃষ্টিত ব্যাঘাট ঘটে। বিশেষকৈ নাৱঁৰ গুৰিয়াল জনে মুঠেই দিশ নিৰ্ণয় কৰিব নোৱাৰে।

এইবোৰ কাৰণতে মাছমৰীয়া সকলে ৰাতি নাৱঁত কোনো পোহৰ ব্যৱহাৰ নকৰে। লেম থাঁকিলে তাক বিশেষকৈ গুৰিয়াল জনৰ চকুত নপৰাকৈ জাপি আদিৰে আঁৰ কৰি ৰখা হয়। আনকি জাল মৰা সময়তো পোহৰ বাহিৰলৈ ওলাব নোৱাৰাকৈ লেমটো জাপিৰে আঁৰ দি ৰখা হয়।

জালোৱা সকলে ৰাতি নাৱঁত কম পোহৰ ব্যৱহাৰ কৰা কাৰণে বা পোহৰ ব্যৱহাৰ নকৰাৰ ফলত আন কিছুমান বিপদৰ সন্মুখীন হোৱাও দেখা যায়। বিশেষকৈ পানীত নামি মাৰিব লগা হোৱা জালবোৰৰ ক্ষেত্ৰত অন্ধকাৰৰ বাবে অনুমানৰ ওপৰত

ভিত্তি কৰি পানীত নামে। ফলত কেতিয়াবা অথাইনিত পৰিব লগা হয়। গুৰিয়াল জনে নাওঁখন বাই যাওতে বঠাপাতৰ ডুব যোৱা অংশৰ অনুমানৰ ওপৰত পানীত নামিব লগা সকলক নামিবলৈ ইংগিত দিয়ে। গুৰিয়ালৰ ইংগিত মতে জালোৱা সকল পানীত নামি পৰে। কিন্তু অন্ধকাৰ ৰাতি কেতিয়াবা অনুমানত বিচ্যুতি ঘটে। কাৰণ অন্ধকাৰত নৈৰ পাৰ চিনিব নোৱাৰে।

অকল এয়াই নহয়। বাৰিষা অন্ধকাৰ ৰাতি জাল মাৰি থাকোতে সোঁতত উটি অহা সাপ আদিৰ সন্মুখীন হব লগা হয়। খৰালি বালি চাপৰিত কাছ, তুৰা আদিয়ে কণী দিবলৈ উঠে। এইবোৰৰ সন্ধানত কেতিয়াবা বাঘ আদি হিংস্ৰ জন্তু ঠাই বিশেষে থাপদি বৈ থাকে। পোহৰ ব্যৱহাৰ নকৰা বাবে মাছমৰীয়া সকলে তেতিয়া এই হিংস্ৰ জন্তুৰ সন্মুখীন হব লগা হয়। কোনো কোনো ক্ষেত্ৰত জালোৱা সকল এই হিংস্ৰ জন্তুৰ দ্বাৰা আক্ৰান্ত হোৱাও দেখা যায়।

এইবোৰৰ ওপৰিও মাছমৰীয়া সকলে ৰাতি জালমাৰি ফুৰোতে ঠায়ে ঠায়ে অপদেৱতা আদিৰ সন্মুখীন হয়। এই অপদেৱতাবোৰে মাছমৰীয়া সকলক নানান ভাৱে জুলুম দিয়া শুনা যায়। এই ভূত বা অপদেৱতাৰ এচামক পানীত আৰু আন এচামক স্থল ভাগত দেখা যায়। পানীত লগপোৱা অপদেৱতা বা ভূতবোৰে জালোৱা সকলক নানান শব্দ আদিৰে আতঙ্কিত কৰি অহা দেখা যায়। কিন্তু স্থল ভাগত থকা বিধে নানান আকৃতিত দেখা দি তেওঁলোকক বিভ্ৰান্ত কৰাৰ কথা জালোৱা সকলৰ মুখৰ পৰা শুনা যায়।

মাছমৰীয়া সকলৰ ভিতৰত সৰহ সংখ্যকলোক অত্যন্ত সাহসী। এই সাহসী মাছমৰীয়া সকলে কোনো অপদেৱতালৈ কেৰেপ নকৰে। আনকি যিবোৰ ঠাইলৈ সাধাৰণ মানুহ দিনতে

যাবলৈ সাহস নকৰে তেওঁলোকে ৰাতি সেইবোৰ ঠাইত গৈ মাছ মৰা দেখা যায়। তেনে অৱস্থাত কিবা আহি উপস্থিত হ'লে তেওঁলোকে সাহসেৰে তাৰ সম্মুখীন হোৱাও দেখা যায়। এই ভূত বা অপদেৱতাৰ বিষয়ে এই সাহসী মাছমৰীয়া সকলৰ পৰাও শুনা যায়। অৱশ্যে ভয়াতুৰ মাছমৰীয়া সকলে ৰাতি নিৰ্জন ঠাইলৈ মাছ মাৰিবলৈ কেতিয়াও নাযায়। □□

চতুৰ্থ অধ্যায়

জাল আৰু জালোৱা

বিচিত্ৰ জীৱন যাত্ৰাৰ মাছমৰীয়া সকলৰ দৈনন্দিন কৰ্ম্ম পদ্ধতিও বৈচিত্ৰ পূৰ্ণ। ব্ৰহ্মপুত্ৰকে ধৰি অসমৰ বিভিন্ন নৈ, বিল, ডোভা, ডোং আদিৰ নিৰ্জন পাৰে পাৰে দিনে নিশাই জাৰে জহে জাল মাৰে তেওঁলোকে। কেতিয়াবা তেওঁলোকে আশাতীত ভাৱে জাল ভৰি ভৰি মাছ পায় আৰু কেতিয়াবা এটি মাছো নাপায়। গ্ৰীষ্মৰ প্ৰখৰ ৰ'দত কপালৰ কেঁচা ঘাম মুছি মুছি কৰা পৰিশ্ৰমৰ অন্তত যেতিয়া এটি মাছো জালত নাপায় তেতিয়াও তেওঁলোক নিৰাশাত ভাঙি নপৰে। শীতৰ হিম চেঁচা পানীত নামি হাড় কাপোৱা জাৰত আৰু সমগ্ৰ শৰীৰত কপনি তোলা শীতৰ কুৰুৱা বতাহৰ তীব্ৰ যন্ত্ৰণাত জাল বাই বাই যদি মাছ-কাছ এটিও নেপায় তথাপি তেওঁলোকে দ্বিগুণ উৎসাহেৰে পিছৰ খেও জাল বায়। ইটো খেওৰ পিছত সিটো খেও মাৰেগৈ। ইখন বিলৰ পৰা গৈ সিখন বিলত নামেগৈ। ইটো নৈ এৰি সিটো নদীত জাল মাৰেগৈ। তথাপি তেওঁলোকে জাল মাৰে নতুন উদ্যমেৰে, নতুন উৎসাহেৰে, নতুন শক্তিৰে। কাৰণ জাল মাৰি ফুৰাই তেওঁলোকৰ কৰ্ম্ম। জীৱনৰ একমাত্ৰ ব্ৰত। মাছ ধৰি জীয়াই থকাই তেওঁলোকৰ ধৰ্ম্ম। জালৰ উপাৰ্জনেৰে পৰিয়ালক পোহ পাল দিয়াই এক মাত্ৰ লক্ষ্য। হয়তো সেই বাবেই মাছমৰীয়া সকলে জাল মাৰে দিনে নিশাই। খাওঁতে শোওঁতে চিন্তা কৰে অধিক মাছ ধৰাৰ কথা; নতুন নতুন ঠাইত জাল মৰাৰ কথা। এইদৰে এদিন চিন্তা কৰিছিল তেওঁলোকৰ পূৰ্ব্ব

পুৰুষ সকলে। সেইদৰে চিন্তা কৰি আহিছে তেওঁলোকৰ উত্তৰ পুৰুষ সকলে। আজিৰ মাছমৰীয়া সকলেও তাকে কৰি আহিছে দিনে নিশাই।

আজিৰ মাছমৰীয়া সকলে যে কেৱল পূৰ্ব্বপুৰুষ সকলৰ দৰে চিন্তাকে কৰি আহিছে, মাছকে মাৰি আহিছে এনে নহয়। তেওঁলোকে পূৰ্ব্বপুৰুষ সকলৰ জাল মৰা, মাছ ধৰা, জাল তৈয়াৰ কৰা আদি পদ্ধতিও অনুসৰণ কৰি আহিছে। আদিম মাছমৰীয়া সকলৰ সেই আদিম জাতীয় স্বভাৱ-চৰিত্ৰ, সামাজিক আচাৰ-বিচাৰ আৰু শ্ৰম পদ্ধতিৰো বিশেষ পৰিবৰ্ত্তন ঘটিব দিয়া নাই। হয়তো সেই বাবেই মাছমৰীয়া সকলৰ সেই আদিম দৰিদ্ৰতম পাৰিবাৰিক অৱস্থাৰো বিশেষ পৰিবৰ্ত্তন দেখা নাযায়।

প্ৰকৃততে অসমৰ দুয়োটি আদিম বৃত্তিৰে আজিও কোনো বৈপ্লবীক পৰিবৰ্ত্তন হোৱা নাই। শস্য আৰু মৎস্য এই দুয়োটাৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল লোকসংখ্যাই দেশখনত সৰ্ব্বাধিক। আজি কৃষি জীৱি আৰু মৎস্য জীৱি লোকসকলেই হৈছে দেশখনৰ আটাইতকৈ বেছি দৰিদ্ৰ পৰ্য্যায়ৰ লোক।

অসমৰ পথাৰত আজি কালি দুই এখন যন্ত্ৰ চালিত হাল দুই এখন পথাৰত দেখা যায়। কিন্তু ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ বুকুত আজিও কোনো যান্ত্ৰিক নাওঁৰে মাছ ধৰা বা বৈজ্ঞানীক পদ্ধতিৰে জাল মৰা দেখা নাযায়। আজিও অসমৰ মাছমৰীয়া সকলে সেই আদিম পদ্ধতিৰে মাছ মাৰি জীৱন নিৰ্ব্বাহ কৰা দেখা যায়। ফলত শস্য মৎস্য দুয়োবিধৰে উৎপাদন আশা কৰা ধৰণে হোৱা নাই। দেশখনৰ আদিম বৃত্তি সমূহৰ উন্নয়ণ অবিহনে এটা জাতিৰ উন্নতি কেতিয়াও আশা কৰিব নোৱাৰি। দেশৰ কৃষি পদ্ধতিৰ বৈপ্লবীক পৰিবৰ্ত্তন অবিহনে যিদৰে কৃষি উৎপাদন বৃদ্ধিৰ আশা

মাছমৰীয়া সকলে ডোভাত বেৰজালেৰে মাছ মাৰি থকা দেখা গৈছে।

অসমীয়া তিৰোতাই বিলত জাকে বোৱা দৃশ্য।

কৰিব নোৱাৰি ঠিক সেইদৰে মাছ ধৰা পদ্ধতিবো বৈপ্লবীক পৰিবৰ্ত্তন অবিহনে মাছৰ উৎপাদন বৃদ্ধি কৰিব নোৱাৰি। উৎপাদন বৃদ্ধি নহ্‌লে জাতিবো উন্নতি নাই।

অসমীয়া মানুহে বছৰটো প্ৰধানকৈ দুটা ভাগত বিভক্ত কৰি শস্য আৰু মৎস্য কাৰ্য্য সমূহ পৰিচালনা কৰে। সেয়া হৈছে বাৰিষা আৰু খৰালি। শস্যজীৱি আৰু মৎস্য জীৱি সকলে এই দুটা ঋতু ভিত্তিত হাল আৰু জাল মাৰি আহিছে। খৰালি আৰু বাৰিষা শস্যজীৱি সকলে যি দৰে বেলেগ বেলেগ শস্য ৰোপন কৰে সেইদৰে মৎস্য জীৱি সকলেও উভয় ঋতুতে বেলেগ বেলেগ জাল বায়। খৰালি যি জালেৰে মাছ ধৰে বাৰিষা সেই জালৰ কোনো কামত নাহে। বাৰিষাৰ বাবে অন্য এবিধ জালৰ প্ৰয়োজন হয়। অৰ্থাৎ গোটেই বছৰে একেবিধ জালেৰে মাছ ধৰিব নোৱাৰি। মুঠতে অসমৰ নৈ, বিল, ডোভা, ডোং আদিত মাছ মাৰিবলৈ বাৰিষা আৰু খৰালি দুই বিধ জালৰ আৱশ্যক।

সচৰাচৰ শাওণ ভাদ মাহৰ পিছৰ পৰা অসমৰ নৈ জান-জুৰি আদিত বানপানীৰ প্ৰকোপ কমিবলৈ লয়। লগে লগে ঘোলা পানীৰে নৈৰ বুকুখন স্বচ্ছ আৰু নিমজ হৈ পৰে। ঘোলা পানী ভাগ স্বচ্ছ হৈ পৰাৰ লগে লগে নৈত থকা মাছবো গতি পথ সলনি হবলৈ ধৰে। খৰালি প্ৰায়বোৰ মাছে ঘুলি বা সোঁত হীন গভীৰ পানী ভাগত গৈ আশ্ৰয় লয়। প্ৰধান সোঁত প্ৰবাহিত অঞ্চলত বিশেষ কেইবিধমান মাছহে চলাচল কৰি থকা দেখা যায়। মাছমৰীয়া সকলে এই সময়চোৱাত ঘুলি, ওলোটা লেভা, বিল, ডোভা আদিত মাছ মাৰিবলৈ লয়। গতিকে খৰালিৰ সময়চোৱাৰ বাবে মাছমৰীয়া সকলে উক্ত জল ভাগত বাঁধ পৰাকৈ নতুন জাল তৈয়াৰ কৰি লব লগা হয়।

বান পানীৰ পিছৰ পৰা অসমৰ নৈ, বিল, ডোভা, ডোং সকলোতে পোনা মাছৰ সংখ্যা বৃদ্ধি পায়। কিন্তু দিন পলম হৈ অহাৰ লগে লগে সেই পোনা মাছ বোৰ ক্ৰমে ডাঙৰ হৈ আহে। ফলত এই সময় চোৱাৰ বাবে মাছমৰীয়া সকলে ঘন অৰু মজলীয়া পাহৰ জাল তৈয়াৰ কৰি লব লগীয়া হয়। কিন্তু বাৰিষা ডাঙৰ মাছৰ সংখ্যা বেছি থাকে বাবে ডাঙৰ পাহৰ জালহে বেছিকৈ ব্যৱহাৰ কৰা দেখা যায়।

সৰু মাছবোৰ সচৰাচৰ অগভীৰ জলভাগেদি চলাচল কৰে। ইয়াৰ প্ৰধান কাৰণ হৈছে গভীৰ পানীত চলাচল কৰা ডাঙৰ মাছবোৰে সিহঁতক ধৰি খায়। সম্ভৱতঃ এই বাবেই বাৰিষা খৰালি উভয় ঋতুতে সৰু মাছবোৰে অগভীৰ পানী ভাগত বিচৰণ কৰি ফুৰা দেখা যায়। নৈ সমূহৰ প্ৰধান সোঁত প্ৰবাহিত কাষৰীয়া জলভাগৰে উজায় গতি কৰা দেখা যায়। ৰাতিৰ ভাগত এই বোৰ মাছে ঘুলি, লেঙা আদিত আশ্ৰয় লোৱা দেখা যায়। যি অঞ্চলত ঘুলি লেঙা আদি নাথাকে সেই অঞ্চলত অগভীৰ জলভাগত আশ্ৰয় লয়। কৰতী, ৰুহা, বাঁহবতীয়া আদি মাছবোৰে প্ৰায়ে সোঁতহীন জলভাগত থকা দেখা যায়। কিন্তু ৰৰলীয়া, চেলকনা, ভাঙন আদি মাছবোৰে সোঁত প্ৰবাহিত অগভীৰ পানী ভাগত আশ্ৰয় লয়। এনে ধৰণৰ সৰু মাছবোৰ ধৰিবৰ বাবে মাছমৰীয়া সকলে সৰু পাহৰ জাল ব্যৱহাৰ কৰে।

আহিন কাতি মাহৰ পৰা ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ বুকুয়েদি সৰু আৰু মজলীয়া বিধৰ নানান মাছে উজাই গতি কৰা দেখা যায়। এই মাছ বোৰৰ ভিতৰত ৰৰলীয়া মাছৰ সংখ্যা আটাইতকৈ বেছি। ৰৰলীয়া মাছে এই সময় চোৱাত জাকে জাকে উজায় গতি কৰে। ৰৰলীয়া মাছৰ উপৰিও ভাঙন, ডাঙৰ সৰু বিবিধ জাতৰ

চেলকণী আদি মাছ বোৰেও জাকে জাকে উজাই গতি কৰে। এই মাছবোৰ দলবদ্ধ ভাৱে উজাই যাওতে বৰালী, নেৰিয়া, বচা, আঁৰি আদি মাছ খোৱা মাছবোৰে ইহঁতক আক্ৰমণ কৰি ধৰি খায়। তাৰোপৰি শিহুয়ে আক্ৰমণ কৰি সিহঁতৰ জাক বোৰ চেদেলি-ভেদেলি কৰি দিয়ে। সেই বাবে এই সৰু মাছৰ জাকবোৰে যিমান দূৰ সম্ভৱ তেনেই অগভীৰ পানী ভাগেৰে উজাই যায়। এই সময় চোৱাত অসমীয়া মাছমৰীয়া সকলে অগভীৰ পানী ভাগত বাব পৰা সৰু পাহুৰ বা ঘন জাল বিধে বিধে তৈয়াৰ কৰি লয়। গতিকে আহিন মাহৰ পৰা চ'ত মাহলৈ এই সময় চোৱা ঘন জালৰ ব্যৱহাৰ বৃদ্ধি পায়। অৰ্থাৎ এই সময় চোৱাত সৰু মাছৰ উৎপাদন বৃদ্ধি পায়।

ব্ৰহ্মপুত্ৰত পোৱা মধ্যমীয়া আকাৰৰ মাছবোৰৰ ভিতৰত ইলিহ মাছ অন্যতম। ব্ৰহ্মপুত্ৰত ইয়ে এক মাত্ৰ যাযবৰী প্ৰকৃতিৰ মাছ। খৰালি কালচোৱাত এই বিধ মাছ ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ প্ৰধান সোঁত প্ৰবাহিত জলভাগৰ অতি গভীৰতাৱে চলাচল কৰা দেখা যায়। কিন্তু বাৰিষা ই জলভাগৰ তেনেই ওপৰি ভাগেৰে চলাচল কৰে। খৰালি ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ পানীভাগ স্বচ্ছ হৈ পৰাৰ পিছৰ পৰা ই তাৰ গতিপথ সলনি কৰে। নৈৰ গভীৰতম ভাগেৰে চলাচল কৰাৰ ওপৰিও ই এই সময়চোৱাত ঘুলি, ওলোটা আৰু লেঙা আদি সোঁতহীন পানী ভাগত আশ্ৰয় লৈ থকা দেখা যায়। কিন্তু নেৰিয়া, বচা, বলিয়া আদি মাছবোৰে দিনৰ ভাগত গভীৰ জলভাগত আশ্ৰয় লৈ থাকে যদিও ৰাতিৰ অন্ধকাৰৰ লগে লগে ই দলবদ্ধ ভাৱে অগভীৰ পানী ভাগত প্ৰৱেশ কৰে। এই কেই বিধ মাছ মাৰিবলৈ মাছমৰীয়া সকলে মধ্যমীয়া পাহুৰ বিবিধ জাল তৈয়াৰ কৰি লব লগা হয়।

ডাঙৰ মাছবোৰৰ ভিতৰত ৰৌ, ভকুৱা, চিতল, আঁৰি আদি মাছবোৰেও এই এই সময়চোৱা ঘুলি ওলোটা আৰু গভীৰ সোঁত হীন বা মৃদু সোঁত প্ৰবাহিত জলভাগত আশ্ৰয়লৈ থকা দেখা যায়। আনকি ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ সৰ্ব্ববৃহৎ কচ্ মাছবোৰেও প্ৰধান সোঁত প্ৰবাহিত জলভাগ এৰি ডাঙৰ ডাঙৰ ঘুলি আৰু ওলোটাৰ গভীৰ মোহনা ভাগত আশ্ৰয় লোৱা দেখা যায়। কিন্তু বাৰিষা এই বোৰ মাছৰ কোনো নিৰ্দ্দিষ্ট বাসস্থান নিৰ্ণয় কৰা নাযায়। মানে এই মাছ বোৰে গভীৰ জলভাগৰ যতে ততে ঘূৰি ফুৰা দেখা যায়। গতিকে খৰালি মাছমৰীয়া সকলে প্ৰধানকৈ ঘুলি ওলোটা, আৰু মৃদু সোঁত প্ৰবাহিত গভীৰ জলভাগত উক্ত মাছবোৰ ধৰিবৰ বাবে ডাঙৰ আৰু মধ্যমীয়া পাহৰ বিবিধ জাল তৈয়াৰ কৰিব লগা হয়।

খৰালি ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ সকলো মাছ সোঁত হীন বা মৃদু সোঁত প্ৰবাহিত জল ভাগত আশ্ৰয় লৈ থাকে এনে নহয়। প্ৰায়বোৰ ডাঙৰ জাতৰ মাছ এই সময়চোৱাত প্ৰধান সোঁত প্ৰবাহিত গভীৰ জলভাগত চলাচল কৰি থকা দেখা যায়। সোঁত যুক্ত গভীৰ জলভাগৰ বিভিন্ন স্তৰত থকা মাছবোৰ হৈছে কচ, পঙা, বৃহৎ আকাৰৰ ভকুৱা, ৰৌ, মিৰিকা, মহাশল, ৰীথা, গাগল, ৰাঘৰ বৰালি আঁৰি ইত্যাদি। এনে ধৰণৰ ডাঙৰ ডাঙৰ মাছ মাৰিবলৈ জালোৱা সকলে নানা ধৰণৰ ডাঙৰ পাহৰ জাল তৈয়াৰ কৰিব লগা হয়। অগভীৰ ঘুলি আদিত মৰা ডাঙৰ পাহৰ জালবোৰ সোঁত প্ৰবাহিত গভীৰতম জলভাগত বাব নোৱাৰি। আনহাতে গভীৰতম জলভাগত বোৱা ডাঙৰ পাহৰ জালবোৰ ঘুলি আদি অগভীৰ জলভাগৰ বাবে উপযুক্ত নহয়।

এতিয়া এটা কথা স্পষ্ট হ'ল যে সকলো জাল সকলো পানীত বাব নোৱাৰি। গতিকে মাছমৰীয়া সকলে খৰালি কাল-

চোৱা জলভাগৰ অৱস্থা বুজি বিধে বিধে জাল তৈয়াৰ কৰিব লগীয়া হয়। আনহাতে মাছৰ গতিবিধিয়ে এই কথাও স্পষ্ট কৰি দিলে যে বাৰিষা ঋতুৰ জালবোৰ খৰালি ঋতুৰ বাবে উপযুক্ত নহয়। নতুবা খৰালি ঋতুৰ জালো বাৰিষা ঋতুৰ বাবে উপযোগী নহয়। অৱশ্যে সকলো জাল যে উভয় ঋতুতে বাব নোৱাৰি এনে নহয়। উদাহৰণ স্বৰূপে ঢেকী জাল, খোৱালি জাল আদি জালবোৰ উভয় ঋতুতে বাব পাৰি। পিছে বাৰিষা ঢেকীজাল বোৱা পদ্ধতি খৰালি বোৱা পদ্ধতিৰ লগত একে নহয়। খৰালি ব্ৰহ্মপুত্ৰত ঢেকীজাল এক বিশেষ পদ্ধতিৰে পতা হয়।

মাছমৰীয়া সকলে বাৰিষা ঋতুতে হওক বা খৰালি ঋতুতে হওক মাছ মাৰিবলৈ ব্যৱহাৰ কৰা জালবোৰৰ গঠন প্ৰণালী আৰু জালমৰাৰ কৌশললৈ চাই জালবোৰ দুই ভাগত ভগাব পাৰি। সেই ভাগ দুটা হৈছে বেৰজাল আৰু পতা জাল।

বেৰজাল তাকে কোৱা হয় যি জালেৰে কোনো এখণ্ড পানী বেৰি ধৰি দুই মূৰৰ পৰা ক্ৰমে টানি তুলি পানী খণ্ডত থকা মাছবোৰ ধৰা হয় তাকে বেৰজাল বোলা হয়। বেৰজাল সাধাৰণতে ঘুলি, ওলোটা, লেঙা আৰু নৈৰ প্ৰধান সোঁত প্ৰবাহিত জল ভাগৰ কাষৰীয়া মৃদুসোঁত প্ৰবাহিত বা সোঁত হীন পানী ভাগত মৰা হয়। বেৰজাল দুই প্ৰকাৰৰ। যেনে ঘন বেৰ আৰু পাতল বেৰ জাল।

যিবোৰ বেৰজাল ঘন পাহৰ বা সৰু সৰু মাছ মাৰিবৰ বাবে ব্যৱহাৰ কৰা যায় তাকে ঘন বেৰজাল বোলে। সেইদৰে যিবোৰ বেৰ জাল কেৱল ডাঙৰ আকাৰৰ মাছ ধৰিবলৈ ব্যৱহাৰ কৰা হয় সেইবোৰ পাতল বেৰজাল নামে জনাজাত। বেৰজাল

বোৰৰ গঠন প্ৰণালী অনুযায়ী আৰু দুই ভাগত বিভক্ত। যেনে ঘায়াল বেৰজাল আৰু উকা বেৰজাল।

ঘায়াল বেৰ তাকে কয় যিবোৰ বেৰজালৰ তলৰ পতাত ঘাই বা মোনা থাকে। ঘায়াল বেৰজালৰ তলৰ পতাৰ মোনাবোৰ এক বিশেষ পদ্ধতিৰে কৰা হয়। জালৰ আকাৰ অনুযায়ী নিৰ্দ্দিষ্ট পাহৰ অন্তৰে অন্তৰে মাটিৰ বা লোৰ গুলি যুক্ত মূৰটো ওভোটাই এটা নিৰ্দ্দিষ্ট উচ্চতাত গাঠি লগাই দি একো একোটা মোনাৰ সৃষ্টি কৰা হয়। যিহেতু জালৰ পাহৰ হিচাবত মোনাখন গঠন কৰা হয় সেইবাবে ঘন পাহৰ জালৰ মোনাখন সৰু হয় আৰু ডাঙৰ পাহৰ মোনা খনু ডাঙৰ হয়। জালৰ পতাত গুলি লগোৱা থাকে বাবে মোনাখনৰ মুখখন পানীৰ তলত আপোনা আপুনি মেল খাই পৰে। সচৰাচৰ যি ঘুলিৰ তলি ভাগত বোকা আদি নাথাকে সেই ঘুলিত ঘায়াল জাল পেলোৱা হয়।

উকা বেৰজাল তাকে কোৱা হয় যিবোৰ বেৰজালৰ তলৰ পতাত কোনো মোনা আদি নাথাকে। মোনাহীন বেৰজাল বা উকা বেৰজালবোৰ সচৰাচৰ ঘুলি বিল আদিৰ তলি ভাগত বোকাৰ পৰিমাণ বেছি থাকিলে এইবিধ জাল মৰা হয়। কাৰণ ঘুলিৰ তলি ভাগত বোকা থাকিলে ঘাই যুক্ত বেৰজালখন বোকাত লাগি ধৰে। মোনাবোৰ বোকাৰে ভৰি গলে জালখন টানি পাৰ চপোৱা অসম্ভৱ হৈ পৰে। সেই বাবে তেনে ঘুলিবোৰত উকা বেৰজাল মৰা হয়। উকা বেৰজালবোৰ টনাৰ পদ্ধতি ঘায়াল বেৰজালতকৈ কিছু বেলেগ। ঘায়াল বেৰজালখন পানীত সদায় ওপৰৰ পতাখনহে টান হয়। কিন্তু উকা বেৰজালখনৰ তলৰ পতা আৰু ওপৰৰ পতা সমানে টানিব লাগে। তাকে কৰিলে জালৰ কোচত মাছবোৰ সোমাই আছে। ঘায়াল জালৰ সকলো মাছ মোনাবোৰত সোমাই

আছে। ঘায়ালবেৰেবে সচৰাচৰ কোনো এটা ঘূলি বা এখণ্ড পানী বেৰি ধৰি এফালৰ পৰা টানি আনি এটা নিৰ্দ্দিষ্ট দূৰত্বত ভালদৰে বান্ধি ৰাখি তাৰ বুকুত থকা মাছবোৰ উকা বেৰজালেৰে ধৰা হয়। আনহাতে নৈৰ বুকুৰ মৃদুসোঁত প্ৰবাহিত মধ্যমীয়া গভীৰতাৰ পানীভাগত উকা বেৰজাল মৰা হয়। ইয়াৰ উপৰিও সোঁত প্ৰবাহিত বালি চাপৰিৰ এচলীয়া অগভীৰ পানী ভাগত উকা বেৰজাল মৰা হয়।

এইদৰে মাছমৰীয়া সকলে ঋতু অনুযায়ী বিবিধ জাল তৈয়াৰ কৰিব লগা হয়। অকল ঋতু অনুযায়ীয়েই নহয় পানী ভাগৰ অৱস্থা আৰু মাছ অনুযায়ীও বেলেগ বেলেগ জাল তৈয়াৰ কৰিব লগা হয়। □□

পঞ্চম অধ্যায়

বেৰজাল আৰু ঘুলি

খৰালি কাল চোৱাত বোৱা জাল সমূহৰ ভিতৰত বেৰ জাল অন্যতম। এই সময় চোৱাত সকলো জালতকৈ এই বিধ জালৰ ওপৰত আটাইতকৈ বেছি প্ৰাধান্য দিয়া হয়। কাৰণ এক খেওতে সৰ্ব্বাধিক মাছ উৎপাদন কৰিব পৰা এই বিধত বাহিৰে আন কোনো উন্নত জাল নাই।

বেৰজাল বুলিলে প্ৰধানকৈ পাতল পাহৰ বেৰ জালকে বুজায়। ঘন পাহৰ বেৰজালবোৰক সচৰাচৰ ঘন বেৰ বুলিয়েই কোৱা হয়। পাতল বা বৰ বেৰজালৰ পাহৰ পৰিমাণ ডেৰ ইঞ্চিৰ পৰা আঠ ইঞ্চি লৈকে বহল থাকে। সচৰাচৰ ঘুলি, ডোভা, ওলোটা আদিত ডেৰ ইঞ্চি বহল পাহৰ বেৰ জাল মৰা হয়। কিন্তু ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ প্ৰধান সোঁত প্ৰবাহিত জল ধাৰাৰ কাষৰীয়া গভীৰ জলভাগত ডেৰ ইঞ্চিৰ পৰা আঠ ইঞ্চিলৈকে সকলো বিধৰ পাতল পাহৰ বেৰ জালবোৰ বোৱা হয়।

বেৰ জাল এবিধ সমূহীয়াকৈ মৰা জাল। অৰ্থাৎ বেৰ জাল বাবলৈ বহু মানুহৰ প্ৰয়োজন হয়। এটা পাতল বেৰ জালৰ দলত নিম্নতম ২৫/৩০ জন মানুহৰ প্ৰয়োজন। এই দলটোক একেলগে বেৰুৱৈৰ দল বোলে।

মাছমৰীয়া সকলৰ দ্বাৰা গঠিত বেৰুৱৈৰ দলটো সম্পূৰ্ণ সমবায় ভিত্তিত গঠিত আৰু পৰিচালিত হয়। একোটা বেৰুৱৈৰ দল একোখন সমবায় স্বৰূপ। যি সময়ত সামন্তবাদ আৰু ৰাজতন্ত্ৰই জনসাধাৰণক

প্ৰচলিত কৰি ৰাখিছিল তেতিয়াও মাছমৰীয়া সকলৰ মাজত সমবায় ভিত্তিত বেকৰৈৰ দল গঠিত হৈ মাছ মাৰিছিল। আজিও মাছমৰীয়া সকলে সমবায় ভিত্তিতে বেকৰৈৰ দল গঠন আৰু পৰিচালনা কৰি আহিছে। আগতে কৈ অহা হৈছে যে মাছমৰীয়া সকল দৰিদ্ৰ পৰ্য্যায়ৰ লোক। এই দৰিদ্ৰ লোক সকলে ব্যক্তিগত ভাৱে হাজাৰ হাজাৰ টকা খৰচ কৰি এখন বেৰ জাল তৈয়াৰ কৰি লোৱা কোনোমতে সম্ভৱ নহয়। সেয়েহে তেওঁলোকে একগোট হৈ সমবায় ভিত্তিত বেকৰৈৰ দল গঠন কৰি মাছ মৰাত লাগে।

প্ৰকৃততে মাছমৰীয়া লোক সকল স্বাধীন চেতিয়া লোক। তেওঁলোকে কাৰো তলতীয়া হৈ থাকিব নোখোজে। নিজৰ শ্ৰমেৰে বৰ্ত্তিব বিচাৰে। এনে চিন্তা চৰ্চ্চাই তেওঁলোকক ঐক্যবদ্ধ হবলৈ অনুপ্ৰেৰণা যোগায় আহিছে। হয়তো এই বাবেই অতীতত তেওঁলোকৰ পূৰ্ব্ব পুৰুষ সকলে ঐক্যবদ্ধ হৈ মাছ মাৰিবলৈ আগ বাঢ়িছিল। এইদৰে এদিন গঠিত হৈছিল বেকৰৈৰ দল। আজিৰ মাছমৰীয়া সকলেও সেই একেদৰে দল গঠন কৰি লৈ মাছ মাৰিব লাগিছে। ঘুলি বা ডাঙৰ বিল আদিত মাছ মাৰিবলৈ হলে মাছমৰীয়া সকলৰ ইচ্ছুক প্ৰাৰ্থীসকলে প্ৰথমে অভিজ্ঞ আৰু কৰ্ম্মনিষ্ঠ জালোৱা জনৰ ঘৰত মিলিত হয়। জ্ঞানগধুৰ সেই অভিজ্ঞ ব্যক্তিজনকে তেওঁলোকে দলৰ নেতা বা হায়ালদাৰ ৰূপে মানি লয়। তেওঁলোকৰ মাজৰ হিচাব নিকাচ ৰাখিব পৰা লোকজনক চৰকাৰ পাতি লয়। চৰকাৰে দলটোৰ সকলো হিচাব নিকাচ ৰাখিব লাগে।

নতুন জাল তৈয়াৰ কৰিবলৈ হলে তেওঁলোকে প্ৰথমে কোনো মহাজনৰ পৰা ঋণ লয়। ঋণৰ টকাৰে তেওঁলোকে জালৰ সূতা আৰু অন্যান্য প্ৰয়োজনীয় সামগ্ৰী সমূহ কিনি লয়। সূতা

দলৰ অংশীদাৰ সকলক সমানে ভগাই দিয়া হয়। সেই সূতা পকাই সকলোৱে সমান সমান পৰিমাণৰ জাল তৈয়াৰ কৰি হাৱালদাৰৰ ওচৰত জমা দিব লাগে। হাৱালদাৰে নিজেও নিজৰ ভাগৰ জাল তৈয়াৰ কৰি জমা দিব লাগে। জাল জমা দিয়াৰ পিছত এটা নিৰ্দ্দিষ্ট দিনৰ ভিতৰত সকলোৱে লগ লাগি জালবোৰ ঘুলিত মাৰিব পৰাকৈ বান্ধি ঠিক কৰি লয়। জাল বন্ধা হোৱাৰ পিছত এটা নিৰ্দ্দিষ্ট দিন ঠিক কৰি জাল মাৰিবলৈ ওলায় যায়। যিটো ঘুলিত জাল মাৰিব সেই ঘুলিৰ মাথাত সুবিধা জনক ঠাইত তেওঁলোকৰ থকা ঘৰ সাজি লয়। এই বাহৰত তেওঁলোকে একে লগে থাকে আৰু একেটা পাগত একে খৰচতে একেলগে খায়।

আগেয়ে কৈ অহা হৈছে যে বেৰজাল প্ৰধানকৈ নৈৰ ঘুলি, বিল, ওলোটা আৰু ডাঙৰ ডাঙৰ বিল আদিত মৰা হয়। ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ বুকুত সৃষ্টি হোৱা ঘুলি আৰু সুবিধা জনক অন্যান্য জলভাগক লক্ষ্য কৰিয়েই প্ৰধানকৈ বেৰুৱৈৰ দলটো গঠিত হয়। এনে এটা বেৰুৱৈৰ দলৰ বাবে ডাঙৰ ঘুলি দুটা হ'লেই খৰালিৰ সময়চোৱাৰ বাবে হৈ যায়। কিন্তু ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ বুকুত একেখন মীন মহলত এইদৰে দুটা ডাঙৰ ঘুলিৰ সৃষ্টি হোৱা ভাগ্যৰ কথা বুলিয়েই গণ্য কৰা হয়।

ঘুলিত জাল মাৰিবলৈ হ'লে প্ৰথমে ভালেমান বিষয়ৰ ওপৰত অধ্যয়ন চলাব লগা হয়। ঘুলিত বেৰজাল মৰাৰ আগেয়ে অধ্যয়ন কৰিব লগীয়া কেইটামান বিষয় তলত আলোচনা কৰা হওঁক।

প্ৰথমে চাব লাগে সমস্ত ঘুলিটোৰ বিশেষ বিশেষ অংশত পানীৰ গভীৰতা কেনেকুৱা। ঘুলিৰ মোহনা, মধ্যভাগ আৰু মাথাত পানীৰ গভীৰতাৰ তাৰতম্য কিমান। পানীৰ গভীৰতাই ঘুলিটোত কি কি মাছ বেছিকৈ থাকিব পাৰে তাৰ কিছু আভাস দিয়ে। তাৰোপৰি

ঘুলিটোৰ বুকুৰে টানি নিয়া জালখনৰ টাৱাল কত কিমান লাগিব সেই সকলো ঠিক কৰা যায়। সাধাৰণতে ঘুলিৰ পানীৰ গভীৰতাৰ দুগুণকৈ জালৰ টাৱাল দিয়া হয়। ঘুলিটোৰ কোনো এটা অংশত যদি পানীৰ গভীৰতা কম বা বেছি তেন্তে জাল টানি নি সেই অংশ পোৱাৰ লগে লগে জালৰ টাৱাল গভীৰতা অনুযায়ী কম বা বেছি কৰি দিব লাগিব। অন্যথাই সেইখিনিতে সকলো মাছ বাহিৰ হৈ যোৱাৰ যথেষ্ট সম্ভাৱনা থাকে।

আন এটা বিষয় হৈছে ঘুলিটোৰ তলিভাগত জাল লাগি ধৰিব পৰা কিবা বস্তু ডুব গৈ আছে নেকি? বাৰিষা বান পানীয়ে উটাই অনা গছ-গছনি আদি কেতিয়াবা ঘুলিৰ মোহনা বা আন কোনো অংশত কিছু অংশ পোত গৈ ৰৈ যায়। বিশেষকৈ সোঁতে উটাই অনা মূঢ়াযুক্ত গছ আদি ঘুলিৰ মোহনা ভাগত ৰৈ যায়। অকল গছেই নহয় ডাঙৰ ডাঙৰ ৰঙা চপৰা আৰু শিল আদিও ঘুলিৰ বিভিন্ন অংশত ৰৈ যায়। এইবোৰ বস্তু পানীৰ তলত থাকিলে জাল লাগি ধৰে। গতিকে এইবোৰ বস্তু ঘুলিটোৰ কোন কোন স্থানত থাকিব পাৰে সেই স্থানবোৰ প্ৰথমে বিচাৰি উলিয়াবই লাগিব। এই সমস্যা দূৰ কৰিবলৈ জালোৱা সকলৰ অভিজ্ঞ ব্যক্তি সকলে ঘুলিটোৰ বিশেষ বিশেষ অংশৰ পাৰত ঘণ্টাৰ পিছত ঘণ্টা বহি বহি পানীৰ তলত থকা বস্তুৰ সম্ভেদ লয়। জালোৱা সকলে পানীৰ তলত থকা শিল ৰঙা চপৰা আৰু গছ-গছনি পোত গৈ থকা স্থানৰ কথা জানিবলৈ কেইবিধমান মাছৰ গতিবিধিৰ ওপৰত তীক্ষ্ণ দৃষ্টি ৰাখে। তেনে এবিধ হৈছে চিতল মাছ। চিতল মাছে সচৰাচৰ মুকলি ঠাইত চলাচল নকৰে। সি সদায় কোনো নহয় কোনো এবিধ বস্তুৰ আশ্ৰয় লৈ বিচৰণ কৰে। ই সদায় পানীৰ তলত থকা ৰঙা চপৰা, শিল আৰু মাটিত পোত গৈ থকা গছ

আদিৰ আশ্ৰয় লৈ থাকে। তাৰোপৰি ই যত থাকে তাত সঘনে সশব্দে “আলগিয়াই” থাকে। অৰ্থাৎ সঘনে পানীৰ উপৰি ভাগলৈ আহি সশব্দে বায়ু সংযোগ ঘটাই তললৈ নামি যায়। তাৰোপৰি ই তেনে ধৰণৰ আশ্ৰয়ৰ স্থল পালে দল বান্ধি থাকিবলৈ লয়। গতিকে জালোৱা সকলে ঘুলিটোত চিতল মাছৰ অৱস্থানবোৰ ভালদৰে লক্ষ্য কৰে আৰু য'তেই চিতল মাছৰ সম্ভেদ পায় তাতেই পানীৰ তলত সেয়া কি বস্তু হব পাৰে তাকো স্থিৰ কৰি পেলায়। পানীৰ তলত জাল লাগি ধৰিব পৰা বস্তুটো যদি ঘুলিৰ মোহনাত হয় তেন্তে সেয়া এৰাই চলিবলৈ জালোৱা সকলৰ বিশেষ সমস্যা নহয়। কিন্তু যদিহে সেয়া মোহনাৰ পৰা বহু ভিতৰত অৱস্থিত তেন্তে সি এক সমস্যা হৈ দেখা দিয়ে। এনে ক্ষেত্ৰত জালোৱা সকলে গেৰাপি লগাই দি উক্ত গছ টানি উঠাই পেলায়। গেৰাপিৰে নোৱাৰিলে কোনো কোনো ক্ষেত্ৰত মানুহে বাঁহ পুতি লৈ তললৈ ডুব মাৰি গৈ ৰচা বান্ধি দি পিছত টানি উঠাই পেলোৱা দেখা যায়। এইদৰে উঠাব নোৱাৰিলে জাল ওচৰলৈ আনি মানুহে পানীৰ তললৈ ডুব মাৰি গৈ জালখন কৌশলেৰে পাৰ কৰি দিয়ে।

অকল এয়াই নহয়, ঘুলিটোত কি কি বিধৰ মাছৰ সংখ্যা কেনেকুৱা তাকো ভালদৰে বুজি লয়। তাৰ বাবে জালোৱা সকলে ঘুলিটোৰ বিশেষ বিশেষ অংশত মাছৰ গতি বিধিৰ বুজ লবলৈ বিশেষকৈ আবেলি সময়ত গৈ বহি চাই থাকে ঘুলিৰ বুকুলৈ। মাছে আবেলি সময়ত পানীৰ তেনেই ওপৰি ভাগলৈ আহি খেলি থকা দেখা যায়। মাছে ওপৰি ভাগেৰে চলাচল কৰোতে পানীৰ ওপৰি ভাগত এটা সৰু ঢৌ উঠে। এই ঢৌবোৰ মাছ বিশেষে বেলেগ বেলেগ। অভিজ্ঞ মাছমৰীয়া সকলে সেয়া ভাল-

দৰে চিনি পায়। এই ঢৌবোৰলৈ লক্ষ্য কৰি জালোৱা সকলে ঘুলিত থকা বিশেষ বিশেষ মাছৰ সংখ্যা অনুমান কৰি লয়।

অকল ঢৌ চায়েই মাছৰ পৰিমাণ নিৰ্দ্ধাৰণ কৰে এনে নহয়। মাছৰ আন এটা মন কৰিব লগীয়া বিষয় এই যে পানীৰ প্ৰতিটো মাছে এটা বিশেষ সময়ৰ অন্তৰে অন্তৰে পানীৰ ওপৰি ভাগলৈ আহি সশব্দে বায়ু সংযোগ ঘটাই পুনঃ তললৈ গুচি যায়। এইদৰে পানীৰ ওপৰি ভাগত ঢৌ তুলি তললৈ গুচি যোৱা কাৰ্য্যক জালোৱা সকলে মাছে “আলগা” দিয়া বোলে। প্ৰতিবিধ মাছৰ আলগিওৱা পদ্ধতি বেলেগ বেলেগ। যেনে কিছুমান মাছে আলগিয়াওতে কেৱল ঢৌটোহে দেখা যায়। ৰবালি আদি মাছে আলগিয়াওতে পানী চিটিকাই দিয়ে। চিতল আদি মাছে আলগিয়াওতে তাৰ ফিছাৰ অংশ সম্পূৰ্ণৰূপে দেখা যায়। মুঠতে জালোৱা সকলে বিশেষ বিশেষ মাছৰ আলগা দিয়া কাৰ্য্য ভালদৰে চিনি পায়। এইদৰে মাছৰ আলগা দিয়া কাৰ্য্য লৈ লক্ষ্য কৰিয়ে জালোৱা সকলে ঘুলিত মাছৰ সংখ্যা কেনেকুৱা আৰু কোনবিধ মাছ বেছি পৰিমাণে থাকে সেই সকলো কথা জানি লয়। ঘুলিত মাছৰ অৱস্থা বুজি তাৰ বাবে লব লগীয়া ব্যৱস্থা সমূহ আগতীয়াকৈ কৰি লয়। এই সকলো বুজি লৈহে জালোৱা সকলে ঘুলিৰ মোহনাত জাল পেলায়। ঘুলিত বেৰজাল সদায় পুৱতি নিশাতে পেলোৱা হয়।

ঘুলিত সদায় পাতল পাতৰ জালহে পেলোৱা হয়। কিন্তু কেতিয়াবা কোনো কোনো ঘুলিত সৰু মাছৰ সংখ্যা অত্যাধিক দেখা যায়। এই সৰু মাছবোৰৰ ভিতৰত কৰতী মাছ, ৰোৱা চেলকণী, ভাঙন, কহা মাছ, বাঁহপতীয়া আদি মাছেৰে ভৰি থাকে। তেতিয়া জালোৱা সকলে পাতল বেৰ জালখনৰ বুকুয়েদি আন এখন ঘন বেৰ জাল পেলাই ৰাখে। এই ঘন বেৰ জালখন সচৰাচৰ

উকা বেৰ জাল পেলোৱা হয়। ঘন বেৰ জাল পোলোৱাৰ ফলত ঘুলিত থকা সকলো জাতৰ মাছবোৰ বাহিৰ ওলাই যাব নোৱাৰা হয়। অৰ্থাৎ ঘুলিটোত থকা সৰু ডাঙৰ উভয় বিধ মাছকে বেৰি ৰখা হয়।

ঘুলিৰ মোহনাত জাল পেলোৱাৰ পিছৰ পৰা জালখন লাহে লাহে মাথাৰ ফালে টানি অনা হয়। ঘুলিৰ বেৰ জাল টানোতে কেতিয়াও দুয়ো পাৰে একে লগে জাল টনা নহয়। প্ৰথমে এপাৰে এচিপ জাল টানি আনটো পাৰত সেই একেদৰে এচিপ জাল টনা হয়। এইদৰে এচিপ এচিপকৈ জাল টানি নি শেষত ঘুলিৰ মাথাৰ এটা বিশেষ দূৰত্বত জালখন স্থায়ী ভাৱে বান্ধি ৰখা হয়। এতিয়া জালৰ বুকুত থকা প্ৰায়বোৰ মাছ ধৰা শেষ নহয় মানে ইয়াৰ পৰা জাল আৰু আগলৈ টনা নহয়।

ঘুলিৰ মোহনা বেৰ জালেৰে সম্পূৰ্ণকৈ আবৰি পেলোৱাৰ লগে লগে ভিতৰত আবদ্ধ হৈ পৰা মাছবোৰ যেন চঞ্চল হৈ উঠে। জাল টানিবলৈ আৰম্ভ কৰাৰ লগে লগে বৌ, মিৰিকা, ৰৰালি, ভকুৱা আদি মাছবোৰে জপিয়াই জালৰ বাহিৰ হৈ যাবলৈ আৰম্ভ কৰে। এইদৰে যাতে মাছ জপিয়াই পাৰ হৈ যাব নোৱাৰে তাৰ বাবে জালখনৰ ওপৰে ওপৰে আন এখন জাল ইপাৰৰ পৰা সিপাৰলৈ আৰি দিয়া হয়। পানীৰ ওপৰত আৰি দিয়া এই জালখনক মাছমৰীয়া সকলে "আৰণ" বোলে। মাছে জপিয়াই পাৰ হৈ যাবলৈ চেষ্টা কৰোতে আৰণ জালত পৰি ৰৈ যায়। দীঘলে ছহাত দুডাল বাঁহৰ ওপৰত ৫½ হাত ওখকৈ সজা এটা বিশেষ সজাত আৰণ জালখন আৰি দি পানীত থকা নেৰজালখনৰ লগত সংযোগ কৰি দিয়া হয়। বাঁহেৰে সজা আৰণৰ সজাটো পানীত ওপঙি থাকে আৰু বেলৰ ভুৰাৰ দৰে এটাৰ পিছত এটাকৈ সজাবোৰ সংযোগ কৰি দি ঘুলিৰ

ইপাৰৰ পৰা সিপাৰলৈ আবৰি পেলোৱা হয়। ফলত মাছ জালৰ বেৰৰ পৰা জপিয়াই পাৰ হৈ যাব নোৱাৰে। যিয়ে চেষ্টা কৰে সেইটোৱে আৰণত পৰি বৈ যায়। আৰণৰ সজাটো খণ্ড খণ্ডকৈ সজোৱা বাবে আৱশ্যক অনুযায়ী কম বেছি কৰাত যথেষ্ট সুবিধা হয়। এই আবৰণবোৰ ঘুলিৰ মোহনাত জাল পেলোৱাৰ লগে লগে পানীৰ ওপৰে ওপৰে মূল জালখনৰ লগত সংযোগ কৰি দিয়া হয়।

জাল টানিবলৈ ধৰাৰ লগে লগে সচৰাচৰ বৌ আৰু মিৰিকা মাছে জপিয়াই আৰণত পৰে। বৌ আৰু মিৰিকা মাছৰ পিছতে আৰু যি কেইবিধ মাছে জপিয়াই পাৰ হৈ যাবলৈ চেষ্টা কৰে সেয়া হৈছে ৰবালি আৰু ভকুৱা মাছ।

পানীত জপিওৱা মাছবোৰৰ একোটা নিজ নিজা বৈশিষ্ট দেখা যায়। বৌ মাছৰ প্ৰধান বিশেষত্বটো হৈছে ই সামান্য বাধা পালেই যেনি তেনি জাপ মাৰে। কিন্তু অন্যান্য মাছৰ ক্ষেত্ৰত এনে প্ৰকৃতি দেখা নাযায়। বৌ মাছৰ এনে প্ৰকৃতিৰ বাবে ঘুলিত থকা বৌ মাছবোৰ আৰণত পৰি পৰিয়ে শেষ হৈ যোৱা দেখা যায়। খেওঁৰ শেষলৈকে ঘুলিত বৌ মাছ প্ৰায় নাথাকেই। মিৰিকা মাছবো সেই একে স্বভাৱ দেখা যায়। আন এবিধ বেছিকৈ জপিয়াই ফুৰা মাছ হৈছে ৰবালি। ৰবালি মাছে বেছিকৈ জপিয়াই যদিও ই বৌ মাছৰ দৰে সামান্য বাধা পালেই জপিয়াই পাৰ হৈ যাবলৈ চেষ্টা কৰা দেখা নাযায়। ই সৰু সুৰা বাধাবোৰ তীব্ৰ গতিৰে পাৰহৈ যোৱাহে চকুত পৰে। সেই বাবে ঘুলিত জাল টানোতে ইয়াক প্ৰথম অধ্যায়ত আৰণত পৰা দেখা নাযায়। কিন্তু জাল ঘুলিৰ মাথাৰ ওচৰ চপাৰ লগে লগে ই জপিয়াই জালৰ বেৰৰ পৰা বাহিৰ হৈ যাবলৈ চেষ্টা কৰা দেখা যায়। ফলত কিছু সংখ্যক ডাঙৰ জাতৰ ৰবালি আৰণত জপিয়াই পৰা দেখা যায়। তথাপি

কিছু সংখ্যক ৰবালি মাছ খেওঁৰ শেষলৈ নজপিয়াকৈ থকা দেখা যায়। ইয়াৰ জাপটো অলপ দীঘলীয়া বৌ মাছৰ দৰে থিয় নহয়।

জপিয়াই বাধা অতিক্ৰম কৰিব খোজা আন এবিধ মাছ হৈছে ভকুৱা। ভকুৱা মাছৰ প্ৰকৃতি অন্যধৰণৰ। ই ঘুলিবোৰত বৌ মিৰিকা আৰু ৰবালি মাছৰ দৰে বিচ্ছিন্ন ভাৱে থকা দেখা নাযায়। এই বিধ মাছে প্ৰায়ে জাক পাতি থকা দেখা যায়। ই যেতিয়াই তেতিয়াই নজপিয়াই। ই ধীৰ স্থিৰ ভাৱে বিচৰণ কৰে আৰু খুব বেছি বাধাৰ সন্মুখীন নহলে নজপিয়াই। ইয়াৰ প্ৰকৃতি ভেৰাৰ দৰে। আগৰটোৱে যি দৰে গতি কৰে পিছৰ বোৰেও তাকে কৰে। আগৰটোৱে জপিয়ালে আনবোৰেও ইটোৰ পিছত সিটোকৈ জপিয়াবলৈ আৰম্ভ কৰে। ঘুলিত বেৰৰ ভিতৰত ই একেবাৰে শেষলৈকে এজাপো মৰা দেখা নাযায়। কিন্তু জাল গৈ ঘুলিৰ মাথা পোৱাৰ লগে লগে ই জপিয়াবলৈ আৰম্ভ কৰে। কেনেবাকৈ এটা ভকুৱা মাছে জাপ মাৰি আৰণত পৰাৰ লগে লগে জাকটোত থকা আটাইবোৰ মাছে জপিয়াই আৰণত পৰি শেষ হোৱা দেখা যায়।

ঘুলিত পেলোৱা জালখন মাথাৰ ফালে টানি আনোতে জালখন অত্যান্ত টান হৈ পৰে। তেতিয়া জালখনৰ ঘায়াল খন নাৱঁৰ সহায়ত এফালৰ পৰা দাঙি চাই বোকা বালি আদি উলিয়াই দিব লাগে। এই দৰে চাই যাওতে জালৰ ঘাইবোৰত সোমাই পৰা মাছ আৰু কাছ আদি উলিয়াই ৰখা হয়। এইদৰে জালৰ ঘাইবোৰ মুকলি কৰি দিয়াৰ পিছত জালখন টনা সহজ হৈ পৰে।

এইদৰে জালখন টানি নি ঘুলিৰ মাথাৰ পৰা কিছু আঁতৰত বান্ধি ৰাখি ইয়াৰ ভিতৰত থকা মাছবোৰ ধৰাৰ ব্যৱস্থা কৰা হয়। জালৰ ঘেৰটোৰ ভিতৰত থকা মাছবোৰ আন এখন উকা

বেৰজালেৰে ধৰা হয়। ইয়াকে জালোৱা সকলে বুকখেও মৰা বোলে।

বুকখেও মৰাৰ আগতে জালোৱা সকলে প্ৰথমে জলডাঙৰীয়াৰ 'নামত ঠগী আগবঢ়ায়হে বুকখেও মাৰে। প্ৰথমে আটাইতকৈ ডাঙৰ মাছবোৰ ডাঙৰ পাহৰ জালেৰে বুকখেও মাৰি ধৰা হয়। তাৰ পিছত মধ্যমীয়া আকাৰৰ আৰু শেষত সৰু মাছবোৰ ক্ৰমে মধ্যমীয়া আৰু ঘন পাহৰ জালেৰে বুকখেও মাৰি ধৰা হয়। যেতিয়া বেৰৰ ভিতৰত আৰু বিশেষ মাছ থকা দেখা নাযায় তেতিয়া বান্ধি ৰখা মূল বেৰজালখন ঘূলিৰ মাথাত টানি উঠোৱা হয়।

ঘূলিত বৌ, মিৰিকা, ভকুৱা, চিতল আৰু বৰালি মাছৰ ওপৰিও মধ্যমীয়া আকাৰৰ বহুতো মাছ পোৱা যায়। মধ্যমীয়া আকাৰৰ যি বিধ মাছ ঘূলিত আটাইতকৈ বেছিকৈ থাকে সেয়া হৈছে ইলীহ মাছ। ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ ঘুলিবোৰ প্ৰধানকৈ ইলীহ মাছৰ আড্ডাৰ স্বৰূপ। এই ইলীহ মাছৰ ওপৰত নিৰ্ভৰ কৰিয়েই ঘুলিত মাছমৰীয়া সকলে বেৰজাল বায়। কাৰণ এটা ঘুলিত ডাঙৰ মাছৰ সংখ্যা তেনেই সীমাবদ্ধ। মধ্যমীয়া মাছৰ ভিতৰতো আকৌ ইলীহ মাছত বাহিৰে আন কোনো মাছ বেছিকৈ নাথাকে। গতিকে ইলীহ মাছ ঘূলিত নাপালে মাছমৰীয়া সকলৰ কষ্টবোৰ যেন অথলে যায়।

প্ৰকৃততে কবলৈ গলে খৰালি ঋতু ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ ঘূলিবোৰ ইলীহ মাছৰ প্ৰধান আড্ডা হৈ পৰে। জাকে জাকে উজায় অহা এই ইলীহ মাছবোৰ ঘূলি, ওলোটা, লেঙা আদিত আশ্ৰয় লৈ থাকে। আগেয়ে ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ ঘূলিত অসংখ্য ইলীহ মাছ পোৱা গৈছিল। কিন্তু আজি কালি ইয়াৰ সংখ্যা অসম্ভৱ ৰূপে হ্ৰাস পাইছে। ফলত আজি কালি মাছমৰীয়া সকলে ঘুলিত বেৰজাল মাৰি বিশেষ লাভৱান হব পৰা নাই। □□

ষষ্ঠ অধ্যায়

বেৰজাল বিধে বিধে

অসমৰ নৈ, বিল, ডোভা, ডোং আদিত মাছমৰীয়া সকলে বিভিন্ন প্ৰকাৰৰ বেৰজাল মাৰি অহা দেখা যায়। ব্ৰহ্মপুত্ৰ আৰু ইয়াৰ উপনদী সমূহত পাতল আৰু ঘন উভয় বিধ বেৰজালকে মৰা দেখা যায়। কিন্তু সৰু সৰু বিল খাল ডোভা, ডোং আদিত প্ৰধানকৈ ঘন বেৰজালবোৰ বোৱা হয়। ডাঙৰ ডাঙৰ বিলবোৰত ঘন আৰু পাতল উভয় বিধ বেৰজালকে মৰা হয়। অসমীয়া মাছমৰীয়া সকলে ব্যৱহাৰ কৰা কেইবিধমান বেৰজালৰ বিষয়ে তলত আলোচনা কৰা হল।

টুনী জাল :

টুনী বেৰজাল এবিধ পাতল শ্ৰেণীৰ উকা বেৰজাল। ইয়াৰ পাহবোৰ ডাঙৰ ডাঙৰ। এই বিধ জাল ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ প্ৰধান সোঁতৰ কাষৰীয়া মৃদু সোঁত যুক্ত গভীৰ জলভাগত বোৱা হয়। তলি ভাগ এঢলীয়া বালিময় হলে এইবিধ জাল মাৰিবলৈ ভাল। সচৰাচৰ মাঘ ফাগুন মাহৰ পৰা বহাগ জেঠ মাহলৈ এই বিধ জাল মৰা হয়। এইবিধ জালৰ ওপৰৰ পটা খন পানীত ওপঙাই ৰাখিবলৈ এটা নিৰ্দ্দিষ্ট ব্যৱধানৰ অন্তৰে অন্তৰে মদাৰ কাঠৰ সলা বা ভাচান লগোৱা থাকে। ইয়াৰ ওপৰিও শুকান জাতি লাউৰ খোল বা কেৰাচিন তেলৰ টিন আদিও জালত বান্ধি দি জালখনৰ ওপৰৰ পটা ওপঙাই ৰখা হয় আৰু তলৰ

পটাত ডাঙৰ ডাঙৰ মাটিৰ গুলি লগাই দিয়া হয় যাতে জালখনৰ তলৰ পটা পোনে পোনে মাটিত লাগেগৈ। টুনী জাল নৈত অৰ্দ্ধবৃত্তাকাৰকৈ এখণ্ড পানী আবৰি পেলোৱা হয়। তাৰ পিছত দুয়ো মূৰৰ পৰা সমান সমান সংখ্যক মানুহেৰে ক্ৰমে পাৰলৈ টনা হয়। এই দৰে দুয়োমূৰৰ পৰা টানি টানি এটা সময়ত জালখন পাৰত তুলি দিয়া। টুনী জালত মাছবোৰ জাল খনৰ কোচত আহে। টুনী জালত ৰৌ, মিৰিকা, ভকুৱা, চিতল, আঁৰি আদি মাছ পোৱা যায়।

দচান জাল :

টুনী জালৰ দৰে আন এবিধ জাল হৈছে দচান জাল। ইয়াৰ পাহবোৰ টুনী জালৰ দৰে আৰু টুনী জালৰ দৰে ওপৰৰ ভাচান আৰু তলৰ পটাত ডাঙৰ ডাঙৰ মাটিৰ গুলি লগোৱা থাকে। দচান জাল মাৰোতেও টুনী জালৰ দৰে মাৰে। এই জালতও ৰৌ, ভকুৱা, চিতল, মিৰিকা আৰু কচ আদি মাছ পোৱা যায়।

আজি কালি ব্ৰহ্মপুত্ৰত ডাঙৰ সৰু উভয় বিধ মাছৰে হ্ৰাস পাই আহিছে। ফলত দচান জালত আজি কালি ব্যয় অনুযায়ী আয় নহয় বাবে মাছমৰীয়া সকলে এই বিধ জাল তৈয়াৰ কৰিবলৈ এৰি দিছে।

চেলা জাল :

অসমত স্থানীয় মাছমৰীয়া সকলে অতীতৰ পৰা ব্ৰহ্মপুত্ৰ আৰু ইয়াৰ উপনৈ সমূহত মাৰি অহা ঘন বেৰজালবোৰৰ ভিতৰত ই অন্যতম। এই খন মাছমৰীয়া সকলৰ প্ৰিয় জাল। চেলা জাল এবিধ উকা ঘন বেৰজাল। আন আন বেৰজালৰ

দৰে এইবিধ বেৰজালো খণ্ড খণ্ডকৈ তৈয়াৰ কৰে। জাল মৰা সময়ত খণ্ডবোৰ চিলাই কৰি দীঘল কৰি লোৱা হয়।

চেলা জাল মাৰিবলৈ এখন নাওঁ আৰু চাৰি জন মানুহৰ আৱশ্যক। এই চাৰিজনীয়া চেলা জালৰ দলটিও সমবায় ভিত্তিত গঠিত আৰু পৰিচালিত। প্ৰতিজন জালোৱাই সমান সমান পৰিমাণৰ জাল জমা দি দলটো গঠিত হয়।

চেলা জালৰ টায়াল বা প্ৰস্থ ৫/৬ হাত দিয়া হয়। দীঘৰ কোনো নিৰ্দ্দিষ্ট সীমা ৰেখা নাথাকে। চেলা জাল সোঁত মুক্ত আৰু সোঁত হীন উভয় বিধ পানীতে মৰা হয়। প্ৰধানকৈ এচলীয়া বালিচৰৰ সোঁত প্ৰবাহিত অগভীৰ জলভাগ ইয়াৰ বাবে উপযুক্ত। সোঁতহীন বোকা ময় ঠাইত ইয়াক ভালদৰে মাৰিব নোৱাৰি।

আন আন ঘন বেৰজালৰ দৰে চেলা জালো ৪/৫ হাত গভীৰ জলভাগত অৰ্দ্ধবৃত্তকাৰ ভাৱে বেৰি লৈ মৰা হয়। চেলা জালত নানা বিধ ভাঙন, কৰতী, বৰলীয়া, নানা বিধৰ চেলকণী মাছৰ ওপৰিও বৰালি, খৰিয়া, আৰি আদি ডাঙৰ মাছো পোৱা যায়। বাৰিষা ঋতুৰ দুই তিনি মাহত বাহিৰে বছৰটোৰ প্ৰায় সময়তে চেলা জাল মৰা হয়। চেলা জাল প্ৰধানকৈ ব্ৰহ্মপুত্ৰ আৰু ইয়াৰ উপনৈ সমূহত মৰা হয়।

চেচা জাল :

চেচা জাল এবিধ ঘাই যুক্ত ঘন বেৰজাল। ইয়াৰ মোনাবোৰ আন আন ঘাই যুক্ত বেৰজালত কৈ কিছু বেলেগ। এই বিধ জাল সচৰাচৰ অগভীৰ সোঁত প্ৰবাহিত বা সোঁতহীন উভয় বিধ পানীত বোৱা হয়। এই বিধ জালৰ ওপৰৰ পটাত কোনো ভাচান আদি নাথাকে। খুলি লেঙা, বিল ডোভা আদি সকলোতে ইয়াক বাব পাৰি।

চেচা জালেৰে নৈ বিল আদিৰ তলি ভাগেৰে চলাচল কৰা মাছবোৰ ধৰা হয়। টিঙৰা, শিঙি, গৰৈ, কাৱৈ, বাহপতীয়া, ঢেহেৰী, খলিহনা আৰু মিহা মাছ আদি বেছিকৈ পোৱা যায়। ইয়াৰ বাহিৰেও নানা বিধৰ তোৰা মাছ, নাৰ আৰু বেচামাছ আদি পোৱা যায়। মাছবোৰ জালখনৰ তলৰ পটাত থকা বিশেষ ধৰণৰ মোনাত সোমাই আহে।

আন আন বেৰজালৰ দৰে চেচা জালেৰেও এখণ্ড পানী বেৰি ধৰি মৰা হয়। বোকাযুক্ত খুলি, বিল, লেঙা, ডোভা আদিত চেচা জাল টানি বেছি বল প্ৰয়োগ কৰিব লগা হয়। কিন্তু সোঁত প্ৰবাহিত বোকাহীন পানী ভাগত এইবিধ জাল বাবলৈ ভাল। এই বিধ জালৰ মোনাৰ গুলিবোৰ লোৰ দিয়া হয়।

বাচুৰি জাল ঃ

বাচুৰি জাল এবিধ ঘাই যুক্ত ঘন বেৰজাল। এইবিধ জাল চেলা জালৰ দৰে অগভীৰ সোঁত যুক্ত বা সোঁতহীন উভয় বিধ পানীতে মৰা হয়। ইয়াৰ পাহবোৰ চেলা জালতকৈ কিছু ডাঙৰ।

বাচুৰি জালৰ টায়াল ৪½ হাতলৈ দিয়া হয়। ইয়াৰ তলৰ পটাত লোৰ গুলি যুক্ত মোনা থাকে। জালখন টানিলে মোনাবোৰত মাছবোৰ সোমাই আহে। বাচুৰি জাল মাৰিবলৈ পাঁচজন লোক আৰু এখন নাৱঁৰ প্ৰয়োজন। বাচুৰি জাল খুলি, লেঙা, আৰু সোঁত বা সোঁতহীন অগভীৰ পানী ভাগত মৰা হয়। এইবিধ জালত সকলো ধৰণৰ মাছ পোৱা যায়। বাচুৰি জাল তৈয়াৰ কৰোঁতে যথেষ্ট খৰছ হয় বাবে আজি কালি এইবিধ জালৰ প্ৰচলন লাহে লাহে হ্ৰাস পাই অহা দেখা যায়।

কাঠি জাল :

কাঠি জাল এবিধ ঘন পাহৰ উকা বেৰজাল। ই এবিধ বিশেষ ধৰণৰ বেৰজাল। কাঠি জাল তেনেই অগভীৰ পানী ভাগত মৰা হয়। এখণ্ড পানী এই জালেৰে বেৰি ধৰি পানীৰ মাজতে জালখন তুলি মাছ ধৰা হয়। আনসকলো বেৰ জাল মাৰিবলৈ হলে পাৰৰ পৰা অৰ্দ্ধবৃত্তাকাৰকৈ আগুৰি পাৰলৈ টানি আনিহে মাছ ধৰা হয়। কিন্তু কাঠি জালৰ ক্ষেত্ৰত ই এক ব্যতিক্ৰম। ইয়াক মাৰোতে কোনো ক্ষেত্ৰতে স্থলভাগৰ লগত সংযোগৰ প্ৰয়োজন নাই। এইবিধ জাল দুজন মানুহৰে মৰা হয়। কাঠি জালৰ প্ৰস্থ মাত্ৰ চাৰি হাত। মুঠতে ই এবিধ তৰাং পানীত মৰা জাল।

এইবিধ জালৰ ওপৰৰ পটা আৰু তলৰ পটা একোডাল বাঁহৰ কাঠিৰে অৰ্দ্ধবৃত্তকাৰকৈ বান্ধি থোৱা থাকে বাবে ইয়াক কাঠি জাল বোলে। জাল বাওতে মাছবোৰ জালখনৰ কোচত উঠি আহে।

কাঠি জালত তেনেই পোনা পোনা মাছবোৰ পোৱা যায়। ডাঙৰ মাছ কেতিয়াবাহে পোৱা যায়। প্ৰধানকৈ চেলকণী, বৰলীয়া আদি মাছৰ পোনাবোৰ এইখন জালত পোৱা যায়।

প্ৰকৃততে কাঠি জাল অসমৰ স্থানীয় জাল নহয়। এইবিধ জাল প্ৰথমে বহিৰাগত জালোৱা সকলে ব্ৰহ্মপুত্ৰ আৰু ইয়াৰ উপনৈ সমূহত বাবলৈ আৰম্ভ কৰে। তাকে দেখি স্থানীয় মাছমৰীয়া সকলেও বাবলৈ আৰম্ভ কৰে।

এইবিধ জালে অসমৰ মৎস্য সম্পদৰ ভীষণ ক্ষতি সাধন কৰা দেখা যায়। এইখন জালেৰে যিবোৰ পোনামাছ ধৰা হয় তাৰ খুব কম সংখ্যকহে খোৱাৰ উপযোগী দেখা যায়। খোৱাৰ অনুপযোগী পোনাবোৰ এনেয়ে পেলাই দিয়া হয়। এইদৰে বছৰি লাখ লাখ মাছৰ পোনা ধ্বংশ কৰা হৈছে।

সপ্তম অধ্যায়

পতাজাল বিধে বিধে

মাছমৰীয়া সকলে মাছ ধৰিবলৈ ব্যৱহাৰ কৰি অহা জালবোৰ পতাজাল আৰু বেৰজাল নামে দুই ভাগত বিভক্ত বুলি ইয়াৰ আগৰ চতুৰ্থ অধ্যায়ত কৈ অহা হৈছে। বেৰজাল শ্ৰেণীৰ বিষয়ে তাৰ পিছৰ অধ্যায় দুটাত বিষদ ভাৱে আলোচনা কৰা হৈছে। এতিয়া পতাজাল শ্ৰেণীৰ বিষয়ে আলোচনা কৰা যাওক।

অসমীয়া মাছমৰীয়া সকলে অতীতৰে পৰা ইয়াৰ নৈ বিল আৰু অন্যান্য জলাশয়বোৰত মাছ ধৰিবলৈ বেৰজালৰ ওপৰিও আন যি বিধ জাল ব্যৱহাৰ কৰি আহিছে সেই বিধ হৈছে পতাজাল। পতাজাল মানে মাছে পানীত চলাচল কৰা পথত সোঁতৰ বিপৰীতে বা সৌঁতৰ সমান্তৰালকৈ হওক জালখন পানীত পাতি ধৰি সৌঁতৰ বিপৰীতে গতি কৰা বা সোঁতৰ সমান্তৰালকৈ অহা মাছবোৰ ধৰা হয়। এইদৰে পানীত জালপাতি ৰাখি এটা সময়ৰ অন্তৰে অন্তৰে উক্ত জাল দাঙি মাছ ধৰা জালবোৰেই হৈছে পতাজাল। কেৱল যে সোঁত প্ৰবাহিত পানী ভাগতে এই বিধ জাল পতা হয় এনে নহয়। সোঁতহীন বা বন্ধ পানীতও এইবিধ জাল মৰা হয়।

বন্ধ পানী আৰু গতিশীল পানীত মাছৰ চলাচল একে নহয়। বন্ধ পানীত মাছৰ চলাচল অবিছিন্ন নহয়। সেইবাবে বন্ধ পানীত জাল পাতিলে তাক তোলাৰ সময়ৰ ব্যৱধান যথেষ্ট বেছি হব লাগিব। কিন্তু সৌঁত যুক্ত পানীৰ ক্ষেত্ৰত সেয়া নহয়। সৌঁত যুক্ত পানীত জাল পাতিলে সঘনে দাঙি থাকিব লাগিব। কাৰণ প্ৰবাহিত

পানীৰ সমান্তৰালকৈ অহা মাছবোৰ অবিচ্ছিন্ন ভাৱে আহি থাকিব পাৰে। আনহাতে সোঁতৰ বিপৰীতে গতি কৰা মাছবোৰেও আহি পাতি ৰখা জালত লাগিব পাৰে। সেইবাবে নৈ জান জুৰিত সোঁত ববলৈ ধৰাৰ লগে লগে মাছমৰীয়া সকলে এইবিধ জাল পাতিবলৈ আৰম্ভ কৰে। এই শ্ৰেণীৰ প্ৰধান প্ৰধান জালবোৰ হৈছে— পৰঙি জাল, ঢেকীজাল, কামিজাল, চাংলা জাল, নানা বিধ লাঙি জাল, বান্ধ জাল আৰু নানাবিধ ফাচি জাল আদি উল্লেখযোগ্য। এই আটাই কেইবিধ জাল প্ৰধানকৈ বাৰিষা ঋতুতহে পতা হয়।

খৰালি কালত মাছবোৰে আবাস স্থল যেনে ঘুলি, বিল, ওলোটা আৰু মৃদু সোঁত প্ৰবাহিত পানী ভাগত দলবদ্ধ ভাৱে থকা দেখা যায়। কিন্তু সোঁত প্ৰবাহিত পানী ভাগত এইদৰে দলবদ্ধ ভাৱে থকা দেখা নাযায়। বিশেষকৈ ডাঙৰ জাতৰ মাছবোৰ প্ৰায়ে বিশৃঙ্খল ভাৱে চলাচল কৰে। অৱশ্যে ভকুৱা মাছৰ মধ্যমীয়া আকাৰৰ বোৰে দল বান্ধি ফুৰে। তাত বাহিৰে আন প্ৰায়বোৰ মাছে বিচ্ছিন্ন ভাৱে চলাচল কৰে। মাছৰ এই অৱস্থাৰ সৃষ্টি হয় বাৰিষা বানপানীয়ে যেতিয়া নৈ বিল আদিৰ পৰিসৰ ভাঙি সকলো একাকাৰ কৰি পেলায়। তেতিয়া সোঁতহীন পানী ভাগতো সোঁত প্ৰবাহিত হবলৈ ধৰে। ফলত মাছবোৰ চাৰিওফালে সিচৰিত হৈ পৰে। আনহাতে ব্ৰহ্মপুত্ৰকে ধৰি ইয়াৰ উপনৈ সমূহৰ বানৰ পানীয়ে ইয়াৰ বুকুৰ চৰ চাপৰিবোৰ বুৰায় পেলায়। লগে লগে ইয়াৰ বুকুৰ ঘুলি, ওলোটা, লেঙা আদি মাছৰ আশ্ৰয়ৰ স্থলীবোৰ পানীয়ে একাকাৰ কৰি পেলায়। এইবোৰৰ ওপৰেৰে প্ৰবল সোঁত বৰলৈ আৰম্ভ কৰে। গতিকে এই সময়চোৱাত নদীসমূহতো মাছৰ কোনো নিৰ্দ্দিষ্ট আবাসস্থলী আৰু গতি পথ নোহোৱা হয়। ফলত এই সময়চোৱাত মাছমৰীয়া সকলক সোঁত প্ৰবাহিত পানী ভাগত

মাছ মাৰিবলৈ পতা জালৰ প্ৰয়োজন হৈ পৰে। তেতিয়া মাছমৰীয়া সকলে নৈ জান জুৰিবোৰত চেকীজাল আৰু পৰণ্ডি জাল পাতিবলৈ লয়। ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ মিহি আৰু মৃদু সোঁত প্ৰবাহিত গভীৰ পানী ভাগত কামিজাল, চাংলা জাল আৰু তেহেলী জাল বাবলৈ আৰম্ভ কৰে। সোঁতহীন আৰু মৃদুসোঁত প্ৰবাহিত জল ভাগত কাচি জাল পাতিবলৈ ধৰে। এইদৰে বাৰিষাৰ আৰম্ভণিৰ লগে লগে মাছমৰীয়া সকলে খৰালি বেৰজালবোৰ চাঙত তুলি থৈ পতা জালবোৰ উলিয়াই মাছ মৰাত লাগি যায়।

বেৰজালৰ দৰে পতা জালো ঘন আৰু পাতল দুইভাগত বিভক্ত। ব্ৰহ্মপুত্ৰ আৰু ইয়াৰ উপনৈ সমূহত মৰা প্ৰায়বোৰ জালেই পাতল পাহৰ দেখা যায়। কাৰণ এই সময়ত নদী সমূহত সৰু মাছ প্ৰায় নাথাকে। প্ৰায়বোৰ ডাঙৰ জাতৰ মাছে বিচ্ছিন্ন হৈ চলাচল কৰি থাকে। এই ডাঙৰ মাছ সমূহৰ ভিতৰত সৰহ সংখ্যকে মাছখোৱা চিকাৰী জাতৰ মাছ। সেই মাছ খোৱা মাছবোৰ হৈছে—কচ, পঙা, বাঘব বৰালি, ইলীহ, নেৰিয়া, বচা, বলিয়া আদি উল্লেখযোগ্য। এই মাছখোৱা মাছবোৰৰ বাবেও সৰু মাছবোৰে গভীৰ সোঁত প্ৰবাহিত পানী ভাগত থাকিব নোৱাৰি অগভীৰ পানী ভাগত প্ৰবেশ কৰে। মাছমৰীয়া সকলেও সেইবাবেই অগভীৰ পানীভাগত ঘন পাহৰ জাল পাতে আৰু গভীৰ পানী ভাগত পাতল পাহৰ জাল ব্যৱহাৰ কৰে।

পতা জালৰ চাঙাৰবোৰ বেৰজালৰ চাঙাৰৰ দৰে ডাঙৰ নহয়। একো একোখন জালত জালোৱাৰ সংখ্যা দুজনতকৈ অধিক নহয়। অৰ্থাৎ পতা জালত জালোৱাৰ সংখ্যা দুজনতকৈ অধিক মানুহৰ প্ৰয়োজন নহয়। অকল জালোৱাৰ সংখ্যাই কম এনে নহয় জালৰ পৰিমাণো তেনেই কম। বেৰজালৰ দৰে বৃহৎ

পৰিমাণৰ জালবো প্ৰয়োজন নহয়। আচলতে পতা জালবোৰ তেনেই সৰু বাবে এখন নাওঁ আৰু দুজন মানুহেই যথেষ্ট। জালৰ সামগ্ৰীও তেনেই কম। বেৰ জালৰ দৰে পতা জালতো সৰু বৰ সকলো ধৰণৰ মাছ পোৱা যায় যদিও নাওঁ বোজাই কৰি মাছ নাপায়। পতা জাল যে কেৱল বাৰিষাহে বাব পাৰি এনে নহয়। কেইবিধমান পতা জাল খৰালি ঋতুতো বাব পাৰি। তেনে জালবোৰৰ ভিতৰত ঢেকীজাল অন্যতম। তলত কেইবিধ মান পতা জালৰ বিষয়ে আলোচনা কৰা হ'ল।

পৰঙী জাল :

অঁসমত সকলোৰে পৰিচিত পতা জালখন হৈছে পৰঙী জাল। পৰঙী জাল বাৰিষা সোঁত প্ৰবাহিত নৈ, জান, জুৰি, সুঁতি আৰু ডাঙৰ নদী সমূহৰ পাক আদিত পতা হয়। অগভীৰ পানী ভাগত সোঁতৰ অনুকূলে আৰু সোঁতৰ বিপৰীতে চলাচল কৰা সকলো ধৰণৰ মাছ এইখন জালত পোৱা যায়। অৱশ্যে সৰহ ভাগেই সৰু মাছহে পোৱা যায়। পৰঙী জালখন ডাঙৰ আকাৰৰ হ'লে একাধিক মানুহৰ প্ৰয়োজন হয়।

পৰঙী জাল ঘন আৰু পাতল পাহ হিচাবে দুই ভাগত ভগাব পাৰি। ঘন পৰঙী জালবোৰ তেনেই অগভীৰ জান জুৰি আদিত পতা হয় আৰু পাতল পাহৰবোৰ মাধ্যমীয়া গভীৰতাৰ নৈ সমূহত পতা হয়। কাৰণ পাতল পাহৰ পৰঙী জালবোৰ আকাৰত যথেষ্ট ডাঙৰ। এনে জালবোৰত একাধিক মানুহৰ প্ৰয়োজন হয়। এইবিধ জালত ভকুৱা. ৰৌ, খৰীয়া বৰালি আদি বিবিধ ডাঙৰ জাতৰ মাছ পোৱা যায়। পাতল পৰঙী জালকে মাছমৰীয়া সকলে বৰ জাল বোলে। আটাইতকৈ সৰু পৰঙী জালক জাকি জাল বোলে।

পৰঙী জাল সদায় সোঁতৰ বিপৰীতে পতা হয়। জালখন চাৰিটা বাঁহৰ আগলিৰ তনিৰ সহায়ত ফিল্দ খুৱাই পানীত বোৱা হয়। এডাল দীঘল বাঁহৰ সহায়ত জালখন পাৰৰ পৰা কিছু দূৰত পেলোৱা হয়। এই দীঘল বাঁহ ডালকে কোৰাবাৰি বোলে। এই কোৰাবাৰিৰ মূৰত এডাল ৰচি লগোৱা থাকে। এই ৰচি-ডালৰ সহায়ত জালখন উঠোৱা আৰু পেলোৱা হয়।

অসমৰ সকলো জাতিৰ মানুহে পৰঙী জাল বায়। মাছমৰীয়া সকলতকৈ অনা-মাছমৰীয়া জাতিৰ মানুহে এইবিধ জাল বেছিকৈ পতা দেখা যায়। মাছমৰীয়া সকলৰ প্ৰায়বোৰে এইবিধ জাল বায়।

সৰু পৰঙী জাল বা জাকি জালবোৰ সাধাৰণতে অগভীৰ সোঁত যুক্ত বা সোঁতহীন উভয় বিধ পানীতে বোৱা দেখা যায়। অসমীয়া জীয়াৰী-বোৱাৰী ল'ৰা-বুঢ়া আটায়ে এইবিধ জাল বায়। এইবিধ জালত তেনেই পোনা পোনা মাছ বেছিকৈ পোৱা যায়। এইখন জাল অসমীয়াৰ সকলোৰে পৰিচিত।

ঢেকী জাল :

পৰঙী জালৰ পিছতে প্ৰায়বোৰ মানুহৰ পৰিচিত আন জাল বিধ হৈছে ঢেকী জাল। ঢেকী জাল পতা জাল সমূহৰ ভিতৰত অন্যতম। জালখন ঢেকী দিয়াৰ দৰে দঙা-পেলোৱা কৰি বায় বাবে ইয়াক ঢেকী জাল বোলে। কোনো কোনোৱে ইয়াক থাৰা জালো বোলে। এই জালখন বাওঁতে জালোৱা জনে এডাল বাঁহত থিয় (থাৰা) হৈ থাকি বায় বাবে ইয়াক থাৰা জালো বোলে। নৈ বিল আদিত এই জালখন কেইডালমান বাঁহ থিয় আৰু অঠালি পথালিকৈ চিটিকা পতা দি পাতে বাবে বহুতে ইয়াক "চিটকী" জালো বোলে।

ঢেকী জাল, খাৰা জাল বা চিটকী জালখন কেইডালমান ডাল বাঁহৰ দ্বাৰা বিশেষ ভাৱে পুতি নৈ, জান, বিল আদিত সোঁতৰ বিপৰীতে পতা হয়। ঢেকী জাল বাৰিষা আৰু খৰালি উভয় ঋতুতে বোৱা হয়। খৰালি ইয়াক কেৱল ব্ৰহ্মপুত্ৰ আৰু ইয়াৰ উপনৈ সমূহত পতা হয়। ব্ৰহ্মপুত্ৰত প্ৰধানকৈ এচলীয়া বালি চাপৰিৰ অগভীৰ সোঁত প্ৰবাহিত পানী ভাগত পতা হয়। ঢেকী জালত ডাঙৰ সৰু সকলো ধৰণৰ মাছ পোৱা যায়।

ঢেকী জাল দুই বিধ—ঘন পাহৰ আৰু পাতল পাহৰ। পাতল পাহৰ ঢেকী জালবোৰ বাৰিষা ঋতুত ডাঙৰ ডাঙৰ মাছ চলাচল কৰা নৈঁ আৰু জান আদিৰ মোহনাত পতা হয়। যিবোৰ জান আৰু নৈ কোনো ডাঙৰ বিল আদিৰ পৰা বৈ অহা জানৰ মোহনাত আৰু ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ উপনৈ সমূহৰ বিশেষ বিশেষ স্থানত পতা হয়। পাতল ঢেকী জালত প্ৰধানকৈ ৰৌ, ভকুৱা, খৰিয়া, চিতল, কুঢ়ি ডাঙৰ জাতৰ ভাঙন, বৰালি, চেনীপুঠি আদি মাছ পোৱা যায়।

ঘন ঢেকী জাল প্ৰবাহিত জল ভাগৰ বিশেষ বিশেষ স্থানত পতা হয়। খৰালি ইয়াক গভীৰ উপনৈ আৰু ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ এচলীয়া বালি চাপৰিৰ সোঁত প্ৰবাহিত অগভীৰ পানী ভাগত এক বিশেষ পদ্ধতিৰে পতা হয়। ঘন পাহৰ ঢেকী জালত সকলো ধৰণৰ মাছ পোৱা যায়। অসমত বানপানী শুকাবলৈ ধৰাৰ লগে লগে বিল, ধাননি পথাৰ আৰু অন্যান্য জলাশয়বোৰত সোমাই পৰা মাছবোৰ জাকে জাকে সৰু সৰু জান, নৈ আদিৰে ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ বুকুলৈ গতি কৰে। সেই সময়ত ঘন পাহৰ ঢেকী জালবোৰ উক্ত নৈ আৰু জান আদিৰ মোহনাত পতা হয়। এই সময়চোৱাত ঢেকী জালবোৰত যথেষ্ট পৰিমাণৰ মাছ পোৱা যায়। এলেং, চেনীপুঠি, নানা বিধৰ ভাঙন, ঘোৰাচেলকণী, নানান আকাৰৰ ডাঙৰ মাছৰ পোৱালিৰ উপৰিও ডাঙৰ ডাঙৰ মাছো পোৱা যায়।

খৰালি ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ সোঁতৰ বিপৰীতে উজায় গতি কৰা মাছবোৰ ধৰিবৰ বাবে ঘন পাহৰ ঢেকী জালবোৰ পতা হয়। খৰালি ঋতুৰ আগমনৰ লগে লগে ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ দুকুল ওপচা ঘোলা পানী শুকাবলৈ ধৰাৰ লগে লগে ইয়াৰ পানী ভাগৰ এক বিৰাট পৰিবৰ্ত্তন ঘটে। ঘোলা পানী ভাগ ক্ৰমে স্বচ্ছ হৈ আহে। তীব্ৰ সোঁত প্ৰবাহ লাহে লাহে মৃদু আৰু শান্ত হৈ পৰে। ইয়াৰ বুকুত ন ন বালি চাপৰি মূৰ দাঙি উঠে। লগে লগে ইয়াৰ পানীত থকা মাছ কাছ আদিৰো গতি পথ আৰু আবাস স্থলীৰ পৰিবৰ্ত্তন ঘটে। অতি মিঠা সোৱাদ যুক্ত বৰলীয়া, ৰঙী ভাঙনা, ঘোৰাচেলকণী আৰু সেকলা আদি মাছবোৰে উজায় গতি কৰিবলৈ আৰম্ভ কৰে। এই মাছবোৰ ধৰিবৰ বাবে মাছমৰীয়া সকলে ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ বিশেষ বিশেষ স্থানত ঘন ঢেকী জাল পাতে।

মাছমৰীয়া সকলে এচলীয়া বালি চাপৰিৰ সোঁত প্ৰবাহিত অগভীৰ পানী ভাগত সোঁতৰ পথালিকৈ ১০।১২ হাত গভীৰতালৈ পোনে পোনে এটা বাণাৰ বান্ধ দিয়ে। বান্ধটোৰ দ মূৰটোৰ বাণাখন কোণামোছৰা মাৰি ৪।৫ হাত মান দূৰলৈ সোঁতৰ অকূলে বঢ়াই দিয়ে। ঢেকী জাল খন এই বান্ধৰ ভাটিত ঠিক কোণা মোচৰাটোত জালখনৰ দ'ৰ তনিটো পৰাকৈ বিশেষ ভাৱে পাতে। মাছবোৰ জাকে জাকে উজাই আহি বান্ধত বাধা পাই দ'ৰ মূৰেদি ঘূৰি পাৰহৈ যাবলৈ চেষ্টা কৰে। এনে সময়তে ঢেকী জাল খন দাঙি মাছবোৰ ধৰা হয়। এইদৰে উজায় গতি কৰা মাছবোৰৰ ভিতৰত বৰলীয়া মাছৰ সংখ্যা আটাইতকৈ বেছি। বৰলীয়াৰ লগতে অহা আন আন মাছবোৰ হৈছে, ৰঙীভাঙন, ঘোৰাচেলকণী সেকলা ইত্যাদি। খৰালি এইদৰে ঢেকী জালেৰে ব্ৰহ্মপুত্ৰত মাছ ধৰা হয়। ঢেকী জালত এখন নাওঁ আৰু দুজন মানুহৰ আৱশ্যক হয়।

কামি জাল :

অসমীয়া মাছমৰীয়া সকলে অতীতৰে পৰা বাৰিষা ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ বুকুত ইলীহ মাছ ধৰিবলৈ যি খন জাল ব্যৱহাৰ কৰি আহিছে সেইখন জালেই হৈছে কামি জাল। এজোৰ ২০ হাতৰ পৰা ২২ হাতলৈ দীঘল গোটা আকৃতিৰ বাঁহৰ কামিৰ সহায়ত জালখন বায় বাবেই ইয়াক কামি জাল বোলে। কামি জাল এবিধ পাতল পাহৰ পতা জাল। কামিজাল সদায় বাৰিষা ঋতুত বোৱা হয়।

কামিজাল এখন তেনেই মিহি নাইলন বা সূতাৰ তৈয়াৰি সকজাল। জালখনৰ দীঘ ২০ হাতৰ পৰা ২২ হাতলৈ থাকে। জালখন দেখাত এখন ডাঙৰ মোনাৰ আকৃতিৰ। জালখনৰ মুখত দীঘল কামি দুটা লগাই দি ইয়াৰ মূৰ দুটা ভালদৰে বান্ধি দিয়া হয়। ইটোৰ ওপৰত সিটো জাপ খাই থকা কামি দুটাৰ তলৰটোত এডাল ৬।৭ হাত দীঘল মোটা বিজলি বাঁহৰ কাড় বান্ধি দিয়া হয়। জালখন পানীত বাবৰ সময়ত জালোৱা জনে নাওঁৰ আগৰ টিঙত ভালদৰে আঁঠুৰ ওপৰত ভৰদি বহি লৈ জালখনৰ ওপৰৰ কামিটো বাওহাতেৰে ধৰি লৈ বান্ধি ৰখা বিজুলি বাঁহৰ কাড় ডালেৰে তলৰ কামিটো প্ৰায় আঢ়ৈ হাত গভীৰতালৈ বহাইদি কাড় ডালৰে সৈতে ধৰি থাকে। গুৰিয়াল জনে তেতিয়া নিঃশব্দে নাওঁখন সোঁতৰ অনুকূলে বায় থাকে। সোঁতৰ বিপৰীতে অহা মাছবোৰ মুখখন মেল খাই থকা জালখনত সোমাই পোনে পোনে জালত খুন্দা খায়। জালত মাছে খুন্দা মৰাৰ লগে লগে জালোৱা জনে ধৰি ৰখা কামিটো হাঁতৰ পৰা এৰি দিয়ে আৰু লগে লগে কাড় ডালৰ সহায়ত তলৰ কামিটো ওপৰলৈ টানি আনে। তেতিয়া মুহূৰ্ত্ততে কামি দুটা থোপ খাই পৰে আৰু জালত টনা মাছ জালৰ ভিতৰতে বৈ যায়। এইদৰে কামি

জালেৰে বাৰিষা ব্ৰহ্মপুত্ৰত ইলীহ মাছ ধৰা হয়। কামি জালত এখন নাওঁ আৰু দুজন জালোৱাৰ আৱশ্যক। কামি জালত ইলীহ মাছৰ উপৰিও বৌ, ভকুৱা, ডাঙৰ ডাঙৰ নেৰিয়া, বচা, বলিয়া আদি মাছো মাজে সময়ে পোৱা যায়।

কামি জাল ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ মূল সোঁতৰ কাষৰীয়া গভীৰ বা অগভীৰ শান্ত সোঁত প্ৰবাহিত পানী ভাগত বোৱা হয়। কোনো কোনো গভীৰ উপনদীতো এই বিধ জাল মৰা হয়। তীব্ৰ সোঁতত তলৰ পানী ওপৰ হৈ থকা জলভাগত ইয়াক বোৱা নহয়। বান পানী আগতীয়াকৈ হলে কামিজাল ফাগুন চ'ত মাহৰ পৰা একেবাৰে শাওণ ভাদ মাহলৈ চলি থাকে। কিন্তু ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ ঘোলা পানী ভাগ স্বচ্ছ হৈ পৰাৰ লগে লগে তেনেই ওপৰি ভাগেৰে উজাই গতি কৰা ইলীহ মছাবোৰে অকস্মাতে সিহঁতৰ গতিপথ সলনি কৰে। তেতিয়া কামিজালত এটিও মাছ পোৱা নাযায়। লগে লগে কামিজাল মৰাও বন্ধ হৈ যায়।

কামি জাল মাৰাত জালোৱা দুজনৰ বৰ কষ্ট হয়। গ্ৰীষ্মৰ প্ৰখৰ ৰ'দত জালোৱা দুজনে এটা নিৰ্দ্দিষ্ট সীমাত উজান ভাতি কৰি জালখন বাই থাকিব লাগে। ৰাতি পুৱা দোকমোকালিৰ পৰা সূৰ্য্য অস্ত যোৱাৰ আগলৈকে এইদৰে কামি জাল মাৰে। কামি জাল ৰাতিও মৰা হয়। ইমান কষ্টৰ পিছতো মাছমৰীয়া সকলে কামি জাল বায়। কাৰণ কামিজাল মাছমৰীয়া সকলৰ বাবে বিপদৰ বন্ধুৰ স্বৰূপ। যি সময়ত জান জুৰি আদি কতো মাছ পাবলৈ বা জাল মাৰিবলৈ সুবিধা নাথাকে তেতিয়া একমাত্ৰ এই কামি জালেই তেওঁলোকক ৰক্ষা কৰি থাকে।

চাংলা জাল :

বাৰিষা ব্ৰহ্মপুত্ৰত ইলীহ মাছ ধৰা আন এখন পতা জাল হ'ল চাংলা জাল। চাংলা জাল কামি জালৰ লগত সকলো ক্ষেত্ৰত

একে। কেৱল চাংলা জালৰ বিজলি বাঁহৰ কাড় ডাল নাথাকে। কাড়ৰ পৰিবৰ্ত্তে দুডাল দীঘল ৰচি থাকে। কামিজাল যিদৰে বাঁহৰ কাড় ডালৰ দ্বাৰা পেলোৱা উঠোৱা কৰে সেইদৰে চাংলা জাল ৰচি দুডালৰ দ্বাৰা উঠোৱা নোমোৱা কৰে। অৱশ্যে চাংলাজালৰ দীঘ মাত্ৰ বাৰ হাত। প্ৰায় সকলো ক্ষেত্ৰতে ই কামি জালৰ লগত একে।

চাংলা জাল কামি জালৰ দৰে একে হলেও জালখন পানীত বোৱাৰ কৌশল কামি জালৰ লগত একে নহয়। চাংলা জালৰ কামি দুটাৰ তলৰ কামিটোত এটা পাচ কেজি ওজনৰ বল বা শিল বান্ধি দিয়ে। এই কামিটোতে আন এডাল দীঘল ৰচি লগোৱা থাকে। সেইদৰে ওপৰৰ কামিটোত আন এডাল দীঘল ৰচি লগোৱা থাকে। এই দীঘল ৰচি দুডালৰ সহায়ত জালখন দঙা তোলা কৰি থাকে।

চাংলা জাল কামি জালৰ দৰে নাওঁৰ পৰা বোৱা হয়। এইখন জালতো দুজন মানুহৰ প্ৰয়োজন। এজনে নাওঁৰ গুৰিত বহি সন্তপৰ্ণে নাওঁখন সোঁতৰ অনুকূলে বাই থাকে আনজনে জালখন ধৰে। জালোৱাজনে জালখন পানীত বহাই দি কামিত বান্ধি ৰখা ৰচি দুডাল ধৰি থাকে। কামিদুটা মেলখুৱাই দিবলৈ তলৰ কামিৰ ৰচিডাল আঢ়ৈ হাত বেছিকৈ এৰি দিয়ে। লগে লগে উক্ত কামিটো বান্ধি ৰখা ওজনে পানীৰ আৰু আঢ়ৈ হাত তললৈ বহাই লৈ যায়। তাৰ পিছত জালোৱা জনে ৰচি দুডাল স্থিৰ ভাৱে ধৰি নাওঁত বহি থাকে। তাৰোপৰি আন এডাল সৰু ৰচি জালখনৰ পেটৰ পাহত লগোৱা থাকে। জালৰ ভিতৰত মাছ সোমাই জাল স্পৰ্শ কৰিলে এই ৰচিডালত জকাৰণি লাগে। লগে লগে জালোৱাজনে ওপৰৰ কামিৰ ৰচিডাল ঢিলাই দিয়ে আৰু তলৰ

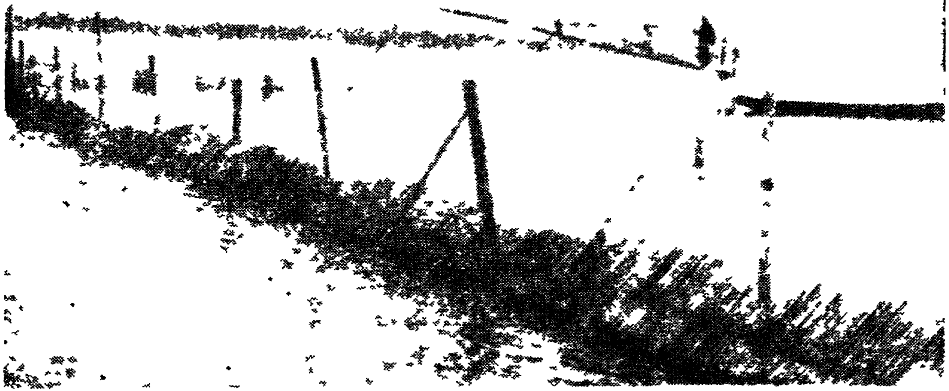

খৰালি ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ সোত যুক্ত অগভীৰ পানী ভাগত বাণৰ বান্ধ দি উজায গতি কৰা মাছ ঢেকী জালেৰে ধৰা দৃশ্য।

অসমীয়া তিৰোতাই বিলৰ বুকুত জাকি জাল বোবা দৃশ্য।

কামিৰ ৰচিডাল ওপৰলৈ টানে। ফলত জালখনৰ মেল খাই থকা কামি জোৰ জাপ খাই যায়। মাছ জালৰ ভিতৰত বন্ধ হৈ ৰয়। তাৰ পিছত জালখন ওপৰলৈ তুলি আনি মাছটো ধৰা হয়। এইদৰে বাৰিষা ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ বুকুত চাংলা জালেৰে ইলীহ মাছ ধৰা হয়। চাংলা জালত কামি জালৰ দৰে একে ধৰণৰ মাছ পোৱা যায়। কামি জাল আৰু চাংলা জালৰ মাজত আন এটা ডাঙৰ ব্যৱধান এই যে কামি জাল পানীৰ মাত্ৰ আঢ়ৈ হাত গভীৰতালৈ বহাই দিব পাৰি। কিন্তু চাংলা জাল নৈৰ যি কোনো গভীৰতালৈ বহাই দিব পাৰি। অৰ্থাৎ চাংলা জালেৰে ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ একেবাৰে গভীৰতম পানী ভাগেৰে গতি কৰা মাছবোৰও ধৰিব পাৰি। কিন্তু কামি জালেৰে মাত্ৰ আঢ়ৈ হাত পানীৰ গভীৰতাৰে চলাচল কৰা মাছবোৰহে ধৰিব পাৰি।

অসমত চাংলা জালৰ প্ৰচলন পুৰণি নহয়। এইবিধ জাল প্ৰথমে এচাম বহিৰাগত জালোৱাই ব্ৰহ্মপুত্ৰত বাবলৈ আৰম্ভ কৰে। জালখনৰ সুবিধাজনক অৱস্থালৈ চাই স্থানীয় মাছমৰীয়া সকলেও এইবিধ জালৰ কলা কৌশল শিকি লয়। তাৰ পিছত নিজে জাল বই লৈ ব্ৰহ্মপুত্ৰত বাবলৈ আৰম্ভ কৰি দিয়ে।

ভেহেলী জাল :

অসমীয়া মাছমৰীয়া সকলৰ মাজত প্ৰচলিত আন এবিধ পতা জাল হৈছে ভেহেলী জাল। ভেহেলী জাল বাৰিষা ঋতুত ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ সোঁত প্ৰবাহিত জলভাগত মৰা হয়। কামি জালৰ দৰে এইবিধ জালো নাওঁৰ আগত বহি গভীৰ পানী ভাগত বোৱা হয়। ভেহেলী জালো ইলীহ মাছ ধৰিবলৈ ব্যৱহাৰ কৰা হয়।

ভেহেলী জালো কামি জালৰ দৰে মাত্ৰ আঢ়ৈ হাত পানীৰ গভীৰতালৈ বহাই দি বোৱা হয়। এইখন জালত মাছ সোমালে প্ৰায়ে জপিয়াই ওলাই যোৱা দেখা যায়। জালোৱাজনে জালখন পানীৰ পৰা ডাঙতে যথেষ্ট বল প্ৰয়োগ কৰিব লগা হয়। এইবোৰ কাৰণতে বৰ্ত্তমান এই বিধ জালৰ ব্যৱহাৰ মাছমৰীয়া সকলে এৰি পেলাইছে। তাৰ ঠাইত কামিজাল আৰু চাংলা জাল বাবলৈ আৰম্ভ কৰি দিছে।

ফাচি জাল :

ফাচি জাল এবিধ পাতল পাহৰ পতা জাল। বাৰিষা আৰু খৰালি উভয় ঋতুতে ফাচি জাল সমূহ বোৱা হয়। এইবিধ জাল সোঁতহীন আৰু সোঁতযুক্ত দুয়োবিধ পানীতে বোৱা দেখা যায়। ফাচি জাল ঘন, পাতল আৰু মধ্যমীয়া আদি বিবিধ পাহৰ দেখা যায়। কিন্তু বাৰিষা ব্ৰহ্মপুত্ৰ আৰু ইয়াৰ উপনৈ সমূহত প্ৰধানকৈ ইলীহ মাছৰ বাবে ফাচি জাল পতা হয়।

শান্ত সোঁত প্ৰবাহিত গভীৰ পানী ভাগত ফাচি জাল সোঁতৰ পথালিকৈ মধ্যমীয়া গভীৰতাৰ পৰা ক্ৰমে বেছি গভীৰতালৈ পাতি দিয়া হয়। ইলীহ মাছবোৰে সচৰাচৰ সোঁতৰ বিপৰীতে গতি কৰে। এইদৰে সোঁতত উজায় আহোতে মিহি নাইলনৰ সূতাৰ জালৰ পাহত মূৰ গুজি পাৰ হবলৈ চেষ্টা কৰোতে ফাচ লাগি ৰৈ যায়। এই বিধ জালত মাছ জালৰ পাহত ফাচ লাগি ৰৈ যায় বাবে ইয়াক ফাচি জাল বোলে।

ফাচি জাল খৰালি ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ ঘুলি, লেঙা, ওলোটা আৰু মৃদু সোঁত প্ৰবাহিত সুতিৰ মোহনাত পতা হয়। এইবিধ জালত প্ৰধানকৈ ইলীহ মাছেই আটাইতকৈ বেছি লাগে। অন্যান্য মাছৰ

ভিতৰত নেৰিয়া, বচা, সৰু জাতৰ বৰালি, আঁৰি আদি মাছো কম বেছি পৰিমাণে ফাচ লাগি ৰৈ যায়।

ফাচি জাল অসমত এবিধ নতুন জাল। এই বিধ জাল আগেয়ে অসমত নাছিল। বহিৰাগত জালোৱা সকলে প্ৰথমে ব্ৰহ্মপুত্ৰ আৰু ইয়াৰ উপনৈ সমূহত মাৰিবলৈ লয়। জালখনৰ বিবিধ সুবিধালৈ লক্ষ্য ৰাখি স্থানীয় জালোৱা সকলেও এইবিধ জাল বাবলৈ লয়। এতিয়া অসমৰ প্ৰায়বোৰ মাছমৰীয়াই এইবিধ জাল নিজাকৈ বই লৈ ব্ৰহ্মপুত্ৰ আৰু ইয়াৰ উপনৈ সমূহত বাবলৈ লৈছে।

চান জাল :

অসমীয়া মাছমৰীয়া সকলৰ মাজত প্ৰচলিত আন এবিধ পতা জাল হৈছে চান জাল। চান জাল বাৰিষা সোঁতহীন বা মৃদু সোঁত প্ৰবাহিত তেনেই অগভীৰ পানী ভাগত মৰা হয়। চান জাল মাৰিবলৈ চাৰি জন মানুহৰ প্ৰয়োজন। খৰালি চান জালৰ কোনো ব্যৱহাৰ নাই।

বাৰিষা যি সময়ত ব্ৰহ্মপুত্ৰ আৰু ইয়াৰ উপনৈ সমূহৰ বানৰ পানীয়ে খাল, বিল, ঘুলি আদিৰ পাৰ বুৰাই একাকাৰ কৰি পেলায় তেতিয়া মাছমৰীয়া সকলৰ বাবে এক ভীষণ অৱস্থাৰ সৃষ্টি হয়। কতো অলপো জাল মৰাৰ ঠাই নাথাকে। তেনে সময়ত চান জাল ধাননি পথাৰ, পানীত বুৰগৈ থকা চৰ চাপৰিৰ তৰাং পানী ভাগত মৰা হয়।

চান জাল এবিধ তেনেই সৰু জাল। কিন্তু জালখন সৰু হ'লেও মাছ হলে যথেষ্ট পোৱা যায়। এইখন জালত সকলো ধৰণৰ সৰু সৰু মাছ পোৱা যায়। অৱশ্যে কেতিয়াবা কেতিয়াবা ডাঙৰ মাছো দুই এটা পোৱা যায়। মুঠতে চান জাল এবিধ সৰু মাছ

ধৰা জাল। পানীৰ মাজত যতেই মাছ দেখা যায় তাতেই এইখন জাল বাব পাৰি। কিন্তু আন প্ৰায়বোৰ জালৰ বাবে স্থল ভাগৰ সংযোগ অতি প্ৰয়োজন হৈ পৰে। এইখন জাল আঠুৱনি পানীতহে মাৰিব পৰা যায়। সচৰাচৰ মাছমৰীয়া সকলে পানীত জাল মাৰোতে বিশেষ তিতি বুৰি মাৰিব লগা নহয়। কিন্তু চান জাল মাৰোতে মানুহ কেইজন পানীত ভিজিব লগা হয়।

চান জালৰ মূল জালখন প্ৰায় পৰঙী জালৰ দৰে চাৰি কণীয়া। জালখনৰ দুই মূৰে দুটা বাহৰ তনী লগোৱা থাকে। জালখন পানীত বোৱাৰ সময়ত এটা মূৰ পানীত জুবুৰিয়াই ধৰে আৰু আনটো মূৰ পথালিকৈ ৰখা নাওঁখন তুলি ধৰে। আন দুজন মানুহে ঘন ঘনকৈ পানীকুল্লা গঠা দীঘল জৰি এডালৰ দুই মূৰে ধৰি দূৰৈৰ পৰা সশব্দে পাতি ধৰা জালখনৰ বুকুলৈ মাছ খেদি আনে। এইদৰে দ্ৰুত গতিৰে মানুহ দুজন আহি জালখনৰ ওচৰ চপাৰ লগে লগে দাঙি তোলে। এইদৰে চান জাল মৰা হয়। যিডাল ৰচিত পানীকুল্লা গঠা থাকে আৰু মাছ খেদি আনিবলৈ ব্যৱহাৰ কৰা হয় সেই ৰচি ডালক মাছমৰীয়া সকলে চান বোলে। চান টানি টানি জালখন বায় বাবে ইয়াক চান জাল বোলে। চান জালত প্ৰধানকৈ নাৰ মাছ, ৰৰলীয়া, নানা বিধৰ চেলকনী, পুঠি, এলেং কৰতী, বৌ, ভকুৱা আদিৰ সৰু সৰু পোনা ইত্যাদি বেছিকৈ পোৱা যায়।

পানী জাল :

ব্ৰহ্মপুত্ৰত বোৱা জাল সমূহৰ ভিতৰত আটাইতকৈ ডাঙৰ পাহৰ পতা জালবিধ হৈছে পানীজাল। পানীজালৰ পাহৰ পৰিমাণ আঠ ইঞ্চি। পানীজাল ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ মূহ্ সোঁত প্ৰবাহিত গভীৰতম পানী ভাগত বোৱা হয়। খৰালি যেতিয়া ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ পানী

শুকাই পৰিসৰ সৰু হৈ পৰে আৰু ইয়াৰ সোঁত প্ৰবাহ ধীৰ আৰু শান্ত হৈ পৰে তেতিয়া ইয়াৰ বুকুত থকা ডাঙৰ ডাঙৰ এচাম বিশেষ বিশেষ মাছ ধৰিবলৈ পানীজাল পতা হয়। সেই মাছবোৰৰ ভিতৰত কচ, পঙা, ডাঙৰ ডাঙৰ ৰীথা মাছ, মহাশল, আৰি আৰু গোল্লা বা গোৰা মাছেই প্ৰধান। এই আটাই কেইটা মাছ অতি শক্তিশালী আৰু ইহঁতে সদায় ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ সোঁত প্ৰবাহিত গভীৰতম পানী ভাগত চলাচল কৰে।

পানীজাল খৰালি ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ মৃদু সোঁত প্ৰবাহিত মূল সোঁত ধাৰাত পতা হয়। জালখন গভীৰতম পানী ভাগৰ পৰা ক্ৰমে অগভীৰ পানী ভাগৰ ফালে প্ৰবাহিত সোঁত ধাৰাৰ পথালিকৈ পাতি দিয়া হয়। জালখন টাৱাল বা প্ৰস্থ ষোল হাত। পানী ভাগৰ গভীৰতা অনুযায়ী জালখন যিমানদূৰ সম্ভৱ একেবাৰে তলিভাগ চুই যোৱাকৈ বহাই দিয়া হয়। পানীত পাতি দিয়া জালখনৰ দ'ৰ মূৰত এটা কেৰাচিন তেলৰ টিন গাঠি দিয়া হয় যাতে জালখনৰ মূৰটো একেবাৰে তলি ভাগত বহি নাযায়। জালখনৰ আনটো মূৰ নাওঁত জালোৱাজনে ধৰি থাকে। ফলত ষোলহাত বহল জালখনে তলিভাগ চুই থিয় হৈ থাকে। জালখন সোঁতৰ লগে লগে ধীৰে ধীৰে উটি গৈ থাকে। মাছে গৈ জাল স্পৰ্শ কৰাৰ লগে লগে জালখন ধৰি থকা জালোৱাজনে ইঙ্গিত পায়। মাছে সন্মুখত বাধা পাই তাক আঁতৰ কৰি যাবলৈ চেষ্টা কৰোতে জালৰ পাহত জোত লাগি বৈ যায়। এনে অৱস্থাতে জালখন ওপৰলৈ তুলি আনি মাছটো ধৰা হয়।

বাৰিষা ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ সোঁত প্ৰবাহ তীব্ৰতৰ হোৱাৰ উপৰিও ইয়াৰ বুকুৰে গছ-গছনি আৰু অন্যান্য জাবৰ জোঁথৰ উটি আহে বাবে তেতিয়া পানীজাল ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ বুকুত পাতিব নোৱাৰি। মুঠতে পানী

জালৰ বাবে মৃদুসোঁত প্ৰবাহৰ ওপৰিও নৈৰ পানীত বা তলিত কোনো জাবৰ জঠৰ আদি থাকিব নালাগিব।

পানীজাল স্থানীয় মাছমৰীয়া সকলৰ সৃষ্টি নহয়। এইবিধ জালো বহিৰাগত মাছমৰীয়া সকলে প্ৰথমে ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ বুকুত বাবলৈ আৰম্ভ কৰে। এতিয়া স্থানীয় মাছমৰীয়া সকলেও বাব ধৰিছে।

গোল্লা বা গৌৰা ফাচি জাল :

গোল্লা বা গৌৰা মাছ ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ গভীৰতম সোঁত প্ৰবাহিত জলভাগত চলাচল কৰে। ই এবিধ বৃহৎ আকাৰৰ শক্তিশালী মাছ। এই শক্তিশালী মাছ বিধ ধৰিবলৈ যি জাল ব্যৱহাৰ কৰা হয় তাকে গৌৰা বা গোল্লা মৰা ফাচি জাল বোলে। এইবিধ জাল পানীজালৰ দৰে দেখাত একে। পানীত জালখন বোৱাৰ প্ৰণালীও পানীজালৰ দৰে একে। কিন্তু ইয়াৰ গঠন প্ৰণালী কিছু বেলেগ। জালখনৰ পাহৰ পৰিমাণ আঠ ইঞ্চি আৰু টান্নাল বা প্ৰস্থ পানীজালৰ দৰে যোল হাত নহৈ কিছু কম। তাৰোপৰি জালখনৰ ওপৰৰ পটাত সৰু সৰু ভাচান লগোৱা থাকে। জালখন পানীত পেলালে পানীত ডুব যায় যদিও সৰু সৰু ভাচান বোৰৰ বাবে জালখন তলিত বহি নগৈ ওপঙি ৰয়। এইদৰে পানীৰ তলে তলে ওপঙি যোৱা জালত উজায় গতি কৰা গৌৰা মাছবোৰ জালত লাগি ধৰি ৰৈ যায়। পিছত জালখন ওপৰলৈ তুলি আনি মাছটো ধৰা হয়। অকল গৌৰা মাছেই লাগি ধৰে এনে নহয়। পানীজালৰ দৰে এই পানী ভাগত চলাচল কৰা অন্যান্য মাছো এইবিধ জালত লাগে।

গৌৰা বা গোল্লা মাছ আগেয়ে হিন্দু সমাজত নচলিছিল বাবে ইয়াক ধৰাবো প্ৰয়োজন বোধ কৰা নাছিল। কিন্তু বহিৰাগত

জালোৱা সকলে এইবিধ মাছ মাৰি বেচ লাভবান হোৱা দেখা যায়। অনা হিন্দু বসতি পূৰ্ণ বজাৰবোৰত এইবোৰ মাছ উচ্চ দৰত বিক্ৰী হোৱালৈ চাই আজি কালি এচাম অসমীয়া মাছমৰীয়াও এইবিধ জাল বাবলৈ আৰম্ভ কৰি দিছে।

ওহাল জাল :

ওহাল জাল এবিধ ফাচি জাল জাতীয় পতা জাল। আন আন ফাচি জালৰ দৰে এইবিধ জালো সোঁতহীন বা মৃদুসোঁত প্ৰবাহিত গভীৰ পানী ভাগত পতা হয়। ফাচি জাল মৃদুসোঁত প্ৰবাহিত গভীৰ পানী ভাগত পতা হয়। ওহাল জালো মৃদুসোঁত যুক্ত পানীত সোঁতৰ পথালিকৈ পাতি ৰখা হয়। সোঁত হীন পানী ভাগত ইয়াক মাছ চলাচল কৰা অঞ্চল বিশেষে পতা হয়। মাছে চলাচল কৰোতে জালত বাধা পাই পাহৰ ভিতৰেৰে সৰকি যাবলৈ চেষ্টা কৰোতে ফাচ লাগি বৈ যায়।

ওহাল জালত প্ৰধানকৈ ৰৌ, ভকুৱা আদি মাছ বেছিকৈ পোৱা যায়। ৰৌ আৰু ভকুৱা মাছৰ এটা ডাঙৰ বিশেষত্ব এইযে ইহঁতৰ গাত সাধাৰণ ভাৱে জালৰ পাহ এটা লাগিলেও ই অচল হৈ পৰে। ক্ষন্তেক পিছতে ই পেতটো ওপৰ কৰি পানীত ওপঙি উঠে। এনেদৰে পানীত ওপঙি উঠিলে জালোৱা সকলে—মোনা যুক্ত আন এখন জালেৰে ওপৰতে মাছটো ধৰি পেলায়। এইবিধ জালত এইদৰে ফাচ লগা মাছবোৰ হৈছে মিৰিকা, পঙা, কচ, আদিয়ে প্ৰধান।

ওহাল জাল সদায় মৃদু সোঁত প্ৰবাহিত ঘোলা পানী ভাগতহে পতা হয়। স্বচ্ছ পানী ভাগত কোনো মাছ ওহাল জালত নালাগে। সেই বাবে এইবিধ জাল সদায় বাৰিষা ঋতুতহে ব্ৰহ্মপুত্ৰ, ইয়াৰ

উপনৈ আৰু ডাঙৰ ডাঙৰ বিল আদিৰ পৰা হয়। ওহাল জাল বাবলৈ দুজন মানুহ আৰু এখন নাওৰ প্ৰয়োজন হয়।

কাছফাচি :

কাছ অসমীয়া মানুহৰ এবিধ প্ৰিয় খাদ্য। এই কাছ সচৰাচৰ অসমীয়া মানুহে জোঙাৰেৰে হানি ধৰে। বৰশীৰ প্ৰচলনৰ পিছত ইয়াক বৰশীৰেও ধৰিবলৈ লয়। আজি কালি কাছ ধৰা এবিধ জাল ওলাইছে। কাছ ধৰা এই জালখনকে কাছ ফাচি বোলে।

কাছফাচি জালৰ পাহবোৰ ৮/১০ ইঞ্চি বহল। জালখন নাইলন সূতাৰে তৈয়াৰী। জালখনৰ টান্নাল বা প্ৰস্থ মধ্যমীয়া। এইবিধ জাল বাবিবাৰ ঢলৰ পানী শুকাই যোৱাৰ পিছতে বাবলৈ আৰম্ভ কৰে। আহিন মাহৰ পৰা মাঘ মাহলৈ কাছফাচি জাল ডাঙৰ বিল আদিৰ পৰা ওলাই অহা জান, সৰু নদী আৰু ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ উপনৈ সমূহৰ বিশেষ বিশেষ স্থান আদিত পতা হয়। এই সময় চোৱাত অসমৰ নৈ, বিল আদিৰ বুকুৰেদি কাছৰ চলাচল বৃদ্ধি পায়। এই সময়ত কাছ ফাচিত বিবিধ জাতৰ কাছফাচি লাগি ৰৈ যায়। জালত লগা কাছবোৰৰ ভিতৰত গুৰিয়াল কাছ, জাতিয়াল কাছ, বেঙা কাছ আদিয়ে প্ৰধান। বিশেষকৈ আহিন আৰু কাতি মাহত জাতিয়াল কাছ জালত বেছিকৈ লগা দেখা যায়। কাছফাচি জাল প্ৰধানকৈ সোঁত প্ৰবাহিত সৰু সৰু জান, নৈ আৰু বিল সমূহত পতা হয়।

কাছফাচি জাল সচৰাচৰ ৰাতি পতা হয় আৰু ৰাতি পুৱাতে জালখন টানি তোলা হয়। কাছ বেছি সময় জালত লাগি থাকিলে পানীৰ তলতে মৰি যায়। ইয়াৰ মূলতে হৈছে ইও মাছৰ দৰে এটা সময়ৰ অন্তৰে অন্তৰে পানীৰ ওপৰি ভাগলৈ আহি বায়ু সংযোগ ঘটাই আকৌ তললৈ গুচি যায়। কিন্তু

জালত ফাচ লাগিলে বায়ু সংযোগ ঘটোৱাত ব্যাঘাট জন্মে। ফলত সময়ৰ ব্যৱধান বেছি হ'লে ই পানীৰ তলতে মৰি থাকে। সেইবাবে কাছ বেছিকৈ চলাচল কৰা অঞ্চলত জালোৱা সকলে এইবিধ জাল সঘনে দাণ্ডি চাই থাকে।

কাছ ফাচি জালোও প্ৰথমে বহিৰাগত মাছমৰীয়া সকলে ব্ৰহ্মপুত্ৰ আৰু ইয়াৰ উপনৈ সমূহত বাবলৈ আৰম্ভ কৰে। আজিকালি অসমীয়া মাছমৰীয়া সকলেও এইবিধ জাল বাবলৈ আৰম্ভ কৰি দিছে।

বান্ধ জাল :

সৰু সৰু নৈ আৰু জান আদি সম্পূৰ্ণ জালেৰে আবৰি ধৰি এইবিধ জাল পাতে। ই এবিধ মধ্যমীয়া পাহৰ জাল। বান্ধ জাল নৈ বা জানৰ বুকুত এনে ভাৱে পতা হয় যে সম্পূৰ্ণ নৈ খন জালৰ ওপৰেৰে বৈ যায়। পিছফালে বাঁহৰ গোজ পুতি জালখন ওখকৈ থিয় কৰি ৰখা হয়। জালৰ আগ খণ্ড বাঁহৰ হেচনিৰ সহায়ত একেবাৰে নৈৰ তলিভাগত হেচি ধৰা হয়। এইদৰে জালখন ধৰাৰ ফলত সম্পূৰ্ণ পানী ভাগ জালৰ ওপৰেৰে ববলৈ ধৰে। নৈৰ পানীত অহা মাছো জালৰ বুকুত সোমাই পৰে। কিন্তু পিচফালে জালখন থিয়কৈ ৰখাৰ ফলত মাছবোৰ জালৰ ভিতৰত বৈ যায়। এইদৰে জালত মাছ জমা হোৱাৰ লগে লগে হেচনিবোৰৰ দ্বাৰা জালখন টানি উঠোৱা হয়। এইদৰে জালত উঠা মাছবোৰ ধৰা হয়। এয়াই বান্ধ জাল।

বান্ধ জালত বহুতো মানুহৰ প্ৰয়োজন হয়। আজিকালি মানুহৰ খাটনি অনুযায়ী সেই অনুপাতে মাছ নপোৱা বাবে এইবিধ জালৰ প্ৰচলন ক্ৰমাত কমি আহিছে।

লাঙি জাল :

অসমত অতীতৰে পৰা চলি অহা জাল বিধ হৈছে লাঙি জাল। লাঙি জাল সকলোৰে পৰিচিত। সৰু সৰু মাছ ধৰিবলৈ এইবিধ জাল সোঁতহীন বা মৃদু সোঁত প্ৰবাহিত পানী ভাগত পতা হয়। লাঙি জাল সচৰাচৰ বাৰিষা ঋতুত পতা হয়। বাৰিষা ধাননি পথাৰ বা তেনে সোঁতহীন অগভীৰ পানী ভাগত বেছিকৈ পতা হয়। লাঙি জালত পুঠি, খলিহনা, কাৱৈ, গৰৈ, শিঙি, মাগুৰ আদি বিবিধ মাছ লাগে। মিহি সূতাৰে তৈয়াৰী লাঙি জাল কেইবাবিধৰো দেখা যায়। যেনে গৰৈ লাঙি, পুঠিলাঙি, কুঢ়ি লাঙি ইত্যাদি।

মাছমৰীয়া সকলে খৰালি বিল, খাল আদিত এখণ্ড পানী লাঙি জালেৰে বেৰ দি ধৰি বেৰৰ ভিতৰত পল আদি সশব্দে বায়। জালৰ ঘেৰত থকা মাছে যেতিয়া দৌৰি ওলায় যাবলৈ চেষ্টা কৰে তেতিয়া জালত খুন্দা খায়। এনে সময়তে পল মাৰি মাছটো ধৰা হয়। এইবিধক বোৱা লাঙি বোলে। এইবিধ লাঙি জাল কিছু মোটা সূতাৰে তৈয়াৰ কৰে। এইবিধ লাঙিত গৰৈ, শল, শাল, সৰু জাতৰ বৰালি আদি মাছ পোৱা যায়।

খেৱালি জাল :

বাৰিষা খৰালি উভয় ঋতুতে আৰু সকলো পানীতে বাব পৰা জালখন হৈছে খেৱালি জাল। খেৱালি জাল অসমীয়া সমাজত সকলোৰে পৰিচিত। খেৱালি জাল সোঁত যুক্ত বা সোঁতহীন উভয়বিধ পানীতে বোৱা হয়। সেইদৰে খেৱালি জালত সকলো ধৰণৰ মাছো পোৱা যায়।

খেৱালি জাল দুবিধ—এবিধ ঘন আন বিধ পাতল। পাতল খেৱালিবোৰক 'ৰাঘ' জাল বোলে। ৰাঘ জাল জেনেই মিহি সূতাৰে

তৈয়াৰ কৰা হয়। এইবিধ জাল প্ৰধানকৈ নৈৰ মাজত ৰালিপৰি দুটা সূতিৰ সৃষ্টি হোৱা অগভীৰ পানী ভাগত বোৱা হয়। তাৰোপৰি অগভীৰ নৈৰ মোহনা অঞ্চলত গধূলি বা পুৱাৰ ভাগত বোৱা দেখা যায়। প্ৰকৃততে ৰাঘ জাল মাছৰ গতি বিধি লক্ষ্য কৰিহে মৰা হয়। অগভীৰ পানী ভাগেৰে মাছ চলাচল কৰোতে পানীৰ ওপৰি ভাগত এটা সৰু ঢৌৰ সৃষ্টি হয়। এইঢৌলৈ লক্ষ্য কৰি নাৱঁৰ গুৰিয়াল জনে নাওঁ ওচৰ চপাই দিয়ে। এনে সময়তে নাৱঁৰ আগত জাল লৈ সাজু হৈ থকা জালোৱা জনে জালখন মাৰি দি তাক কৰায়ত্ত কৰে। এইদৰে মাছ মৰাকে মাছমৰীয়া সকলে “কাৰী চোৱা” বোলে। ৰাঘ জালত কেৱল নানা বিধৰ ডাঙৰ মাছহে পোৱা যায়।

ঘন পাহৰ খেৱালি জালবোৰ যিকোনো অৱস্থাত বা যিকোনো পানীত বোৱা হয়। মাছমৰীয়া সকলে ৰাতি বালিচৰৰ কাষৰীয়া অগভীৰ পানী ভাগত খেৱালি জাল নাৱেৰে মাৰে। ৰাতি বিশেষকৈ ববলীয়া মাছ বেছিকৈ পোৱা যায়। ববলীয়া মাছৰ এটা বিশেষত্ব এইযে—এইবিধ মাছে দিনৰ দিনটো উজায় গতি কৰে। সূৰ্য্য অস্ত যোৱাৰ লগে লগে ই আৰু অগ্ৰসৰ নহয়। যতেই আন্ধাৰ হয় তাতেই ৰৈ যায়। ইফালে ৰাতি এইবোৰ মাছক শিহু আৰু অন্যান্য মাছখোৱা মাছে আক্ৰমণ কৰে। ফলত ইহঁতে ৰাতি যিমান পাৰে সিমান অগভীৰ পানী ভাগত গৈ প্ৰৱেশ কৰে। এনে অৱস্থাত ৰাতি মাছমৰীয়া সকলে খেৱালিৰে এইমাছ ধৰে।

ওপৰত উল্লেখ কৰি অহা জালবোৰৰ ওপৰিও আৰু বহুতো সৰু বৰ জাল মাছমৰীয়া সকলৰ মাজত প্ৰচলিত দেখা যায়। বাহুল্য হোৱাৰ ভয়ত সেই সকলোবোৰৰ বিষয়ে আলোচনা কৰা নহ'ল।

যিবোৰ জালৰ বিৱৰণ দিয়া হোৱা নাই তাৰ কেইখনৰ নাম তলত উল্লেখ কৰিলো। যেনে—কোনা জাল, মৈ জাল, কেঠা জাল, হৰহৰি জাল ইত্যাদি।

এইদৰে অসমৰ মাছমৰীয়া সকলে বিভিন্ন জাল আৰু বিবিধ উপায়েৰে নৈ বিল আদিত মাছমাৰি আহিছে। মাছমৰীয়া সকলে উক্ত মাছবোৰ অসমৰ বজাৰে হাটে বিক্ৰী কৰি জীৱন নিৰ্ব্বাহ কৰি আহিছে। দিনে নিশাই কপালৰ ঘাম মাটিত পেলাই পৰিশ্ৰমৰ অন্তত কেইটামান মাছ পালেই তেওঁলোক সন্তুষ্ট হয়। পাহৰি যায় তেওঁলোকৰ দিনটোৰ কঠোৰ পৰিশ্ৰম। এয়াই মাছমৰীয়া জীৱনৰ প্ৰধান বিশেষত্ব। □□

অষ্টম অধ্যায়

মাছ শিল্প আৰু ইয়াৰ বৈপ্লবিকতা

অসমৰ আদিম শিল্প দুটা হৈছে মৎস্য আৰু কৃষি শিল্প। অতীতৰে পৰাই সমাজখন শস্য আৰু মৎসাৰ ওপৰত নিৰ্ভৰ কৰি বৰ্ত্তি আহিছে। কোনোবা দূৰ অতীতৰে পৰা এইখন সমাজৰ এচাম লোকে জীৱন-নিৰ্ব্বাহৰ বাবে কৃষিকে বৃত্তি হিচাবে অনুসৰণ কৰি আহিছে আৰু আন এচামে মৎস্যৰ ওপৰত নিৰ্ভৰ কৰি আহিছে। মৎস্য আৰু কৃষি জীৱি উভয়ে কঠোৰ পৰিশ্ৰমেৰে জীৱন-নিৰ্ব্বাহ কৰে। ৰাতিপুৱাতে কান্ধত নাঙল জুৱলি লৈ কৃষকসকল পথাৰলৈ ওলাই যায় আৰু মাছমৰীয়া সকলে কান্ধত ডাঁৰ বঠা লৈ ওলায় যায় নৈ, বিল আদিলৈ। দিনৰ দিনটো ৰ'দ, বতাহ,-বৰষুণক আওকাণ কৰি হালুৱৈ হাল বায় আৰু জালুৱৈ জাল বায়। কেতিয়াবা নদন-বদন শস্যৰে ভৰাল পূৰ কৰে কৃষকে আৰু কেতিয়াবা বিধানৰ কেটাও চপাব নোৱাৰে। মাছমৰীয়সকলেও কেতিয়াবা নাও ভৰি মাছ পায় আৰু কেতিয়াবা এটিও নাপায় শুদাহাতে ফিৰি আহে। আধুনিকতাৰ অগ্ৰগতিৰ লগে লগে যেন শস্য মৎস্য উভয়ৰে এই অনিশ্চয়তা ক্ৰমাত বৃদ্ধি পাই অহা দেখা গৈছে। এই অনিশ্চয়তাৰ বাবেই খেতিয়ক আৰু মাছমৰীয়া সকল সমাজৰ আটাইতকৈ দৰিদ্ৰ পৰ্য্যায়ৰ লোক হিচাবে পৰিগণিত হৈ আহিছে।

আধুনিকতাৰ অগ্ৰগতিৰ লগে লগে পৃথিবীৰ সকলো দেশতে আদিম শিল্প সমূহৰো বৈপ্লৱিক পৰিবৰ্ত্তন ঘটি আহিছে। কিন্তু অসমৰ মৎস্য শিল্পৰ যোৱা চাৰিটা দশকত কোনো আশানুৰূপ

পৰিবৰ্ত্তন ঘটা দেখা নগ'ল। অতীত অসমৰ মাছমৰীয়া আৰু আজিৰ মাছমৰীয়া সকলৰ মাজত যেন কোনো ব্যৱধান নাই। অতীত আৰু বৰ্ত্তমানৰ জাল আৰু জাল মৰাৰ পদ্ধতিৰ বিশেষ কোনো পৰিবৰ্ত্তন সত্তৰৰ দশকলৈকে দেখা নগ'ল। ফলত মাছমৰীয়া লোক সকল আজিও দৰিদ্ৰতাৰ সীমা ৰেখাৰ তলতে ৰৈ গ'ল।

অসমীয়া মাছমৰীয়া সকলে অতীতৰে পৰা ব্ৰহ্মপুত্ৰ, ইয়াৰ উপনৈ সমূহ আৰু বিভিন্ন বিল আদিত আদিম পদ্ধতিৰ পাতল পাহৰ আৰু ঘন পাহৰ বেৰজাল আৰু পতা জাল কেইবিধমান ব্যৱহাৰ কৰি আহিছে। সেই আদিম পদ্ধতিৰ বেৰ জাল কেইখন হৈছে দাচান জাল, অঠাৰ জাল, চেলা জাল, বৰ্চুৰী জাল আৰু পতা জালৰ ভিতৰত পৰঙী জাল, লাণ্ডি জাল, কামি জাল, ভেহেলী জাল আদিয়ে প্ৰধান। আদিম পদ্ধতিৰ এই জালবোৰ তৈয়াৰ কৰোতে যথেষ্ট টকা খৰছ হয় আৰু জালবোৰ আদিম পদ্ধতিত পানীত মাৰিব লগা হোৱাত জালোৱা সকলৰ কষ্টৰ সীমা নাইকিয়া হয়। অকল কষ্টই নহয় উক্ত জাল কেইখন পানীত মাৰোতে মানুহৰ সংখ্যাও বেছিকৈ লাগে। অধিক ব্যয় আৰু কষ্ট অনুযায়ী আয় হোৱা দেখা নাযায়। অধিক ব্যয় অথচ ঘাটি উৎপাদনৰ ফলতে মাছমৰীয়া সকল কোনো দিন লাভবান হব পৰা নাই। ফলত মাছমৰীয়া সকলক দৰিদ্ৰতাই আক্ৰমণ কৰি আহিছে।

তথাপি ষাঠিৰ দশকৰ পৰা অসমৰ মীন মহলবোৰৰ ৰাজহ ক্ৰমাত ঊৰ্দ্ধমুখী হবলৈ আৰম্ভ কৰে। মীন মহলৰ ৰাজহ বছৰে বছৰে বৃদ্ধি পাই অহাৰ ফলত মীন মহলদাৰ সকল কেইটামান বিশেষ সমস্যাৰ সন্মুখীন হয়। আটাইতকৈ ডাঙৰ সমস্যাটো হৈছে

ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ কোনো কোনো মহলত ঘুলি, দোঙা আৰু ওলোটা আদি একোকে সৃষ্টি নোহোৱা। ফলত মহলদাৰ সকল লোকচানৰ সন্মুখীন হয়। কাৰণ ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ বুকুত ঘুলি, লেঙা আৰু ওলোটা আদিৰ সৃষ্টি নহ'লে বিশেষকৈ খৰালি ঋতুত মাছ মাৰিব পৰা কোনো স্থল নাথাকে। অসমত ষাঠিৰ দশকলৈকে ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ মূল সোঁত প্ৰবাহিত পানী ভাগত মাছ ধৰিব পৰা তেনে কোনো জাল অসমীয়া মাছমৰীয়া সকলৰ মাজত সৃষ্টি হোৱা নাছিল। এনে এক অৱস্থাত মীন মহলদাৰ সকলৰ এচামে ঘুলি, লেঙা, ওলোটা হীন ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ বুকুত মাছ ধৰিব পৰা জালোৱাৰ অনুসন্ধানত লাগে। এই মীন মহলদাৰ সকলেই এক সময়ত বিহাৰ, পশ্চিমবঙ্গ আদিৰ পৰা কিছুমান জালোৱা আমদানি কৰি ব্ৰহ্মপুত্ৰত মাছ মাৰিবলৈ পট্টন দিয়াত লাগে। এইদৰে অলপ দিনৰ পিছতে সমগ্ৰ ব্ৰহ্মপুত্ৰত বাহিৰাগত ভৰি পৰে। এই জালোৱাবোৰে কেইখনমান নতুন ধৰণৰ জাল ব্ৰহ্মপুত্ৰত বাবলৈ লয়। এই জালবোৰ দেখিহে অসমীয়া মাছমৰীয়া সকলৰ চকু মেল খায়। বহিৰাগত জালোৱাসকলে যেতিয়া অলপীয়া জাল সামান্য পৰিশ্ৰম আৰু নিম্নতম মানুহেৰে আশাতীত ভাৱে মাছ দেখিলে তেতিয়া স্থানীয় মাছমৰীয়া সকলে এই নতুন নতুন জাল কেইবিধৰ তৈয়াৰ কৰা আৰু মৰা কিটিপ শিকিবলৈ আগ্ৰহী হৈ উঠে। অসমীয়া মাছমৰীয়া সকলৰ এচামে উক্ত নতুন জাল কেইখন তৈয়াৰ কৰা আৰু জাল মৰা কিটিপ অলপ দিনৰ ভিতৰতে শিকি পেলায়। কিছুমানে বহিৰাগত জালোৱা সকলৰ পৰা নতুন ধৰণৰ জাল কিনি লৈ ব্ৰহ্মপুত্ৰত মাৰিবলৈ আৰম্ভ কৰি দিয়ে। এই নতুন ধৰণৰ জালবোৰৰ ভিতৰত নানা ধৰণৰ ফাচি জাল, হৰ্‌হৰি জাল আৰু গৌৰা মৰা জাল আদি উল্লেখযোগ্য। এইদৰে অসমৰ আদিম মাছমৰা পদ্ধতিৰ এক পৰিবৰ্ত্তন ঘটিল।

এই পৰিবৰ্ত্তনে অসমীয়া মৎস্য জীৱি সকললৈ এক নতুন উদ্যম আনি দিলে যদিও প্ৰতিযোগী পশ্চিমীয়া জালোৱা সকলৰ লগত ফেৰ মাৰিবলৈ সক্ষম নহ’ল।

পশ্চিমীয়া জালোৱা সকলে ব্ৰহ্মপুত্ৰত যিবোৰ জাল প্ৰচলন কৰিলে সেই আটাইবোৰ জাল আকাৰত নিচেই সৰু আৰু জালখন পানীত বাবলৈ দুজন বা তিনিজন মানুহেই যথেষ্ট। জালৰ পৰিমাণ কম মানে জালখন তৈয়াৰ কৰোতে সূতা কম লাগে আৰু কম খৰছত তৈয়াৰ কৰিব পাৰি। আনহাতে জালখন নিম্নতম মানুহৰে বোৱা যায় বাবে উপাৰ্জনও বৃদ্ধি পায়। তাৰোপৰি জালবোৰৰ বিশেষত্ব এই যে ইয়াক সোঁত প্ৰবাহিত গভীৰতম পানী ভাগৰ পৰা তেনেই তৰাং পানীলৈ মাৰিব পাৰি। ঘুলি, লেণ্ডা, আৰু ওলোটা আদি মাছৰ আবাসস্থলী নহ’লেও এই নতুন জালবোৰ সোঁতহীন বা সোঁত যুক্ত উভয় বিধ পানীতে মাৰিব পাৰি। কিন্তু অতদিনে অসমীয়া মাছমৰীয়া সকলে মাৰি অহা জালবোৰ কোনো বিধৰে ইমানবোৰ সুবিধা নাই। খৰছৰ ফালৰ পৰা অত্যাধিক; পৰিশ্ৰমৰ অন্ত নাথাকে আৰু জালমৰা মানুহৰ সংখ্যাও লাগে বেছি। তাৰোপৰি স্থানীয় জালবোৰ যিকোনো গভীৰতাত মাৰিব নোৱাৰি। বিশেষকৈ ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ মূল সোঁতধাৰাত মাৰিব পৰা কোনো জালেই নাই। এনেবোৰ কাৰণতে লাহে লাহে অসমীয়া মাছমৰীয়া সকলে ব্যয়বহুল চেলা জাল, বাচুৰী জাল, চেচা জাল আদি ঘন বেৰজালবোৰ তৈয়াৰ কৰিবলৈ এৰি দিলে। উক্ত জালবোৰৰ ঠাইত তেনেই কম খৰছ, কম সময় আৰু কম মানুহেৰে মাৰিব পৰা কাঠিজাল, হৰ্‌হৰি জাল, চাল জাল আৰু কাৰেণ্ট জাল আদি জালবোৰ তৈয়াৰ কৰি লবলৈ আৰম্ভ কৰি দিছে। অকল এয়াই নহয় পাতল জালবোৰৰ ভিতৰত টুনী জাল, কোনা জাল, পানী জাল আৰু নানা বিধৰ ফাচি

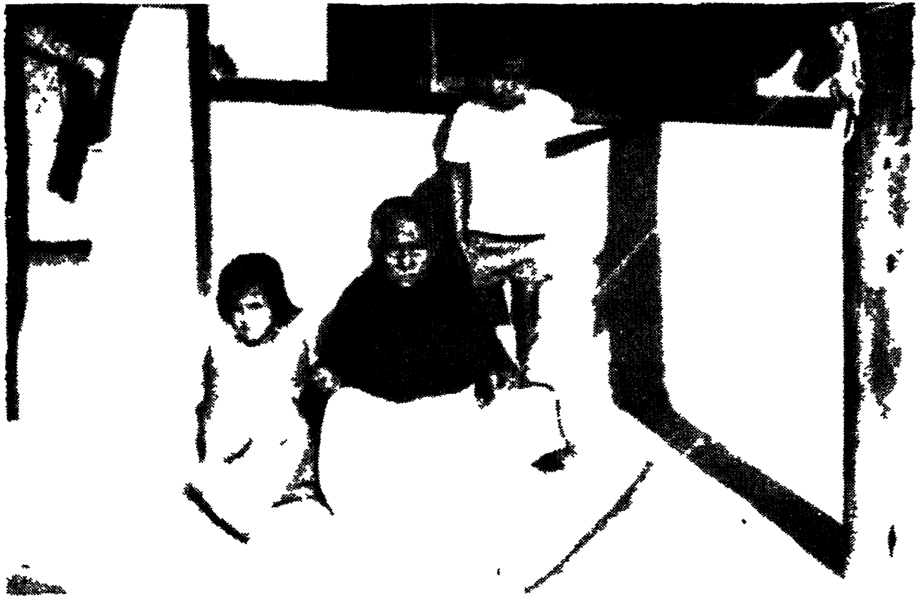

মাছমৰীয়া পৰিয়ালৰ এজনা বুঢ়ীয়ে ঘৰত জালবোৱা দৃশ্য।

এজন মাছমৰীযাই তেওঁৰ অপ্ৰাপ্ত বযস্ক লৰা দুটাৰে সৈতে ঘৰত কামিজাল মেৰামতি কৰি থকা দেখা গৈছে।

জাল আদি অসমীয়া জালোৱা সকলে ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ বুকুত বাবলৈ আৰম্ভ কৰি দিলে। অৱশ্যে ঘুলি, ওলোটা আৰু লেঙা আদিত অসমীয়া মাছমৰীয়া সকলে মৰা পাতল পাহৰ বেৰজালৰ সমকক্ষকৈ আজিলৈকে কোনো নতুন জাল আৱিষ্কাৰ হোৱা নাই। ঘুলি আদিত বাব পৰাকৈ যি এবিধ ফাচি জালৰ ব্যৱহাৰ কৰা হৈছে সেইবিধ জালেৰে অলপ অচৰপ মাছ ধৰিব পাৰি। কিন্তু একেলগে এটা সময়তে অধিক মাছ ধৰিব নোৱাৰি। তাৰোপৰি ফাচি জালেৰে এটা বিশেষ আকাৰৰ মাছহে ধৰিব পাৰি; তাতোকৈ ডাঙৰ বা সৰু মাছবোৰ ধৰিব নোৱাৰি। কিন্তু বেৰ জালেৰে বিভিন্ন আকাৰৰ মাছ একেলগে ধৰিব পাৰি। গতিকে ঘুলি, লেঙা, ওলোটা, ডোভা আৰু ডাঙৰ ডাঙৰ বিল আদিত অধিক পৰিমাণৰ মাছ একেলগে ধৰিবলৈ বেৰ জালেই বেছি উপযোগী যেন দেখা যায়।

বাৰিষা ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ বুকুৰ মিহি আৰু শান্ত সোঁত প্ৰবাহিত পানীভাগত অত দিনে অসমীয়া মাছমৰীয়া সকলে কামি জাল আৰু ভেহেলী জালকে ব্যৱহাৰ কৰি আহিছে। এই দুয়োবিধ জালেৰে ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ বুকুৰ মাত্ৰ আঢ়ৈ হাত গভীৰতাৰে চলাচল কৰা ইলীহ মাছবোৰহে ধৰি আহিছে। কিন্তু বাহিৰাগত জালোৱা সকলে ব্যৱহাৰ কৰা চাংলা জালে অসমীয়া জালোৱা সকলৰ চকু মেল খুৱালে। সেইবাবে আজি কালি অসমীয়া মাছমৰীয়া সকলে কামি জাল আৰু ভেহেলী জালৰ পৰিবৰ্তে চাংলা জাল তৈয়াৰ কৰি বাবলৈ আৰম্ভ কৰি দিছে। চাংলা জালৰ আটাইতকৈ ডাঙৰ সুবিধাটো এই যে জালখন ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ যিকোনো গভীৰতাত বাব পাৰি। একেবাৰে তলিভাগেৰে উজাই গতি কৰা ইলীহ মাছবোৰও চাংলা জালেৰে ধৰিব পাৰি। তাৰোপৰি চাংলা জাল বাওঁতে ভেহেলী আৰু কামি জালতকৈ কষ্টৰ পৰিমাণ কম হয়।

চাংলা জালৰ প্ৰচলনে অসমীয়া মাছমৰীয়া সকলৰ পৰিশ্ৰম কিছু লাঘব কৰাৰ ওপৰিও অৱস্থা বুজি একেখন নাৱেৰে ছুখন চাংলা জাল একেলগে বাব পৰা হ'ল। কিন্তু কামি জাল এখন নাওঁৰে ছুখন একেলগে বোৱা কোনোমতেই সম্ভৱ নহয়।

ইমান দিনে অসমীয়া মাছমৰীয়া সকলে ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ বুকুৰ মূল সোঁত প্ৰবাহিত জলভাগত মাছমৰাৰ কথা কোনোদিনেই ভাবিব পৰা নাছিল। সোঁত প্ৰবাহিত গভীৰতম জলভাগতো যে জালেৰে মাছ ধৰিব পাৰি সেয়া বহিৰাগত জালোৱা সকলে প্ৰমাণ কৰি দেখুৱালে। বহিৰাগত জালোৱা সকলে ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ বিভিন্ন গভীৰতাত বিবিধ ধৰণৰ ফাচি জাল মাৰিবলৈ আৰম্ভ কৰি দিলে। তেওঁলোকে অকণমান জাল এখনত কচ, পঙা ডাঙৰ ডাঙৰ ভকুৱা, ৰৌ, ৰীথা, আঁৰি আৰু গোল্লা মাছ ধৰাৰ পিছত অসমীয়া জালোৱা সকল মোহিত হ'ল। সেয়ে আজিকালি অসমীয়া মাছমৰীয়া সকলৰ ঘৰে ঘৰে নানা বিধৰ ফাচি জাল দেখা যায়। আগেয়ে অসমত লাঙি জালৰ বাহিৰে আন কোনো ফাচি জাল নাছিল। কিন্তু বাহিৰাগত জালোৱা সকলৰ আগমনৰ লগে লগে অসমত বিবিধ ফাচি জালৰ প্ৰচলন হবলৈ ধৰিলে। আজি কালি ব্যয়বহুল আদিম জালবোৰৰ পৰিবৰ্ত্তে অসমীয়া মাছমৰীয়া সকলৰ প্ৰায়বোৰে নানা-বিধৰ ফাচি জাল তৈয়াৰ কৰি লোৱা দেখা যায়।

আগেয়ে অসমীয়া মাছমৰীয়া সকলে খৰালি ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ ঠাই বিশেষে সৃষ্টি হোৱা পাক আদিতহে ঢেকী জাল পাতিছিল। পোনপটিয়া সোঁত প্ৰবাহিত পানীভাগত ঢেকী জাল পতা দেখা নগৈছিল। প্ৰকৃততে খৰালি স্বচ্ছ পোনপটিয়া সোঁত প্ৰবাহিত পানীভাগত ঢেকী জাল পাতি কোনো লাভো নাই। এটি মাছো পোৱা নাযায়। কিন্তু বহিৰাগত মাছমৰীয়া সকলে ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ

পোনপটিয়া সোঁতত এক বিশেষ পদ্ধতিৰে ঢেকী জাল পাতি মাছ মৰা ক্ষেত্ৰত এক অভিলেখ সৃষ্টি কৰিলে। তেওঁলোকে এচলীয়া বালি চাপৰিৰ কাষৰিয়া অগভীৰ সোঁত প্ৰবাহিত পানী ভাগত বাণাৰ বান্ধ দি বান্ধৰ ভাটিত এক কৌশলেৰে ঢেকী জাল পাতে। ৰৰলীয়া আদি মাছবোৰে উজায় আহি বাণাৰ বান্ধত বাধা পাই দ'ৰ মূৰেৰে পাৰ হবলৈ চেষ্টা কৰে। দ'ৰ ঠিক বান্ধৰ মূৰতে ঢেকী জালখন পতা থাকে। মাছে জালৰ ওপৰেৰে পাৰ হৈ যাবলৈ চেষ্টা কৰোতে জাল ডাঙি তাক ধৰা হয়। এই পদ্ধতিৰে বহিৰাগত জালোৱা সকলে যথেষ্ট টকা আয় কৰালৈ চাই পিছলৈ অসমীয়া মাছমৰীয়া সকলেও ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ বুকুত খৰালি বাণাৰ বান্ধ দি ঢেকী জাল পাতিবলৈ আৰম্ভ কৰিছে।

এইদৰে অসমীয়া মাছমৰীয়া সকলৰ মাছ ধৰাৰ আদিম পদ্ধতিৰ নবীকৰণ হ'ল। হয়তো অসমৰ মৎস্য শিল্পৰ কেইটামান দিশত আধুনিকৰণ ঘটিল যদিও সেয়া বৈপ্লৱিক পৰিবৰ্ত্তন ঘটিল বুলিব নোৱাৰি। সেয়া যোৱা তিনিটা দশক জুৰি হোৱা ক্ৰম বিবৰ্ত্তন হে।

আজি সমগ্ৰ পৃথিবীৰ মানৱ সমাজত যি দ্ৰুত পৰিবৰ্ত্তন ঘটিব লাগিছে তালৈ চাই অসমীয়া মাছ শিল্পৰ এয়া কোনো পৰিবৰ্ত্তন বুলিব নোৱাৰি। আজিও অসমীয়া মাছমৰীয়াই ডাঁৰ বঠা এৰিব পৰা হোৱা নাই। ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ বুকুত আজিও কোনো যান্ত্ৰিক নাওঁৰে জাল মৰা চকুত নপৰে। আজিও বৈজ্ঞানিক ভিত্তিত জাল মাৰিব পৰা হোৱা নাই। অসমৰ মাছমৰীয়া সকল জীয়াই থাকিবলৈ হ'লে মাছ শিল্পৰ এক বৈপ্লৱিক পৰিবৰ্ত্তন লাগিব। ❑❑

নৱম অধ্যায়

অসম আৰু মাছধৰা অন্যান্য ব্যৱস্থাবোৰ

আগেয়ে কৈ অহা হৈছে যে অসমীয়া প্ৰায়বোৰ মানুহে মাছ খায় আৰু মাছ মাৰে। কিন্তু মাছৰ ব্যৱসায় সকলোৱে নকৰে। কেৱল মাছমৰীয়া বুলি পৰিগণিত জাতিৰ লোকসকলেহে মাছ মাৰি খোৱাৰ উপৰিও মাছৰ ব্যৱসায় কৰে। তেওঁলোকে মাছ মাৰে, আৰু মাছ ক্ৰয়-বিক্ৰয় কৰি জীৱন-নিৰ্ব্বাহ কৰে। অৰ্থাৎ মাছমৰীয়া সকলে জীৱন-নিৰ্ব্বাহৰ বাবেহে মাছ মাৰে আৰু অন্যান্য সকলে কেৱল খাবৰ বাবেহে মাছ মাৰে।

মাছ অসমীয়া মানুহৰ এবিধ অতিকৈ প্ৰিয় খাদ্য। এই প্ৰিয় খাদ্য মাছ অসমৰ নৈ, বিল, ডোভা, ডোং আৰু বিবিধ জলাশয়ত পোৱা যায়। অসমীয়া সমাজত এই মাছমৰা কাৰ্য্য, মাছমৰীয়া আৰু অনামাছমৰীয়া আতায়েৰে মাজত অতীতৰে পৰা চলি আহিছে। মাছ মৰা ক্ষেত্ৰত মাছমৰীয়া আৰু অনামাছমৰীয়াৰ মাজৰ কোনো ব্যৱধান নাই। নৈ, বিল, জান, জুৰি আদিত মাছ মৰা অসমীয়া সমাজৰ এক প্ৰচলিত ব্যৱস্থা। জাতীয় উৎসৱ বিহুৰ সময়ত অসমীয়া ৰাইজে একগোট হৈ বিল, খাল আদিত মাছ মৰা এক সামাজিক প্ৰথা অসমৰ বহু গাঁৱত প্ৰচলিত আছে। সেই বাবে অসমীয়া মানুহৰ ঘৰে ঘৰে জাল আদিৰ উপৰিও মাছ ধৰা আৰু বহুতো সঁজুলি দেখা যায়। এই বিবিধ মাছ ধৰা সঁজুলিবোৰ মাছমৰীয়া আৰু অনামাছমৰীয়া উভয়ৰে ঘৰে ঘৰে সমানে দেখা যায়। অসমীয়া মানুহৰ ঘৰে ঘৰে থকা এই বিবিধ মাছ ধৰা সঁজুলিবোৰ প্ৰধানকৈ বাঁহ, বেত, লোৰ জোঙা অস্ত্ৰ-সস্ত্ৰ আৰু পোহৰ সৃষ্টিকাৰী কিছু ব্যৱস্থা আদিয়ে প্ৰধান। তলত অসমীয়া সমাজত

প্ৰচলিত কেইবিধমান মাছ ধৰা থলুৱা ব্যৱস্থা আৰু সঁজুলিৰ বিষয়ে আলোচনা কৰা হ'ল।

জোৰা কটা :

বাৰিষা এন্ধাৰ ৰাতি তেনেই তৰাং পানী ভাগত হাতত ভোটা লৈ পানীৰ ওপৰে ওপৰে চাই গ'লে স্বচ্ছ পানীৰ তলত থকা মাছবোৰ স্পষ্টকৈ দেখা যায়। পানীৰ তলত দেখা মাছক হাতত থকা চোকা অস্ত্ৰৰে তৎক্ষণাত কাটি পেলোৱা হয়। কটা মাছটো পিছত হাতেৰে বিচাৰি খালৈত ভৰোৱা হয়। এইদৰে মাছ কটাকে জোৰা কটা বোলে।

জোৰা কটা পদ্ধতি অসমৰ এটা অতি পুৰণি মাছ ধৰা ব্যৱস্থা। আজিও অসমৰ গাঁৱে গাঁৱে এইদৰে মাছ ধৰা ব্যৱস্থা পুৰাদমে চলি আছে। বাৰিষা যেতিয়া পথাৰবোৰ বানপানীৰে বিল-খাল আদিৰ লগত একাকাৰ হৈ পৰে তেতিয়া বিল-খাল আদিত থকা মাছবোৰ পথাৰৰ নতুন পানীত গৈ সিঁচৰিত হৈ পৰে। ঠিক এনে সময়তে গধূলি এন্ধাৰ নামি অহাৰ লগে লগে অসমীয়া মানুহে হাতত জোৰ বা ভোটা লৈ পথাৰত নামেগৈ দলে দলে। সাধাৰণতে জোৰা কটাত শিঙৰা, শিঙি, গৰৈ, কাৱৈ, কুচিয়া, তোৰামাছ, গছিমাছ, আদি পোৱা যায়।

জোঙাৰেৰে হনা :

অসমত মাছ ধৰা পুৰণি প্ৰথাবোৰৰ ভিতৰত জোঙাৰেৰে মাছ-কাছ আদি হানি ধৰা এক অন্যতম ব্যৱস্থা। আজিও এই ব্যৱস্থা অসমৰ গাঁৱে-ভূঞে চলি আছে। এইদৰে মাছ হানিবৰ বাবে মানুহে বিভিন্ন ধৰণৰ বাঁহৰ আৰু লোৰ জোঙাৰ ব্যৱহাৰ কৰি আহিছে। জোঙাৰবোৰৰ ভিতৰত এজেলীয়া, খোল্যা, তিনি খেলীয়া আদি বিভিন্ন ধৰণৰ জোঙাৰ ব্যৱহাৰ কৰি আহিছে। জোঙাৰবোৰ দীঘল বাঁহৰ নালত শালি লোৱা হয়। ওচৰত থকা

মাছ-কাছ আদি চাই-চিতি পোনপটিয়া ভাৱে হানি ধৰে। কিন্তু দূৰৈত থকা মাছবোৰ মাছৰ ঢৌ বা মাছে ধাননিৰ মাজেৰে গতি কৰোতে জোকাৰণি উঠা ধাননিক লক্ষ্য কৰি জোঙাৰ দলি মাৰি পঠিয়াই মাছ বিন্ধি পেলাই ধৰা হয়।

বাৰিষা ধাননি পথাৰবোৰ যেতিয়া বানৰ পানীয়ে বুৰায় পেলায় তেতিয়া বিল, খাল, ডোভা, ডোং আদিৰ পাৰ ভাঙি গোটেই পথাৰখনত মাছবোৰ সিঁচৰিত হৈ পৰে। এনে সময়তে দ' পানী ভাগত সৰু নাৱঁত উঠি জোঙাৰেৰে মাছ হানি ধৰা হয়। নাৱঁৰ আগত থিয় দি থাকি যি ফালেই মাছে গতি কৰা দেখে নাওঁ সেই ফালে কিছু ওচৰ চপাই জোঙাৰ দলি মাৰি উক্ত মাছ ধৰা হয়। আকৌ মুকলি পৰিষ্কাৰ পানীত মাছ দৌৰি যাওঁতে পানীৰ ওপৰিভাগত উঠা ঢৌ লক্ষ্য কৰি জোঙাৰ দলি মাৰি দি মাছ ধৰা হয়। এইদৰে জোঙাৰেৰে মাছ হনা হয় বাৰিষা ঋতুতহে। সচৰাচৰ খৰালি কালচোৱাত এনে ধৰণে মাছ ধৰিব নোৱাৰি। জোঙাৰেৰে হনা মাছবোৰৰ ভিতৰত বৰালি, শল, শাল আৰু তেনে আকাৰৰ অন্যান্য মাছ পোৱা যায়। খৰালি জোঙাৰে মাছ হনা পদ্ধতি অলপ বেলেগ। খৰালি যি পদ্ধতিত মাছ হনা হয় তাক লাইটপোৰা বোলে।

লাইটপোৰা :

খৰালি গভীৰ নৈ, বিল, ডোভা, ডোং আদিত জোঙাৰেৰে মাছ-কাছ আদি হানি ধৰা আন এটা ব্যৱস্থা হৈছে লাইটপোৰা। তৰাং পানী ভাগত হাতত জোৰ বা ভোটা লৈ যিদৰে জোৰা কটা হয় ঠিক তেনেকৈ গভীৰ নৈ-বিল, ডোভা আদিত শক্তিশালী পোহৰৰ সহায়ত মাছ-কাছ আদি জোঙাৰেৰে হনা হয়। এইদৰে শক্তিশালী পোহৰৰ সহায়ত পানীত মাছ হনা ব্যৱস্থাটোকে লাইটপোৰা বোলে।

খৰালি নৈ, বিল, ডোভা আদিৰ পানীভাগ স্বচ্ছ হৈ পৰে। ৰাতি এনে স্বচ্ছ পানীৰ ওপৰত শক্তিশালী পোহৰ ধৰিলে পানীৰ বহু তললৈ সকলো স্পষ্টকৈ দেখা যায়। সাধাৰণতে ঘুলি, ওলোটা; বিল আৰু সোঁতহীন নৈৰ পানীভাগত অসমীয়া মানুহে এন্ধাৰ ৰাতি নাওঁৰ আগত এটি শক্তিশালী পোহৰ স্থাপন কৰে। এই পোহৰে যাতে নাওঁৰ গুৰিয়ালজনক নাওঁবোৱাত ব্যাঘাত দিয় নোৱাৰে তাৰ বাবে পোহৰৰ প্ৰতিৰোধকৰ ব্যৱস্থা কৰে। মানে এখন ডাঙৰ ঢাকনি দি নাওঁখনৰ ফালে আন্ধাৰ কৰি ৰখা হয়। ফলত গুৰিয়ালজনে সহজে নাওঁখন আগুৱাই নিয়াত কোনো অসুবিধা নাপায়। লাইটটোৰ কাষত ঠিক আন্ধাৰখিনিতে এজনে জোঙাৰ লৈ থিয় হৈ থাকে। পানীত মাছ দেখাৰ লগে লগে জোঙাৰেৰে হানি ধৰি পেলায়। এয়াই লাইটপোৰা।

নৈৰ ঘুলি আদিত এইদৰে মাছ মাৰিলে সচৰাচৰ মাছে সেই ঘুলি আদিত আশ্ৰয় নলয়। সেইবাবে মীন মলদাৰ সকলে নৈৰ ঘুলিত এনে ধৰণে মাছ মাৰিবলৈ কাকো পট্টা নিদিয়ে।

উপৰোক্ত মাছ ধৰা ব্যৱস্থবোৰৰ উপৰিও অসমীয়া মানুহৰ ঘৰে ঘৰে বাঁহ, বেত আদিৰে সজা চেপা, চৰহা, দিঙৰি, দলঙা আৰু খাঙৰা আদি মাছ ধৰা সজুলি দেখা যায়। তলত সেইবোৰৰ বিষয়ে সম্যক আলোচনা কৰা হ'ল।

চেপা ঃ

চেপা বাঁহৰ সৰু সৰু কাঠিৰে তৈয়াৰী এবিধ মাছধৰা থলুৱা সঁজুলি। চেপা প্ৰধানকৈ প্ৰবাহিত জান-জুৰিৰ অগভীৰ পানী ভাগত বান্ধ দি পতা হয়। তাৰোপৰি সোঁত প্ৰবাহিত অগভীৰ পথাৰত বান্ধ দিও চেপা পতা হয়। বান্ধৰ একেবাৰে নিম্ন ভাগেদি মাজে মাজে পানী বৈ যাব পৰাকৈ বাট ৰখা হয়। বান্ধৰ তলৰ উক্ত বাটবোৰতে

চেপাবোৰ পাতি ৰখা হয়। চেপাৰ মুখখন এনেধৰণে সজা হয় যাতে মাছ এবাৰ চেপাৰ ভিতৰলৈ সোমালে আৰু ওলাই আহিব নোৱাৰে। মাছ সোমাই জমা হ'লে চেপাবোৰ দাঙি মাছবোৰ ধৰা হয়। পিছত আকৌ পতা হয়। চেপাত সকলো ধৰণৰ সৰু মাছ পোৱা যায়।

চৰ্‌হা :

চৰ্‌হা আন এবিধ বাঁহেৰে সজা থলুৱা মাছ ধৰা সঁজুলি। চৰ্‌হাৰে সকলো ধৰণৰ সৰু মাছ ধৰা হয়। চৰ্‌হাবোৰ সচৰাচৰ অগভীৰ প্ৰবাহিত পানীৰ পথাৰৰ আলি আদিত পাতি ৰখা হয়। চৰ্‌হাতো মাছ সোমালে ঘূৰিব নোৱাৰি বন্ধ হৈ ৰয়। চৰ্‌হা কেৱল বাঁৰিষা যেতিয়া ধাননি পথাৰবোৰ বানৰ পানীয়ে প্ৰথম তল নিয়াই তেতিয়াই পতা হয়। পথাৰত পানীৰ গভীৰতা বৃদ্ধি পোৱাৰ লগে লগে চৰ্‌হা পতা বন্ধ হৈ যায়।

দিঙৰি :

দিঙৰি বাঁহেৰে সজা এবিধ বৃহৎ আকাৰৰ চেপা জাতীয় মাছ ধৰা অসমীয়া থলুৱা সঁজুলি। ইয়াক ডাঙৰ ডাঙৰ জান নৈ আদিৰ বুকুত বান্ধ দি পতা হয়। দিঙৰিত সদায় ডাঙৰ আকাৰৰ মাছহে লাগে। সচৰাচৰ ৰাতিৰ ভাগত দিঙৰিত মাছ বেছিকৈ সোমায়।

দলঙা আৰু খাঙৰা :

সাধাৰণতে যিবোৰ নৈ জান আদিত বান্ধ দিব নোৱাৰি সেইবোৰ ঠাইত দলঙা আৰু খাঙৰা পতা হয়। এই দুয়োবিধ সঁজুলি বাৰিষা যেতিয়া নৈ, জান, জুৰি আদিৰ পানী শুকাই আহে তেতিয়া পতা হয়।

দলঙা—সৰু চাৰি এখনৰ দৰে বিশেষ ভাৱে বাঁহেৰে সজা হয়। পানীত পাতিবৰ সময়ত ইয়াৰ ওপৰত গছৰ ডাল আৰু

অন্যান্য জাবৰ-জোঁথৰ আদি এনে ভাবে বান্ধি দিয়া হয় যে মাছ ইয়াৰ ভিতৰত সোমালে তৎক্ষণাত বাহিৰলৈ যাব নোৱাৰে। দলঙা এবাৰ পানীত পতাৰ দুই তিনিদিন পিছে পিছে দঙা হয়।

খাঙৰাও বাঁহেৰে সজা, গোলাকাৰ আৰু দীঘলীয়া। ইয়াৰ পেটটোত গছৰ সৰু সৰু ডাল আৰু অন্যান্য সৰু সৰু জেং জাবৰ আদি ভৰাই দি পানীত ডুবাই ৰখা হয়। সোঁতে যাতে উটাই নিব নোৱাৰে তাৰ বাবে ইয়াক এডাল দীঘল ৰচিৰে বান্ধি ৰখা হয়। ইয়াকো দুই তিনি দিনৰ মূৰে মূৰে টানি তোলা হয়। দলঙাত আৰু খাঙৰাত সচৰাচৰ সৰু মাছহে পোৱা যায়।

দকুক :

দকুক বাঁহেৰে সজা বৰশী জাতীয় অসমীয়া থলুৱা মাছ ধৰা সঁজুলি। বাৰিষা যেতিয়া বানৰ পানীয়ে ধাননি পথাৰবোৰ তল নিয়াই তেতিয়া ধাননিৰ মাজে মাজে ফৰিং গাঠি দি পতা হয়। মাছে গাঠি দিয়া ফৰিঙত মুখ দিয়াৰ লগে লগে তাৰ মুখখন দকুকে শালি পেলায়। ফলত মাছে লৰচৰ কৰিব নোৱাৰি জব্দ হৈ ৰৈ যায়। দকুকত প্ৰধানকৈ কাৱৈ আৰু গৰৈ মাছ বেছিকৈ লাগে।

বৰশী :

সকলোৰে পৰিচিত মাছধৰা যন্ত্ৰটো হৈছে বৰশী। বৰশী বিবিধ আকাৰৰ দেখা যায়। বৰশীত টোপ লগাই দি পানীত পেলাই ৰখা হয়। মাছে উক্ত টোপ গিলিলে বৰশীত লাগি ধৰে।

আজিকালি এচাম বহিৰাগত মাছমৰীয়াই ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ বুকুৰ সোঁত প্ৰবাহিত গভীৰ পানীভাগত শই শই বৰশী টোপ লগাই পেলাই ৰাখে। এইদৰে বৰশী বাই তেওঁলোকে যথেষ্ট মাছ ধৰে।

সোঁত প্ৰবাহিত গভীৰ পানীভাগত পতা বৰশীত ডাঙৰ ডাঙৰ মাছ পোৱা যায়।

জাকৈ আৰু পল ঃ

জাকৈ আৰু পল আন দুবিধ অসমীয়া থলুৱা মাছ ধৰা সঁজুলি। এই দুয়োবিধ সঁজুলি সকলোৰে পৰিচিত। পল যিদৰে কেৱল মতা মানুহে মাছ ধৰা সঁজুলি হিচাবে পৰিগণিত ঠিক সেইদৰে জাকৈ মাইকী মানুহে মাছ ধৰা সঁজুলি হিচাবে পৰিগণিত। অসমীয়া প্ৰতিখন গাঁৱৰ জীয়াৰী-বোৱাৰী সকলে আজিও বিল, ডোভা, ডোং, খাল আৰু ধাননি পথাৰত জাকৈ বাই মাছ ধৰি থকা দেখা যায়। অসমীয়া গাঁৱলীয়া পুৰুষ সকলক আজিও বিলে-খালে, জানে-জুৰিয়ে পল বাই মাছ ধৰা দেখা যায়। জাকৈত সচৰাচৰ সৰু সৰু পোনা মাছ পোৱা যায়। কিন্তু পলত সদায় মধ্যমীয়া আকাৰৰ মাছ পোৱা যায়।

ওপৰত আলোচনা কৰা মাছ ধৰা সঁজুলিবোৰৰ উপৰিও মাছমৰীয়া সকলে আৰু কিছু অন্যান্য ধৰণে মাছ ধৰা দেখা যায়। সেই ব্যৱস্থা কেইটাৰ বিষয়ে তলত আলোচনা কৰা হ'ল।

ভেটা ধৰা ঃ

বাৰিষা ব্ৰহ্মপুত্ৰ আৰু ইয়াৰ উপনৈ সমূহৰ বানপানীয়ে ইয়াৰ দুই পাৰ ওপচাই পেলায়। নৈৰ কাষৰীয়া দ, বাম, খাল, ডোং সকলো পানীয়ে বুৰাই একাকাৰ কৰি পেলায়। কিন্তু পানী শুকোৱাৰ লগে লগে ওখ ঠাইবোৰ ওলাই পৰে আৰু দ ঠাইবোৰ বহু দূৰ ব্যাপি বিলৰ সদৃশ হৈ ৰৈ থাকে। কিন্তু পানী বেছিকৈ শুকোৱাৰ পিছত দ ঠাইবোৰত জমা হৈ থকা পানীভাগো শুকাই বৰি হৈ যায়। এইদৰে বিলৰ সদৃশ ডাঙৰ হৈ ৰৈ থকা পানীভাগৰ মুখত বাঁহৰ বাণা দি থৈ শেষত পানী

কমি অহাৰ লগে লগে তাৰ ভিতৰত থকা মাছবোৰ ধৰা হয়। এইদৰে মাছ ধৰা ব্যৱস্থাকে ভেটা ধৰা বোলে।

সচৰাচৰ শৰৎ কালৰ আৰম্ভণিৰ লগে লগে ভেটা ধৰা কাৰ্য্য আৰম্ভ হয়। বালি চাপৰিৰ দ পানীভাগত পানী বাহিৰ হোৱা পথত বাণাৰ বান্ধ দি বাখি ভেটা ধৰা হয়। ভেটাত প্ৰধানকৈ সৰু মাছ বেছিকৈ পোৱা যায়।

জেং বা কাটা দিয়া ঃ

যিবোৰ বিল-খাল আৰু ডোভাত জাল মাৰি মাছ ধৰাৰ সুবিধা নাথাকে সেই পানীভাগৰ বিশেষ বিশেষ ঠাইত গছৰ ডাল কাটি আনি পেলাই দি মাছৰ আশ্ৰয়ৰ স্থলৰ সৃষ্টি কৰা হয়। এইদৰে গছৰ ডাল জেং আদি পেলোৱা পানীভাগত বিলটোৰ প্ৰায়বোৰ ডাঙৰ সৰু মাছে গৈ আশ্ৰয় লয়। এইদৰে বহুদিনলৈ পেলাই থোৱাৰ ফলত সেয়া মাছৰ বাবে এক আবাসস্থলীত পৰিণত হয় গৈ।

এইদৰে কেইমাহ মান থকাৰ পিছত এটা সময়ত সমস্ত জেং দি ৰখা পানীভাগ দূৰৈৰ পৰা প্ৰথমে জালেৰে বেৰি পেলোৱা হয়। জালখন সম্পূৰ্ণৰূপে কাটাৰ ওচৰ চপাই অনাৰ পিছত বাণাৰে আন এটা ঘেৰ দিয়া হয়। বাণাৰ ঘেৰ দিয়া হোৱাৰ পিছত পানীৰ তলত থকা ডাল, জেংবোৰ উঠাই পেলোৱা হয়। পানীৰ তলিভাগ সম্পূৰ্ণৰূপে পৰিষ্কাৰ কৰি পিছত আন এখন বেৰজালেৰে তাত থকা মাছবোৰ ধৰা হয়। এইদৰে জাল মৰাকে কাটা মৰা বা জেং মৰা বোলে।

বাণ দিয়া ঃ

কোনো কোনো অগভীৰ নৈ বা জান আদিত বাণাৰ বান্ধ দি সৰু ডাঙৰ সকলো ধৰণৰ মাছ ধৰা হয়। বান্ধটো বাণাৰে এনেভাবে দিয়া হয় যে সমস্ত নৈ বা জানটোৰ পানীভাগ বাণাৰ ওপৰেৰে

বাগৰি যায়। এইদৰে পানীভাগৰ লগতে অহা মাছবোৰো বাণাৰে ওপৰলৈ আহি বাগৰি গৈ বিশেষ ভাবে সজাই ৰখা ভমালত পৰেগৈ। এইদৰে মাছ ধৰাকে বাণ ধৰা বোলে।

খাল সিঁচা ঃ

অসমীয়া মানুহে বিলৰ পাৰত খাল-খান্দি তাৰ বুকুত গছৰ ডাল, জেং আদি দি ৰাখে। বাৰিষা এইবোৰ খাল বিলৰ লগত একাকাৰ হৈ থাকে। কিন্তু খৰালি সেইবোৰ সম্পূৰ্ণ ওলাই পৰে। খালবোৰ বিলৰ লগত এখন মুখেৰে সংযোগ কৰি ৰখা হয়। খৰালি বিলত মাছ মাৰিবলৈ ধৰাৰ লগে লগে প্ৰায়বোৰ মাছে এই খালবোৰত আশ্ৰয় লয় গৈ। এনে সময়তে খালৰ মুখত মাটিৰ বান্ধ দি ভিতৰৰ পানী ভাগ সিচি পেলাই সকলো মাছ ধৰা হয়। মাছ ধৰা হোৱাৰ পিছত জেং-জাবৰবোৰ আকৌ খালৰ বুকুত দি মুখখন খুলি দিয়া হয়। এইদৰে বিলত পানী থাকে মানে খালটো সময়ে সময়ে সিচি তাত জমা হোৱা মাছবোৰ ধৰা হয়। এইদৰে মাছ ধৰাকে খাল সিঁচা বোলে।

মাছৰ উজান উঠা :

ফাগুন মাহৰ পৰা বহাগ মাহলৈ হোৱা দবা-পিতা বৰষুণত পুখুৰি বিল, পিটনি আদিত থকা বিশেষকৈ কাৱৈ, শিঙি, মাগুৰ আদি মাছবোৰে বৰষুণৰ পানীতে স্থল ভাগলৈ বগাই আহে। এনেদৰে বৰষুণৰ পানীত মাটিলৈ বগাই অহা মাছবোৰ মানুহে ধৰে। এইদৰে বগাই ফুৰা মাছ ধৰাকে অসমীয়া মানুহে উজান ধৰা বোলে। মাছবোৰ বগাই অহাকে মাছৰ উজান উঠা বোলে।

এইদৰে অসমীয়া মানুহে বিবিধ ব্যৱস্থাৰে তেওঁলোকৰ প্ৰিয় খাদ্য মাছ ধৰে। □□

দশম অধ্যায়

জালোৱা আৰু সামগ্ৰী

বহুতৰে ধাৰণা কেৱল জালখন হ'লেই মাছমৰীয়া এজনৰ বাবে সকলো হৈ যায়। মানে জালখন হ'লেই মাছ উৎপাদন কৰিব পাৰে। পিছে কার্যতঃ সেইটো নহয়। জালৰ ওপৰিও এজন মাছমৰীয়াক মাছ উৎপাদন কৰিব পৰা অৱস্থাৰ পর্য্যায়লৈ যাবলৈ আৰু বহু বস্তুৰ প্ৰয়োজন হয়। এখন জাল মাছ উৎপাদন কৰি তুলিবলৈ এজন মাছ মৰীয়াক যিবোৰ আৱশ্যকীয় বস্তুৰ প্ৰয়োজন তলত তাৰ সম্যক আলোচনা কৰা হ'ল।

নাওঁ ঃ

নাওঁ পানীত চলাচল কৰিব পৰা একমাত্ৰ নির্ভৰযোগ্য অযান্ত্ৰিক যান। গতিকে মাছ মাৰিবলৈ যাওঁতে এজন মাছমৰীয়াৰ আটাইতকৈ বেছি যিটো বস্তুৰ প্ৰয়োজন সেয়া হৈছে নাওঁখন। পানীত মাছ মাৰিবলৈ নাওঁ লাগিবই। গতিকে জালখন হ'লেই মাছ উৎপাদন কৰিব নোৱাৰি যদিহে নাওঁ নাথাকে।

বর্ত্তমান অসমীয়া মাছমৰীয়া সকলৰ বাবে নাৱঁৰ অভাৱ এটা ডাঙৰ সমস্যা হৈ দেখা দিলে। নাৱঁৰ সমস্যাৰ মূলত হৈছে ইয়াক তৈয়াৰ কৰা সামগ্ৰী সমূহৰ অত্যাধিক মূল্য বৃদ্ধি। এখন নতুন নাওঁ তৈয়াৰ কৰিবলৈ বহু টকাৰ প্ৰয়োজন। দৰিদ্ৰ মাছমৰীয়া সকলৰ বাবে ই এক ভাবিব নোৱাৰা কথা।' যি সকল মাছমৰীয়াৰ তেওঁলোকৰ আতা পিতাৰ দিনৰ নাওঁ আছিল সিও দীর্ঘদিন ধৰি মেৰামতিৰ অভাৱত নষ্ট হৈ গৈছে, নতুবা অচল

অৱস্থা পাইছে গৈ। খুউব কম সংখ্যক লোকেহে পুৰণি নাওঁখন মেৰা মতিৰে ঠিক কৰি ৰাখিব পাৰিছে।

নাওঁ মেৰামতি কৰিব নোৱাৰাৰ মূলতে হৈছে আজিকালি নাওঁ বন্ধোৱা মিস্ত্ৰীৰ অভাৱ। ঘৰ সজোৱা মিস্ত্ৰীয়ে নাওঁ বন্ধাব নোৱাৰে। নাৱঁৰ জোৰাবোৰ বিশেষ ধৰণে দিয়া হয়। কাঠৰ জোৰাবোৰ ঠিকমতে দিব নোৱাৰিলে সামান্য আঘাটতে জোৰা খুলি গৈ বিপদৰ সন্মুখীন হব লগা হব পাৰে। নাওঁ বন্ধোৱা বুঢ়া মিস্ত্ৰীবোৰ মৰি যোৱাৰ পাছত নতুন নাওঁ বন্ধোৱা মিস্ত্ৰীৰ অভাৱ ঘটিছে।

তাতোকৈ বেছি অভাৱ ঘটিছে নাওঁ সাজিবৰ বাবে প্ৰয়োজনীয় কাঠৰ। আজিকালি নাওঁ সাজিবলৈ প্ৰয়োজনীয় গমাৰি, আজাৰ, গন্ধসৰৈ আদি কাঠ বিচাৰি পোৱা নাযায়। কেতিয়াবা বিচাৰি পালেও নাৱঁত লগাব পৰা অৱস্থাত বা আকাৰত পোৱা নাযায়। বজাৰত পোৱা কাঠবোৰ সদায়ে ঘৰুৱা আচবাব আদি সজাৰ উপযোগীকৈ ফলা হয়। অৰ্থাৎ কাঠবোৰ এক ইঞ্চি বা তাতোকৈ কম মোটাকৈ ফালে। কিন্তু নাৱঁৰ বাবে ১½″। ২″ ইঞ্চি মোটা হব লাগে। ইমান মোটাকৈ আজিকালি কোনো কাঠৰ মিলে তক্তা নাফালে। নাৱঁৰ কাৰণে লগা হ'লে মিল মালিকক আগতীয়াকৈ কৈ আহিব লাগিব। মিল মালিক সকলেও এখন বা দুখন তক্তাৰ বাবে এটা কাঠৰ গোল ফালিবলৈ ইচ্ছা নকৰে। কাৰণ উক্ত কাঠবোৰৰ চাহিদা অত্যাধিক। ফলত গৰীৱ মাছমৰীয়া এজনৰ বাবে সেয়া কোনোমতেই সম্ভৱ নহয়।

নাওঁ তৈয়াৰ বা মেৰামতি কৰোতে বেছি খৰছ পৰাৰ আন এটা কাৰণ হ'ল নাৱঁৰ বাবে প্ৰয়োজনীয় গজাল আৰু খিলিৰ দাম বৃদ্ধি। নাৱঁৰ জোৰাবোৰত যি গজাল লগোৱা হয় তাক

খিলি বোলে। নাৱঁৰ কাঠৰ প্ৰতিটো জোৰাত খিলিবোৰ তলে ওপৰে প্ৰায় এক ইঞ্চি আঁতৰে আঁতৰে সমস্ত জোৰাটোত মৰিব লাগে। গতিকে এখন নাওঁ তৈয়াৰ বা মেৰামতি কৰোতে বহুতো খিলিৰ প্ৰয়োজন হয়। তাৰোপৰি নাৱঁৰ মিস্ত্ৰীৰ হাজিৰা কাঠৰ দীঘ প্ৰস্থৰ ওপৰত নিৰ্ভৰ কৰিহে নিৰ্ণয় হয়। কাঠ এচটাৰ প্ৰস্থ যিমানেই বেছি সিমানেই হাজিৰাৰ নিৰিখও বাঢ়ি যায়।

মাছমৰীয়া সকলৰ নাওঁবোৰ সোনকালে নষ্ট হৈ যোৱাৰ প্ৰধান কাৰণ হ'ল ধুমুহা বতাহ। ফাগুন, চ'ত মাহৰ ধুমুহা বতাহত ঘাটত বান্ধি থোৱা নাওঁ ঢৌৰ কোবত নষ্ট হৈ যায়। অৱশ্যে নাৱঁত মানুহ থকা অৱস্থাত সহজে নষ্ট হৈ যোৱাৰ সম্ভাৱনা নাথাকে। কিন্তু ৰাতি ঘাটত বান্ধি থোৱা অৱস্থাত ধুমুহা হোৱাৰ ফলত বহুতৰ নাওঁ নষ্ট হৈ যায়। তাৰোপৰি বাৰিষা ড'কা চাকনৈয়া আৰু ছুৱাৰ গৰিয়াত পৰিও দুই এখন নাওঁ ধ্বংস হোৱা দেখা যায়।

আলকতৰা :

মাছমৰীয়া সকলৰ আন এটা অত্যাৱশ্যকীয় বস্তু হৈছে আলকতৰা। নাওঁ আৰু জাল উভয়তে আলকতৰাৰ প্ৰয়োজন। বিশেষকৈ নাৱঁত এটা নিৰ্দ্দিষ্ট সময়ৰ অন্তৰে অন্তৰে আলকতৰা দি নাথাকিলে নাৱঁৰ কাঠত পানী ধৰে। কাঠত পানীয়ে ধৰা মানে সোনকালে কাঠ পচিবলৈ আৰম্ভ হোৱা আৰু জোৰাবোৰেৰে পানী সৰকিবলৈ আৰম্ভ কৰে। কিন্তু সঘনে আলকতৰা দি থাকিলে সোনকালে নষ্ট হোৱাৰ ভয় নাথাকে।

নাৱঁত যি দৰে আলকতৰা দিব লাগে; বিশেষকৈ বেৰ জালত আলকতৰা দিবই লাগিব। কাৰণ ঘুলি আদিত পেলোৱা বেৰ জাল একেৰাহে পানীৰ তলত প্ৰায় এমাহ পৰ্য্যন্ত থাকে। এইদৰে সুতাৰ জাল এখন একেৰাহে পানীৰ তলত থাকিলে নিশ্চয়

সোনকালে নষ্ট হৈ যাবই। এই অসুবিধাবোৰ দূৰ কৰিবলৈ জালোৱাসকলে বেৰ জালত আলকতৰা দি লয়। আলকতৰা দিয়া বেৰ জাল পানীত বহু দিনলৈ পৰি থাকিলেও জালত পানীয়ে ধৰিব নোৱাৰে। মানে জালখনত সোনকালে পচ ধৰাৰ সম্ভাৱনা নাথাকে। পিছে আজিকালি এই আলকতাৰাৰ দাম যথেষ্ট বৃদ্ধি পাইছে।

অৱশ্যে সকলো জালত আলকতৰা দিয়া নহয়। সাধাৰণতে পাতল বেৰ জালবোৰতহে আলকতৰা দিয়া হয়। আন জালবোৰত অলকতৰাৰ পৰিবৰ্ত্তে কেন্দুৰ গাব দি জালখন সোনকালে পচ ধৰাৰ পৰা ৰক্ষা কৰা হয়। যিবোৰ অঞ্চলত কেন্দু পোৱা নাযায় সেইবোৰ ঠাইত দেৱা, জাম, জিয়া আদি কেইবিধমান গছৰ ছালেৰে গাব দিয়া হয়। এটা সময়ৰ মূৰে মূৰে জালত গাব দিবই লাগিব। কিন্তু আলকতৰা জালত এবাৰেই দিয়া হয়। দ্বিতীয়বাৰ আৰু আলকতৰা দিয়াৰ প্ৰয়োজন নহয়।

বাঁহ :

জালোৱা সকলৰ বাবে আন এটা অত্যাৱশ্যকীয় বস্তু হৈছে বাঁহ। প্ৰায় সকলো জালতে বাঁহ লাগে। বিশেষকৈ ঢেকী জাল আৰু বেৰ জাল বাঁহ নহ’লে বাবই নোৱাৰি। বাঁহ কেৱল যে জালতে লাগে এনে নহয়। যি খন নাওঁত উঠি মাছমৰীয়া সকলে মাছ মাৰে সেইখন নাওঁৰ বুকুত পাৰি দিয়া “ধাওঁত” “জকান” ডাঁৰৰ নাল, ডাঁৰৰ ঘোৰা, নাওঁৰ ছৈ সকলো বাঁহৰে তৈয়াৰ কৰিব লাগে। তাৰোপৰি অন্যান্য প্ৰতিটো কামত বাঁহৰ আৱশ্যক হয়। কিন্তু আজিকালি বাঁহৰ দাম অত্যাধিক বৃদ্ধি পাইছে। তাৰোপৰি আজিকালি বাঁহ যতে ততে বিচাৰি নপোৱা হৈছে।

মৰাপাট আৰু ৰচি :

মাছমৰীয়া সকলৰ বাবে মৰাপাট আৰু ৰচি অতি লাগতিয়াল বস্তু। জালৰ সকলো ক্ষেত্ৰতে মৰাপাট বা ৰচি লাগিবই। নাওঁ

বিলৰ বুকুত লাঙি জালেৰে এখণ্ড পানী বেৰি লৈ তাৰ বুকুত পল মাৰি থক দেখা গৈছে

জালোৱা সকলে ঘুলিত পাতল পাহৰ বেৰজালেৰে বুকখেও মাৰ মাছ ধৰা দৃশ্য। পিছফালে আৰণ জালেৰে সৈতে ঘুলিৰ মাথাৰ পৰা কিছু আতৰত বাঁন্ধি ৰখা মূল বেৰজালখন দেখা গৈছে।

জাল আদি বান্ধিবলৈ বহুতো ৰচিৰ প্ৰয়োজন হয়। এতিয়া মৰাপাট আৰু ৰচিবো অন্যান্য বস্তুৰ লগতে সমানে দাম বৃদ্ধি পাইছে।

গুলি :

প্ৰায়বোৰ বেৰ জালৰ বাবে লোৰ বা মাটিৰ গুলিৰ প্ৰয়োজন। উকা বেৰজালত মাটিৰ গুলিকে ব্যৱহাৰ কৰা দেখা যায়। কিন্তু ঘাই যুক্ত বেৰ জালৰ বাবে বহুতো লোৰ গুলিৰ আৱশ্যক হয়। তাৰোপৰি খেৱালি, ৰাঘ, ওঠাৰ, চেচাজাল আদিৰ বাবে লোৰ গুলি লাগে। মাটিৰ গুলিবোৰ স্থানীয় হীৰা আৰু কুমাৰ সকলে তৈয়াৰ কৰে। আজিকালি লোৰ গুলিৰ দাম যথেষ্ট বৃদ্ধি পাইছে।

ডাঁৰ বঠা আৰু লগি :

প্ৰতিজন মাছমৰীয়াক নিজাকৈ ডাঁৰ আৰু বঠাৰ প্ৰয়োজন। ডাঁৰ আৰু বঠা জালোৱা সকলে নিজে তৈয়াৰ কৰি লব নোৱাৰে। মিস্ত্ৰীয়েহে তৈয়াৰ কৰি দিয়ে। খুব কম সংখ্যক মাছমৰীয়াই ডাঁৰ আৰু বঠা নিজে নিজে তৈয়াৰ কৰি লয়। বঠা তৈয়াৰ কৰিবলৈ গমাৰি, গন্ধসৰৈ, আজাৰ আৰু তিতাচাপা কাঠৰ আৱশ্যক। পিছে উক্ত কাঠবোৰ আজিকালি পাবলৈ টান। উপযুক্ত কাঠৰ অভাৱত এতিয়া বহু মাছমৰীয়াই নাম নজনা কাঠৰো বঠা তৈয়াৰ কৰিবলৈ বাধ্য হৈছে। ডাঁৰ সাধাৰণতে শাল কাঠৰে তৈয়াৰ কৰা হয়।

সূতা :

মাছমৰীয়া সকলে আজি যিটো বস্তুৰ বাবে আটাইতকৈ বেছি সমস্যাৰ সন্মুখীন হব লগা হৈছে সেয়া হৈছে সূতা। সূতাৰ দাম বৃদ্ধিয়ে মাছমৰীয়া ৰাইজৰ কঁকাল ভাঙিছে। সূতাৰ দাম বৃদ্ধিৰ বাবে আজিকালি মাছমৰীয়া সকলে ডাঙৰ জাল তৈয়াৰ কৰিবলৈ এৰি দিছে। যিবোৰ জাল নিম্নতম সূতাৰে তৈয়াৰ কৰিব পাৰি তেনেবোৰ জালহে কৰিবলৈ বাধ্য হৈছে।

জাপি :

জালোৱা সকলৰ বাবে জাপি ৰ'দ আৰু বৰষুণৰ একমাত্ৰ সাৰথি। হালুৱৈ এজনৰ বাবে জাপিটো যেনে অত্যাৱশ্যকীয়, জালুৱৈজনৰ বাবেও সেই একে আৱশ্যকীয়। বাঁহৰ দাম বৃদ্ধিৰ লগে লগে জাপিৰো দাম যথেষ্ট বাঢ়ি গৈছে।

ছৈ :

জালোৱা সকলৰ বাবে নাওঁৰ ছৈখন অতি আৱশ্যকীয় সম্পদ স্বৰূপ। নাওঁত ছৈ খন নাথাকিলে মাছমৰীয়া সকল এক প্ৰকাৰ আশ্ৰয়হীন হৈ পৰে। ছৈ মাছমৰীয়া সকলে নিজে তৈয়াৰ কৰি লয়। সকলো বস্তু কিনি লবলগীয়া হোৱা বাবে ছৈখনতো যথেষ্ট খৰছ পৰে। এজন দুখীয়া মাছমৰীয়াৰ বাবে এই সকলো বস্তু অকলে তৈয়াৰ কৰি লোৱা সম্ভৱ নহয়।

চৌকা :

নাওঁত চলিবলৈ হ'লে কেইবিধমান বস্তু সদায়ে নাওঁত মজুত থাকিব লাগিব। তেনে অতি আৱশ্যকীয় এবিধ বস্তু হৈছে জুই জ্বলাবলৈ চৌকাটো। নাওঁত ব্যৱহাৰ কৰা চৌকাটো কেৰাচিন তেলৰ টিনেৰে তৈয়াৰি। মাছমৰীয়া সকলে সেই চৌকাটো খুব কম সময়ৰ ভিতৰতে তৈযাৰ কৰিব পাৰে। তেনে এটা টিনৰ চৌকা মাছমৰীয়া সকলে সকলো সময়তে লগত লৈ ফুৰে।

পাল :

মাছমৰীয়া সকলৰ আন এবিধ আৱশ্যকীয় বস্তু হৈছে পালখন। অলপীয়া বতাহত পাল তুলি দি ঘণ্টাৰ বাট নিম্নতম সময়ত অতিক্ৰম কৰিব পাৰি বিনা পৰিশ্ৰমে। পাল তৰি দি উজান-ভাটি কৰি থাকিব পাৰিলে মাছমৰীয়া সকল নাওঁবোৱা কষ্টৰ পৰা ৰক্ষা পাব পাৰে।

খালৈ আৰু তালা :

জালোৱা সকলক মাছ মাৰোতে খালৈ বা তালা অতি প্ৰয়োজন হৈ পৰে। জালৰ খেওমাৰি মাছবোৰ প্ৰথমে জালৰ পৰা ধৰি আনি খালৈ বা তালাত ভৰায়। তাৰ পিছত সেই মাছবোৰ নাওঁৰ বুকুত ঢালি ৰাখে।

খালৈৰ গলটো সৰু পেটটো ডাঙৰ আৰু মুখখন গলটোত কৈ কিছু বহল। তালাৰ পেটটো ডাঙৰ আৰু মুখখন পেটতো অনুযায়ী কিছু সৰু। তালাৰ গল নাথাকে আৰু ই খালৈতকৈ যথেষ্ট ডাঙৰ। তালাত ডাঙৰ মাছ ভৰোৱা হয়।

দা কটাৰী :

মাছমৰীয়া সকলক সকলো সময়তে দা কটাৰী আদিৰ প্ৰয়োজন। জালৰ কামৰ ওপৰিও মাছ কটা আৰু তৰকাৰী আদি কাটিবলৈ দা কটাৰীৰ প্ৰয়োজন হয়। আত্ম ৰক্ষাৰ বাবেও তেওঁলোকৰ বাবে দা কটাৰী অতি প্ৰয়োজন।

খিলি আৰু গজাল :

নাওঁৰ যি কোনো অংশ মেৰামতি কৰিবলৈ হ'লে খিলি আৰু গজালৰ প্ৰয়োজন। হাতুৰী এটাৰে সৈতে এই দুবিধ বস্তু মাছমৰীয়া সকলে মজুত ৰাখিব লগীয়া হয়। খিলিবোৰ চেপেটা আৰু দুয়োমূৰে কিছু জোঙা।

মাছমৰীয়া জীৱনৰ অত্যাৱশ্যকীয় বস্তুবোৰৰ দ্ৰুত দাম বৃদ্ধিয়ে মাছ উৎপাদনৰ ক্ষেত্ৰত বহুতো সমস্যাৰ সমাধান কৰিব নোৱাৰি এচাম মাছমৰীয়াই নিজৰ বৃত্তি এৰি অন্য বৃত্তি ধৰিবলৈ বাধ্য হৈছে। এইদৰে লাহে লাহে জালোৱাৰ সংখ্যা কমি অহা দেখা গৈছে। জালোৱাৰ সংখ্যা দিনকদিনে কমি অহাৰ প্ৰধান কাৰণ তিনিটা দেখা যায়।

আৰ্থিক অনাটনৰ বাবে জাল আৰু নাওঁ জোগাৰ কৰিব নোৱাৰি বহু মাছমৰীয়াই নিৰুপায় হৈ ঠেলা চলোৱা, ৰিক্সা চলোৱা আৰু দিন হাজিৰা কামত লাগিবলৈ বাধ্য হোৱা দেখা যায়।

দ্বিতীয়তে ব্ৰহ্মপুত্ৰ আৰু ইয়াৰ উপনৈ, বিল আদিত মাছ দিনক দিনে কমি আহিছে। কঠোৰ পৰিশ্ৰম কৰিও পৰিয়ালক পোহ-পাল দিব পৰাকৈ উপাৰ্জন কৰিব নোৱাৰা হৈছে। আনহাতে অভিজ্ঞতাৰ অভাৱত আৰু সূতাৰ মূল্য বৃদ্ধিৰ বাবে বহুতে উপযুক্ত জাল তৈয়াৰ কৰিব নোৱাৰা হৈছে।

ক্ৰমাগতিত ব্ৰহ্মপুত্ৰত মাছৰ উৎপাদন হ্ৰাস পাই অহালৈ চাই বহু মাছমৰীয়া লোকে মাছ ব্যৱসায়ত ক্ৰমে আস্থা হেৰুৱাই আহিছে আৰু অন্য ব্যৱসায়ত নামিবলৈ বিচাৰিছে।

এইদৰে জালোৱাৰ সংখ্যা কমি যোৱাৰ লগে লগে অসমত মাছৰ উৎপাদনো দিনক দিনে হ্ৰাস পাই অহা দেখা যায়। আনহাতে মাছমৰীয়া পৰিয়ালবোৰেও দিনক দিনে অনাটনৰ সন্মুখীন হৈ আহিবলৈ ধৰিছে। ব্ৰহ্মপুত্ৰত প্ৰাকৃতিক ভাৱে মাছৰ বংশ বৃদ্ধিৰ ব্যৱস্থা কৰিব নোৱাৰিলে মাছমৰীয়া পৰিয়ালবোৰক দৰিদ্ৰতাৰ কবলৰ পৰা ৰক্ষা কৰিব পৰা নাযাব। এই অনাটনে তেওঁলোকৰ ল'ৰা-ছোৱালীৰ শিক্ষা-দিক্ষাত বিশেষ ভাৱে প্ৰভাৱ পেলাব নিশ্চয়। □□

একাদশ অধ্যায়

জীৱন আৰু সংস্কৃতি

মাছমৰীয়া সকলৰ দৈনন্দিন জীৱন যাত্ৰা অতি চমকপ্ৰদ, অতি বিচিত্ৰ। যাৰ লক্ষ্য মাছ, জীৱনৰ একমাত্ৰ পথ যাৰ পানী, লগৰীয়া যাৰ ৰ'দ বতাহ বৰষুণ আৰু প্ৰলয়ংকৰী বানপানী, আতংক যাৰ ডকা চাকনৈয়া আৰু উন্মত্ত ধুমুহা তেনে জীৱন সঁচাকৈয়ে চমকপ্ৰদ। যি সকলৰ কঠোৰ পৰিশ্ৰম কৰাই জীৱনৰ ধৰ্ম, কপালৰ কেঁচা ঘাম মুচিও যিটো জীৱনত কষ্ট অনুভূত নহয়, কেৱল আনন্দ আৰু ধেমালীৰে প্ৰতিটো মুহূৰ্ত্ত উপভোগ কৰাই যাৰ আকাংখা তেনে জীৱন সঁচাকৈয়ে অতি বিচিত্ৰ। অতি তাৎপৰ্য্যপূৰ্ণ জীৱন। বৈচিত্ৰ্যপূৰ্ণ আৰু চমকপ্ৰদ জীৱন যাত্ৰাৰ এই মাছমৰীয়া সকলৰ জীৱন কাহিনীও অতি বিচিত্ৰ।

কোনো কোনো পণ্ডিতৰ মতে মাছমৰীয়া সম্প্ৰদায় কেইটা অসমৰ স্থায়ী বাসিন্দা নহয়। এই সকল লোক পশ্চিম ফালৰ পৰা আহি অসমত প্ৰবেশ কৰিছিল। প্ৰকৃততে তেওঁলোকৰ আদি বাসস্থান কত আছিল সঠিককৈ কোৱা টান। বহুতে কব খোজে এওঁলোক বিহাৰ, উৰিষ্যা বঙ্গদেশ আদিৰ পৰা প্ৰব্ৰজন হোৱা লোক। কিন্তু আন এচাম পণ্ডিতে কয় এই মাছমৰীয়া সকল অসমৰে আদি বাসিন্দা। অসমৰ মাটিতে এই সকলৰ আদিম পুৰুষ সকলৰ জন্ম হৈছিল।

মাছমৰীয়া সকল যে অসমৰে স্থায়ী বাসিন্দা সেই কথা আজিও তেওঁলোকৰ মাজত প্ৰচলিত কেইটামান জাতীয় বিশেষত্বৰ পৰা সহজে বুজিব পৰা যায়।

অসমৰ স্থায়ী বাসিন্দা বড়ো, কছাৰী সকলৰ দৰে এই মাছমৰীয়া সকলৰ মাজতো তেওঁলোকৰ নিজা জাতীয় পূজা উৎসৱ আদি আজিও প্ৰচলিত দেখা যায়। তেওঁলোকৰ পূজা উৎসৱবোৰত ব্যৱহৃত দ্ৰব্যবোৰ অসমৰ আদি বাসিন্দা সকলৰ পূজা পাৰ্বনবোৰত ব্যৱহৃত দ্ৰব্যবোৰৰ মাজত কোনো প্ৰভেদ দেখা নাযায়।

অসমৰ আদি বাসিন্দা সকলৰ দৰে মাছমৰীয়া লোক সকলো ঘোৰ অন্ধ বিশ্বাসী আৰু ধৰ্ম ভীৰু। তেওঁলোকৰ দৈনন্দিন কাৰ্য্যৱলীৰ লগত অসমীয়া থলুৱা বিবিধ পূজা পাতলৰ প্ৰভাৱ দেখা যায়। বিভিন্ন দেৱ-দেৱীক পূজা পাতল দিয়াৰ উপৰিও তেওঁলোকৰ জাতীয় পূজা আদিম দেৱতাবোৰক পূজা দি আহিছে। কালৰ গতিত বহুতো আদিম পদ্ধতিৰ পৰিবৰ্ত্তন ঘটিল যদিও কিছুমান আজিও এৰিব পৰা নাই। মাছমৰীয়া সকলৰ মাজত প্ৰচলিত “জলডাঙৰীয়াৰ ঠগীয়ে” তাৰেই ইঙ্গিত দিয়ে।

বুৰঞ্জীবিদ সকলৰ মতে, অতীত অসম আৰ্য্যাবৰ্ত্তৰ বাহিৰত আছিল। আৰ্য্যসকল অসমলৈ অহাৰ আগতে অসমীয়া সকলৰ মাজত কি ধৰ্ম প্ৰচলিত আছিল তাক সঠিক কৈ জনা নাযায়। অসমৰ আদি ধৰ্ম সম্বন্ধে কবলৈ গৈ Hunter চাহাবে কৈছে “ধৰ্মৰ ফালৰ পৰা চালে অসমৰ আদি ধৰ্ম হিন্দু ধৰ্ম নহয়। ইয়াৰ অধিবাসী সকলৰ কি ধৰ্ম আছিল তাকো জনা নাযায়। বৌদ্ধ ধৰ্ম আছিল বুলিও জনা নাযায়। (A statistical account of Assam 1879 Vol-1, P, 39)। কালিকা পুৰাণ আৰু যোগিনী তন্ত্ৰত কামৰূপত ম্লেচ্ছ ধৰ্ম আৰু কৈৱাতজ ধৰ্ম প্ৰচলিত থকাৰ উল্লেখ পোৱা যায়। কৈৱাতজ ধৰ্ম বৰ্ত্তমান ধৰ্মৰ লগত নিমিলে। ই আদিম সমাজৰ আচাৰ বিচাৰ, চলন ফুৰনৰ ৰীতি নীতিৰ মাজত সীমবদ্ধ। ডাঃ বাণীকান্ত কাকতীৰ মতে “কৈৱাতজ ধৰ্ম

জনজাতীয় আচাৰ বিচাৰৰ পৰা সম্ভূত। আনফালে পৰ্ব্বতীয়া জাতিৰ ভেটি আছিল যাদু বিশ্বাস প্ৰধান। আধ্যাত্মবাদ তাত নাছিল।" (গেইট চাহাবৰ Census Report 1841) মুঠতে আদিম অসমীয়া সমাজত লোকাচাৰেই ধৰ্মৰ ঠাই অধিকাৰ কৰি আছিল। পৰবৰ্ত্তীকালত আৰ্য্যসকলৰ প্ৰভাৱত লাহে লাহে সমাজ গাঠনিৰ পৰিবৰ্ত্তন হ'ল। উৎপাদন পদ্ধতিৰ পৰিবৰ্ত্তন হ'ল আৰু আদিম সমাজৰ আচাৰ বিচাৰ, ৰীতি-নীতি কিছু পৰিমাণে নতুন সমাজ ব্যৱস্থাৰ মাজত সোমাই পৰিল। আজিও সেই আদিম সমাজৰ লোকাচাৰৰ স্মৃতি চিহ্ন অসমৰ জনজাতীয় আৰু মাছমৰীয়া জাতি উপজাতি কেইটিমানৰ মাজত দেখা যায়। তেওঁলোকৰ আদিম জাতীয় লোকাচাৰ আৰু ৰীতি-নীতি দৈনন্দিন কাৰ্য্যাৱলীৰ মাজত দেখা যায়। বিশেষকৈ আজিও অসমৰ ঠায়ে ঠায়ে মাছমৰীয়া সকলৰ মাজত প্ৰচলিত "জলডাঙৰীয়াৰ ঠগী" দিয়া, ভেল দিয়া, গঙ্গা পূজা আদি পূজাৰ প্ৰচলন দেখা যায়।

নানান জীৱ-জন্তুৰে ভৰা অৰণ্যভূমি আৰু খৰ স্ৰোতা নদ-নদীক আশ্ৰয় কৰি জীৱন নিৰ্ব্বাহ কৰা ভৈয়ামৰ বিভিন্ন জাতি উপজাতি আৰু জন জাতিৰ লোক সকলে আজিও বিশ্বাস কৰে যে প্ৰলয়ঙ্কাৰী বানপানী, ধাৰাষাৰ বৰষুণ, ধুমুহা ঢেৰেকনি, প্ৰকৃতিৰ অতুলনীয় শোভাৰাশি আৰু সূৰ্য্যৰ পোহৰৰ ৰামধেনুৰ লীলা খেলাত পৃথিবীৰ মানুহৰ কোনো হাত নাই। এই সকলো একো একোটা সৰ্ব্বশক্তিমান অদৃশ্য শক্তিৰ কাৰ্য্য। এই বাহ্যিক অদৃশ্য শক্তি সমূহৰ সহায় সমৰ্থন নাপালে যে মানুহৰ শক্তিৰ বিপৰ্য্যয় অৱশ্যম্ভাৱী। সেয়েহে সামাজিক আৰু পাৰিবাৰিক জীৱনৰ সকলো ধৰণৰ অপায় অমঙ্গলৰ পৰা হাত সাৰিবলৈ এই শক্তি সমূহক তেওঁলোকে ঐশ্বৰিক শক্তিৰূপে আবহমান কালৰে পৰা পূজা কৰি

আহিছে। এনেধৰণৰ সকলো পূজা আদিম ৰীতি-নীতি আচাৰ-বিচাৰেৰে পৰিচালিত হৈ অহা দেখা গৈছে।

সমস্ত জীৱন কেৱল পানীৰ ওপৰতে কটাই অহা এই মাছমৰীয়া লোকসকলে আজিও বিশ্বাস কৰে পানীৰ সমস্ত বস্তু এক অলৌকিক শক্তিৰ দ্বাৰা পৰিচালিত। সেই আলৌকিক দৈৱ শক্তিক সকলো সময়তে সন্তুষ্ট ৰাখিব নোৱাৰিলে পানীত চলা যে পদে পদে বিপদৰ আশঙ্কা? অকল বিপদেই নহয় পেটৰ ভাত মুঠিৰ একমাত্ৰ সম্বল মাছ পোৱাৰ পৰাও বঞ্চিত হব লাগিব? সেই বাবে মাছমৰীয়া সকলে মাছ মাৰিবলৈ পানীত নমাৰ আগতে পানীৰ অলৌকিক শক্তি "জলডাঙৰীয়াক" স্মৰণ কৰে। বতৰৰ জালখন প্ৰথম পানীত নমাওঁতে "জলডাঙৰীয়াক" পূজা দিয়ে। বতৰৰ শেষত জালমৰা শেষ কৰি আকৌ "জলডাঙৰীয়াক" ঠগী দিয়ে। এইদৰে বতৰৰ জালখন প্ৰথম পানীত নমাবৰ দিনা এদিন "জলডাঙৰীয়াক" পূজা দিছিল তেওঁলোকৰ পিতৃ-পিতামহ সকলে। আজিও পূজা দি আছে তেওঁলোকৰ উত্তৰ পুৰুষ সকলে। এইদৰে পুৰুষানুক্ৰমে তেওঁলোকৰ মাজত চলি আহিছে জলডাঙৰীয়াক ঠগী দিয়াৰ প্ৰথা।

জলডাঙৰীয়াৰ পূজা বা জলডাঙৰীয়াৰ ঠগী কিছুমান আদিম লোকাচাৰৰ দ্বাৰা পৰিচালিত। এই পূজাত ব্যৱহৃত সকলোবোৰ বস্তু বৰ্ত্তমান অসমীয়া সমাজত প্ৰচলিত বৈদিক পূজা পাতলত ব্যৱহাৰ হোৱা দেখা নাযায়।

আৱহমান কালৰে পৰা অসমৰ বিভিন্ন প্ৰান্তত সিঁচৰিত হৈ থকা মাছমৰীয়া সকলে জলডাঙৰীয়াৰ ঠগী সম্পূৰ্ণ তেওঁলোকৰ আদিম লোকাচাৰৰ দ্বাৰা সম্পন্ন কৰা দেখা যায়। বৈদিক ক্ৰিয়া কাণ্ড তাত মুঠেই দেখা নাযায়।

দিনৰ পিছত দিন ধৰি ধুমুহা, ঢেৰেকনি, ৰ'দ, বতাহ, বৰষুণ মূৰত লৈ দিনে নিশাই নদ-নদী, বিল আদিত মাছ মাৰি ফুৰোতে তেওঁলোকে অশেষ বাধা বিঘিণিৰ সন্মুখীন হব লগা হয়। ইমান কষ্টৰ পিছতো যেতিয়া জাল মাৰি মাৰি এটি মাছো নাপায়, তেতিয়া দুখে কষ্টে সিহঁতৰ অন্তৰ ভাঙি পৰে। কপালৰ কেঁচা ঘাম মুচি মুচি জালখন পাৰলৈ তুলি আনি যেতিয়া দেখে যে জালৰ কোনো এটা অংশ অসম্ভৱ ৰূপে দাং খাই আহিছে। নতুবা নতুন জালখন পানীৰ তলতে আচৰিত ধৰণে দুফাল হৈ আহিছে। নাইবা জালখন পানীৰ তলতে আশ্চৰ্য্যজনক ভাৱে লাগি ধৰিছে। তেতিয়া তেওঁলোকৰ আৰু বুজিবলৈ বাকী নাথাকে সেয়া যে জলডাঙৰীয়াৰ কাৰ্য্য। তাকে দেখি মাছমৰীয়া সকলে মৰ্মে মৰ্মে স্মৰণ কৰে জলডাঙৰীয়াক। বিনম্ৰ প্ৰাৰ্থনাৰে অন্তৰ উচ্চাৰি তেওঁৰ অভিলাষ পূৰ্ণকৰাৰ সংকল্প কৰে। তেওঁৰ ওচৰত অজ্ঞাতে কৰা অপৰাধৰ বাবে ক্ষমা-প্ৰাৰ্থনা জনায় পদে পদে। কাৰণ জলডাঙৰীয়াই তেওঁলোকৰ সকলো।

সেইবাবে জালখন লৈ পানীৰ মাজে মাজে ফুৰোতে তেওঁলোকে ক্ষণে ক্ষণে স্মৰণ কৰে জলডাঙৰীয়াক। জালখন পানীত পেলাওঁতে মৌন প্ৰাৰ্থনা জনায় জলডাঙৰীয়াক। জলডাঙৰীয়াই যেন তেওঁলোকৰ অজ্ঞাত দোষৰ বাবে ক্ষমা কৰে। নাজানি কৰা দোষৰ বাবে যেন দয়া কৰে। তেওঁলোকৰ জীৱন যেন শান্তিৰ আশীষেৰে পৰিপূৰ্ণ কৰে। সেইবাবে বতৰৰ জালখন পানীত প্ৰথম বাওঁতে, শেষত শেষ বাৰৰ বাবে চাঙত থওতে জলডাঙৰীয়াৰ নামত ঠগী দিয়ে। বহুতে ঘৰত অশান্তি হ'লে, বেমাৰ আজাৰ আদিত পৰিলে জলডাঙৰীয়াক ঠগী দিয়ে। সমগ্ৰ মাছমৰীয়া ৰাইজৰ মঙ্গলৰ বাবে ৰাজহুৱা ভাৱে জলডাঙৰীয়াক ঠগী দিয়ে।

বছৰে বছৰে ৰাজহুৱা ভাবে জলডাঙৰীয়াৰ ঠগী দিয়াটোই মাছমৰীয়া সকলৰ প্ৰধান বছৰেকীয়া উৎসৱ।

মাছমৰীয়া সকলে জলডাঙৰীয়াক দিয়া পূজা দুইবিধ— উকা বা সৰুঠগী আৰু বৰঠগী। বতৰৰ জালখন প্ৰথম পানীত নমাই যি ঠাইত প্ৰথম খেওটো মাৰিবলৈ নিৰ্ব্বাচন কৰা হয় সেই ঠাইতে নৈৰ পাৰত সৰু বা উকা ঠগীৰ আয়োজন কৰা হয়। সেইদিনা জালোৱাজনে কোনো আহাৰ গ্ৰহণ নকৰি উপবাসে থাকে। উপবাস আগদিনা ৰাতিয়ে আৰম্ভ কৰে। এই উপবাস ঠগী দিয়া শেষ নহয় মানে পুৰাদমে চলি থাকে। ঠগীৰ কাৰ্য্য শেষ হোৱাৰ পিছতহে উপবাস ভঙ্গ কৰা হয়।

নৈৰ পাৰত গা মূৰ ধুই সকলো দ্ৰব্য সভক্তিৰে যোগাৰ কৰি নিৰ্দ্দিষ্ট স্থানত নি জমা কৰে। ঠগীৰ বাবে আৱশ্যকীয় দ্ৰব্যবোৰ হৈছে কণী এযোৰ, সেন্দুৰ, এৱা গাখীৰ, জহা চাউল, ফলা মুগ, মালভোগ কল আদিয়ে প্ৰধান। ঠগী আগবঢ়াওতে প্ৰতিটি দ্ৰব্যত সেন্দুৰৰ ফোট আকি দিয়া হয়। এই আটাইবোৰ দ্ৰব্য কলৰ দোনাত আগবঢ়াই দিয়ে। এই কলৰ দোনাটোতও সেন্দুৰৰ ফোট দিয়া হয়। এইবোৰ আগবঢ়ায় দিয়ে কোনো এজন এই বিষয়ত অভিজ্ঞ মাছমৰীয়াই। তেওঁ আগদিনা নিশাৰ পৰা উপবাস থাকিব লাগে। ঠগী জলডাঙৰীয়াৰ নামত আগবঢ়োৱাৰ সময়ত ওচৰত মাছ মাৰি থকা অন্যান্য মাছমৰীয়া সকলেও আহি অংশ গ্ৰহণ কৰে। সকলো দ্ৰব্য আগবঢ়াই দিয়াৰ পিছত মাছমৰীয়া সকলে একে লগে "জলডাঙৰীয়াক চিন্তি হৰিও" বুলি তিনিবাৰ বা পাছবাৰ বা সাতবাৰকৈ ধ্বনি দি ঠগীৰ কৰ্ম্ম শেষ কৰে। ঠগীৰ সম্ভাৰবোৰৰ একাংশ দোনাত ভৰাই জলডাঙৰীয়াৰ নামত পানীত দিয়া হয়। তাৰোপৰি কণী আৰু এৱা গাখীৰ খিনিও পানীত ঢালি দিয়া হয় জলডাঙৰীয়াৰ নামত। এয়াই সৰুঠগী।

জলডাঙৰীয়াৰ সৰুঠগীৰ সম্ভাৰবোৰৰ ভিতৰত কণীযোৰত বাহিৰে আন সকলো বস্তু বৈদিক পূজাৰ দ্ৰব্য ভাগৰ লগত একে দেখা যায়। এই ফালৰ পৰা চালে সৰু ঠগীৰ সৃষ্টি পুৰণি নহয় যেন লাগে। কেৱল জলডাঙৰীয়াৰ নামত যি ধ্বনি কৰা হয় সেয়াহে নতুন নহয়। গতিকে সৰু ঠগীৰ সৃষ্টিত কিছু নতুনত্বৰ প্ৰভাৱ দেখা যায়।

কিন্তু জলডাঙৰীয়াৰ ডাঙৰ ঠগীৰ কথাটো সুকীয়া। বাৰিষা বা খৰালিৰ অন্তত যেতিয়া কোনো এবিধ জাল মৰা বন্ধ হৈ যায় আৰু ঘৰলৈ আনি চাঙত থৈ দিয়া হয় তেতিয়া ডাঙৰ ঠগীৰ আয়োজন কৰা হয়। মানে সেই বিধ জাল মৰাৰ সমাপ্তিৰ চিন স্বৰূপে আৰু জলডাঙৰীয়াৰ সন্তুষ্টিৰ বাবে বৰঠগীৰ আয়োজন কৰা হয়। বেৰ জাল আদিৰ ক্ষেত্ৰত যি ঠাইত বতৰৰ জাল খনৰ শেষ খেওটো মাৰি ঘৰলৈ উভতি আহে সেই ঠাইতে নাইবা ঘৰলৈ আহি কোনো নৈ বা বিলৰ পাৰত দিয়া হয়। যিহেতু বেৰুৱৈৰ দলটো ২০।২৫ জন মাছমৰীয়াৰ দ্বাৰা গঠিত গতিকে তেওঁলোকে ঠগী খনো সমূহীয়াকৈ আয়োজন কৰে। পতা জালুৱৈ শ্ৰেণীৰ মাছমৰীয়া সকলেও দল হিচাবেই জলডাঙৰীয়াৰ ঠগীৰ আয়োজন কৰে। ব্যক্তিগত জালুৱৈ সকলে ব্যক্তিগত ভাৱে ডাঙৰীয়াৰ ঠগীৰ আয়োজন কৰা দেখা যায়। সমৰ্থৱান সকলে গাঁৱৰ আটাইকে ঠগীলৈ নিমন্ত্ৰণ কৰে। যি সকলে নোৱাৰে পৰিয়ালৰ লোক সকল আৰু দুই এজন বন্ধু-বান্ধৱক মাতি ঠগীৰ আয়োজন কৰে।

জলডাঙৰীয়াৰ ঠগী সদায় নৈ বিল বা আন জলাশয়ৰ পাৰত দিয়া হয়। জলডাঙৰীয়াৰ ঠগী সদায় শনি বা মঙ্গলবাৰৰ ৰাতিহে দিয়া হয়। দিনৰ ভাগত কেতিয়াও জলডাঙৰীয়াৰ ঠগী দিয়া নহয়। আগেয়ে কৈ অহা হৈছে যে সৰুঠগীৰ সৃষ্টি

সম্ভৱত নতুন। গতিকে সৰুঠগী দিনৰ ভাগতো দিয়া দেখা যায়। অকল দিনতেই নহয় যি কোনো বাৰতে দিয়াও দেখা যায়। প্ৰকৃততে কবলৈ গলে সৰুঠগী জলডাঙৰীয়াৰ নামত এটা সাধাৰণ প্ৰাৰ্থনাহে আচল পূজা নহয়। আচল জলডাঙৰীয়াৰ পূজা হৈছে বৰঠগী।

জলডাঙৰীয়াৰ ঠগী যিদিনা দিয়া হয় সেইদিনা পুৱাতে ঘৰ চোতাল গোবৰ মাটিৰে লেপা হয়। ঘৰৰ আটায়ে উপবাসে থাকে। ঘৰৰ সকলো বাচন বৰ্ত্তন চৰু হাৰি ধুই পৰিষ্কাৰ কৰি এক পবিত্ৰতা ৰক্ষা কৰা দেখা যায়। তাৰ পিছত ডাঙৰীয়াৰ বাবে আৱশ্যকীয় দ্ৰব্যবোৰ যোগাৰ কৰা হয়। লগে লগে এক পূজাৰ পৰিবেশ সৃষ্টি হয় ঘৰখনত। অৱশ্যে ইয়াৰো আগতে পূজা পৰিচালনা কৰা ব্যক্তিজনক নিমন্ত্ৰণ দিয়া হয়।

মাছমৰীয়া সকলৰ মাজত জলডাঙৰীয়াৰ ঠগী আগবঢ়োৱা দুই এজন বিশেষ অভিজ্ঞ ব্যক্তি থাকে। সেই সকলৰ এজনক ঠগী আগবঢ়াবলৈ আগতীয়াকৈ নিমন্ত্ৰণ দিব লাগে। কাৰণ ঠগী আগবঢ়োৱা ব্যক্তি জনেও আগদিনা গধূলিৰে পৰা উপবাসে থাকিব লাগে।

জলডাঙৰীয়াৰ বাবে প্ৰয়োজনীয় দ্ৰব্যবোৰৰ ভিতৰত প্ৰধানকৈ সিজোৱা বুট, মুৰিৰ লাৰু, তিলৰ লাৰু, গুৰ মিঠৈ, ন যোৰ তামোল-পাণ, মদ, শিকঁত দিয়া শিঙি মাছ বা শাল মাছ, পিয়াজ-জলকীয়া, খৰমিঠৈ, আঠিয়াকল, ন যোৰ মালভোগ কল, জহা চাউল, ফলা মুগুমাহ, চাকি, ধূপ ধূনা আৰু সেন্দুৰ ইত্যাদি। মদ নহোৱাকৈ জলডাঙৰীয়াৰ ঠগী দিব নোৱাৰি।

সকলো দ্ৰব্য যোগাৰ কৰি গধূলিৰ লগে লগে নৈৰ ঘাট বা বিলৰ পাৰলৈ লৈ যোৱা হয়। তাত ৰাতিৰ নিৰ্জনতাত থুইব

সন্তপর্ণে সভক্তিৰে সকলো গৈ বহে। প্ৰথমে ঠগী সজোৱা বিশেষ ব্যক্তি জনে গা ধুই লয়। তেওঁ তিতা কাপোৰেৰে শৰাই সজাবলৈ আৰম্ভ কৰে। কাৰণ ডাঙৰীয়াৰ ঠগী তিতা গাৰে আগবঢ়াব লাগে। আনকি পুহ মাঘ মহীয়া শীতৰ বৰষুণৰ মাজতো গা ধুই এইদৰে ঠগী আগবঢ়াই দিয়া দেখা যায়। ঠগী আগবঢ়োৱা জনে সন্তপর্ণে এপদ এপদকৈ কলৰ দোনাত আৰু মাটিৰ মলাত ভৰাই আগবঢ়াই দিয়ে। আগবঢ়াই দিয়া সকলো দ্ৰব্যতে সেন্দুৰৰ ফোট দিয়ে। সকলো বস্তু আগবঢ়াই দিয়াৰ পাছত উপস্থিত থকা আটায়ে ডাঙৰীয়াক হাতযোৰকৈ স্মৰণ কৰিবলৈ লয়। তাৰ পাছত পূজাৰীয়ে "জলডাঙৰীয়াক চিন্তি হৰি ওঁ" বুলি ধ্যান কৰে। লগে লগে উপস্থিত আটায়ে সেই একেদৰে ধ্বনি কৰে। এই ধ্বনি একে লগে ন বাৰ কৰে। উপস্থিত আটায়ে যেতিয়া একে স্বৰে বিনম্ৰ সভক্তিপূৰ্ণ ধ্বনি কৰে তেতিয়া এক অপূৰ্ব্ব মন্ত্ৰ ধ্বনিত হোৱা যেন লাগে। সেই ধ্বনি কাণত পৰিলে সকলোৰে গা মন জুৰ পৰি যায়। ক্ষন্তেকৰ বাবে মন পবিত্ৰ হৈ পৰে। জলডাঙৰীয়াৰ নামত ন-বাৰ ধ্বনিৰ অন্তত "স্থল ডাঙৰীয়াক চিন্তি হৰি ওঁ," "বুঢ়া ডাঙৰীয়াক চিন্তি হৰি ওঁ" বুলি ধ্বনি কৰে। বহুতে একেবাৰে শেষত "মহামায়াক চিন্তি হৰি ওঁ" বুলিও ধ্বনি দিয়ে।

ঠগীৰ প্ৰাৰ্থনা শেষ হোৱাৰ পিছত ডাঙৰীয়াৰ নামত আগবঢ়াই দিয়া সন্তাৰৰ এভাগ সভক্তিৰে পানীত উটাই দিয়া হয়। ইয়াৰ পিছত বাকী অংশ উপস্থিত ৰাইজক ভগাই দিয়া হয়।

প্ৰথমে পিয়াজ, জলকীয়া আদা আদিৰে ভাজি পাচি ভৰাই ৰখা বুট আৰু মদ ৰাইজক এফালৰ পৰা সমানে বিলাই দিয়া হয়। সকলো দ্ৰব্য পূজা স্থলীতে খাই শেষ কৰিহে মানুহ ঘৰা ঘৰি যায়।

মাছমৰীয়া সকলৰ বিশ্বাস যে জলডাঙৰীয়াৰ প্ৰসাদ সভক্তিৰে গ্ৰহণ কৰিব লাগে। ঘৰলৈ প্ৰসাদ আনিব নাপায়। সেইবাবে ভাগত যি পৰে সোপাকে নৈৰ ঘাটতে খাই মুখ হাত ধুইহে ঘৰলৈ উভতিব লাগে। অন্যথাই ডাঙৰীয়াৰ ৰোষত পৰাৰ ভয় থাকে। অপ্ৰাপ্তবয়স্ক ল'ৰা আৰু তিৰোতা মানুহ জলডাঙৰীয়াৰ ঠগীলৈ যোৱা নিষেধ।

ডাঙৰীয়ালৈ ঠগী কেৱল যে বতৰৰ জাল উঠা সময়তেই দিয়ে এনে নহয়। অন্যান্য পাৰিবাৰিক কাৰণতো ঠগী আগবঢ়োৱা দেখা যায়। ঘৰুৱা আপদ বিপদ দূৰীকৰণৰ বাবেও কোনো কোনো মাছমৰীয়া গৃহস্থই জলডাঙৰীয়ালৈ ঠগী আগবঢ়ায়। কেতিয়াবা আকৌ কোনোবা জালোৱাই একেৰাহে কেইবাদিনলৈ জালত আশানুৰূপ মাছ নাপালেও ডাঙৰীয়াক ঠগী দিয়ে। আশানুৰূপ মানে আন আন জালোৱা সকলে একে ঠাইতে একে ধৰণৰ জাল মাৰি যি ধৰণৰ মাছ পায় অথচ আন এজনে সদায়ে নিম্নতম মাছহে পায়। সেয়া জলডাঙৰীয়াৰ কাৰ্য্য বুলি তেওঁলোকে ধৰি লয়।

কোনো কোনো মাছমৰীয়া গাঁৱত জলডাঙৰীয়াৰ ঠগী বছৰেকীয়া উৎসৱ হিচাবে ৰাজহুৱা ভাৱে পালন কৰি অহা দেখা যায়। এনে বছৰেকীয়া উৎসৱ বিশেষকৈ বৰ্ষা ঋতুৰ সময়ত যি সময়ত সকলো জালোৱা ঘৰতে থাকে সেই সময়তে পতা দেখা যায়। এনে উৎসৱত এখন বৃহৎ আকাৰৰ ভেল সাজি তাক সুন্দৰ ভাৱে সজাই পৰাই জলডাঙৰীয়াৰ সকলো সম্ভাৰ তাত ভৰাই দিয়ে। তাৰ পিছত খোল তাল বজাই নাম গাই গাই, নাচি বাগি গাঁৱৰ ৰাইজে নৈৰ ঘাটলৈ নি নৈত সভক্তিৰে উটাই দিয়া দেখা যায়।

মাছমৰীয়া সকলৰ পাৰিবাৰিক জীৱনতো জলডাঙৰীয়াৰ প্ৰভাৱ অসীম। প্ৰতিজন মাছমৰীয়াই জলডাঙৰীয়াক ভয় কৰি চলে। ঘৰৰ কাৰোবাৰ কিবা এটা হলেই সেয়া জলডাঙৰীয়াৰ অসন্তুষ্টিৰ বাবে বুলি ধৰি লয় আৰু ডাঙৰীয়াৰ বাবে ঠগী আগবঢ়ায়। এনে ধৰণে ঠগী আগবঢ়াই বহুতে আৰোগ্য লাভ কৰা বুলিও তেওঁলোকে দাবী কৰে।

কোনো কোনো মাছমৰীয়া গাঁৱত দুই এজন লোকক জলডাঙৰীয়াই লম্ভা দেখা যায়। ডাঙৰীয়াই লম্ভা বুলি জানিলেই তেওঁলোকে তেওঁক কাকুতি মিনতি জনায়। তেতিয়া ডাঙৰীয়াই লম্ভা লোকজনৰ মুখেৰে যি বাক্যই ওলাই সেয়াই ডাঙৰীয়াৰ উক্তি বুলি ধৰি লয় আৰু ডাঙৰীয়াৰ নামত ঠগী দিবলৈ মানস কৰে। গৃহস্থই ডাঙৰীয়াৰ নামত সকলো দিবলৈ প্ৰতিজ্ঞাবদ্ধ হোৱাৰ পিছত হয়তো মানুহজন ভাল হৈ উঠে।

আজি কালি এচাম মীন মহলদাৰে জলডাঙৰীয়াৰ উপৰিও "গঙ্গা পূজা" দিয়াৰ ব্যৱস্থা কৰা দেখা যায়। বিলত বা নৈৰ ঘুলিত জাল পেলাওতে উক্ত গঙ্গা পূজাৰ আয়োজন কৰে। এই পূজা বেদ ব্যৱস্থাৰে ব্ৰাহ্মণৰ দ্বাৰা সম্পন্ন কৰে। এই পূজাত এটা পঠা ছাগলী নৈত উটায় দিয়ে। অৱশ্যে অলপ পিছতে ডেকা জালোৱা সকলে উক্ত পঠা ছাগলো ধৰি আনে আৰু আটায়ে মিলি ভোজ ভাত খায়।

জালোৱা সকলে ঘুলিত জাল পেলোৱাৰ পিছৰ পৰা এটা বিশেষ ব্ৰত পালন কৰিবলৈ লয়। তেওঁলোকে জাল পানীত পেলোৱাৰ দিনাৰ পৰা সেই ব্ৰত পালন কৰিবলৈ আৰম্ভ কৰে। আৰু জাল পানীৰ পৰা সম্পূৰ্ণকৈ নোতোলালৈকে সেই ব্ৰত কঠোৰ ভাৱে পালন কৰি থাকে। জাল পেলোৱাৰ দিনৰ পৰা কোনো জালোৱাই

দাঢ়ি চুলি নাকাটে, মূৰত বা গাত চাবন নলগায় আৰু কোনো অপবিত্ৰ কামত লিপ্ত নহয়। তেওঁলোকে এই সময় চোৱাত সম্পূৰ্ণ এক পবিত্ৰ জীৱন-যাপন কৰে। অকল গাত চাবন নলগোৱাই নহয়। পিন্ধা উৰা কাপোৰ কানিতো চাবন আদি নলগায়। জালৰ খেওটোত যাতে কোনো ব্যতিক্ৰম নঘটে তাৰ বাবে জলডাঙৰীয়াক পদে পদে স্মৰণ কৰি থাকে। মুঠতে মাছমৰীয়া সকলে এই সময় চোৱাত এক পবিত্ৰ নৈতিক সদাচাৰী জীৱন যাপন কৰে। এয়াই মাছমৰীয়া সংস্কৃতি।

—অন্ত—